

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

FP 438 Tidskrift
Var.
2

Idunns

Tidnummer 1917

SÖNDAGEN DEN 16 DECEMBER 1917.

PRIS: 1 KR. 50 ÖRE.

N:R 51 (1614) A. UPPLAGA A.

INNEHÅLL.

DECEMBER. Dikt af FREDRIK VETTERLUND. Illustrerad af TORSTEN SCHONBERG. — Vägen till ära. Novell af ERNST LUNDQUIST. Illustrerad af EDVARD BERGGREN. — Tre dikter: Syn. Idyll. Liktåget. Af PÅR LAGERKVIST. — Tre dikter: Drömskeppen. Skådespelaren. Trädet på Brända tomten. Af BO BERGMAN. Illustrerade af INGEBORG UDDÉN. — Min broder. Af MARIKA STJERNSTEDT. Illustrerad af ARTHUR SJÖGREN. — Ett sekel på Sveriges tron. Till 100-årsminnet af tronbestigningen. En återblick på ätten Bernadotte af Dr CARL FORSSSTRAND. Den illustrativa utsmyckningen af ARTHUR SJÖGREN. — Donna Inquieta. Af LUDVIG NORDSTRÖM. Illustrerad af BERTIL LYBECK. — Farmors stora synd. Skiss af ANNA WAHLENBERG. Illustrerad af JENNY NYSTRÖM. — Kristallen den fina. Skiss af TERESIA EURÉN. Illustrerad af DAVID LJUNGDAHL. — När tempelmurarna rasa. Skiss af ANDERS EJE. Illustrerad af ERIK NORDSTRÖM. — Omslagsbilden af EDVARD BERGGREN. — Redaktör: ERNST HÖGMAN.

○
Klichéerna från GENERALSTABENS LITOGRAFISKA ANSTALT.
Papperet från GRANSHOLMS PAPPERSBRUK.
Tryckt hos WILHELMSSONS BOKTRYCKERI A.-B.
STOCKHOLM 1917.

DECEMBER

DAGAR GÅ SOM DAGAR MEST.
 Stillare blir färden.
 Mera strunt och mindre fest,
 mindre sång i världen.
 Hur min gata skiner kallt!
 Hvardag, hvardag verkar allt
 utan ro och freinad.
 Nalkas ingen hvit gestalt
 till vår gråa lefnad?

Kom, december, kom igen,
 barns och lekars månad!
 Med oskyldig gamman än
 splittra all vår frånad.
 Ser ditt dimmoöga ned
 i mitt rum, har rummet fred.
 Dagens syssla gör jag,
 men där all min själ är med,
 tidlös tystnad hör jag.

Och din själfullt stumma blick
 frågar hvad som hände,
 sedan senast bort du gick,
 frågar hvad jag kände
 djupast ner — och vet mitt svar
 om det dunkla svärd som skar,
 då en graf i våren
 tog hvad sist jag hade kvar
 från de fjärran åren.

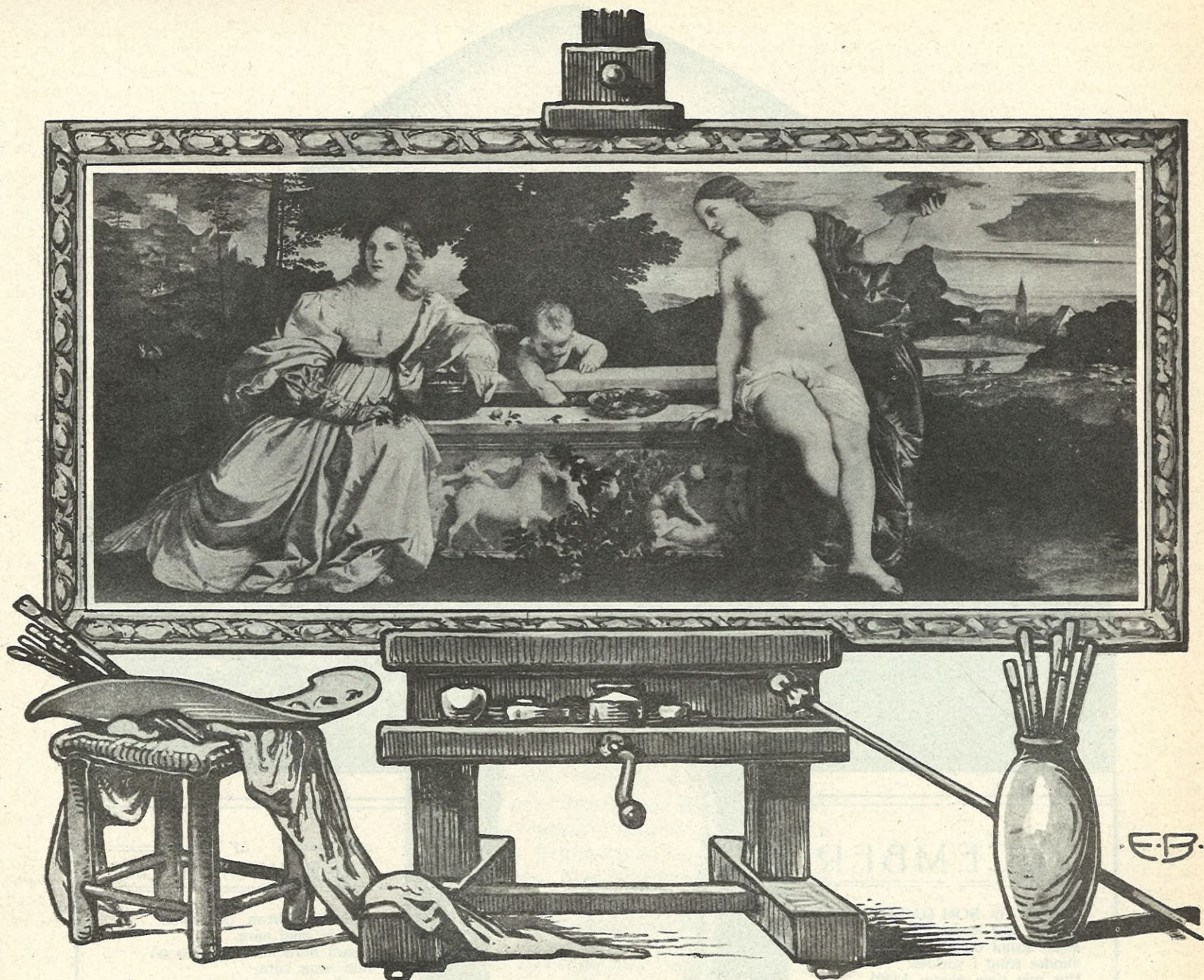
AF FREDRIK VETTERLUND

Drömligt fjärran, och ändå
 mer än nuf nära.
 Rundt därhemma ser jag gå
 alla mina kära,
 syssla i min faders hus.
 Kvällen mörker, storm och sus,
 dagen kort och mulen.
 Men Lucia kom med ljus
 bländande till julen.

Borta! — Borta liksom den,
 nu en höst begråter.
 Men december, stilla vän,
 du kom alltid åter.
 Ser ditt gråa öga ned
 i min själ, har själen fred.
 Tidlös tystnad hör den.
 Hvad den gladdes åt och led,
 stannar utanför den.

Bringa då allfjämt ditt bud!
 Sveg vår hjärtefrånad
 i din hvita dimmoskrud,
 ålderdomens månad!
 Bakom mörkret alltid fanns
 gryningsstrålens röda lans.
 Årets midnatt är du,
 men Lucias krans af glans
 kring din hjassa bär du.

I D V N S
 JULNUMMER 1917

V Ä G E N T I L L Ä R A .

NOVELL AF ERNST LUNDQUIST.

PRISBELÖNAD I IDUNS NOVELLPRISTÄFLING.

MAURO SANTINI STOD EN FÖRMIDDAG på nittioalet i sin ateljé vid via Margutta och målade ur minnet på en starkt förminskad kopia af Tizians s. k. "Amor sacro e profano" i Borghesegalleriet. Den taflan var hans specialitet. Konsthandlarna vid via Condotti sålde vanligen sju åtta sådana kopior om året åt honom och skulle ha kunnat sälja många flera, men Mauro tillgrip aldrig detta kopierande annat än då hans portmonnä en längre tid varit mer än vanligt slankig och undernärd. Han hade fått en sådan mekanisk skicklighet att måla dessa båda unga kvinnor vid "kärleksbrunnen", att hans hand nästan omedvetet upprepade hela den långa serien af penseldrag, hvarjt och ett i sin tidsföljd och på sin plats, medan han samtidigt kunde fänka på alla andra världens ting. Han hade också en god hjälp däri, att han under ynglingaåren i sin hemstad Venedig haft tillfälle att noggrant studera de venezi-

anska renässansmålarnas teknik. Särskildt hade Tizians äldsta af Giorgione påverkade manér, dit denna tafla hörde, knappast några hemligheter för honom. Och hans lidelsefulla beundran för dessa den moderna färgkonstens båda anherrar var kanske orsaken till, att hans egen produktion, både hans porträtt och annat, stack så egendomligt af på en konstutställning genom sin fullständiga frihet från all impressionism eller annan modernism och nästan verkade passif efter Tizian.

Det var just det utmärkande för Mauro Santini, att han, fastän så ung till åren, ändå i sin konst verkade gammalmodig. Men han kunde ej gå in på sina vänners tröstegrunder, då de ville framhålla denna omständighet som en förklaring på, hvarför han hittills haft så svårt att vinna publikens och kritikens uppmärksamhet. — Verkade inte den i Rom så afgudade modemålaren

Lenbachs porträtt också Tiziankopior? Och Italiens hufvudstad var väl inte en brackhåla, där konsten måste styra ut sig efter den sista modejournalen för att anses värdig att få vara med bland folk. Ett konstverk var ett stycke verklighet sedt genom ett temperament — jaha, godt och väl —, och den enda förkastliga principen för en konstskola är onatur och oärlighet — mycket sant —, men om han nu såg verkligheten genom ungefär samma temperament som de gamla venezianarnas, och om han genom att följa i modernismens kölvatten skulle ha gjort sig skyldig till hyckleri och svek mot sin egen individualitet, hvem hade då rätten på sin sida, han, som envisades att måla som hans egna ögon ingåfvo honom, eller Romkritiken, som föresatt sig att tiga ihjäl honom, emedan han inte ville eller kunde vara up-to-date? — Basta. Han ville inte höra ett ord vidare om den saken. Och

hans vänner kunde vara lugna; han skulle nog slå igenom till sist. Det finns många krokvägar till äran, som kanske äro bekvämare, mindre branta och steniga, men den raka vägen — det var den som han skulle gå, och den leder till målet, det vet man, och stupar man halfvägs, därför att man är för knäsvag eller andfådd — ja, då stupar man i alla fall med godt samvete.

Men det där länkade Mauro alls icke på i dag, där han stod och knåpade med sina båda vackra flickor vid marmorbrunnen, ty sådant kom bara för honom, då han var vid dåligt lynne, och i dag var han så glad som han inte varit på länge. Gårdagen var ju en vändpunkt i hans lif. Det var första dagen vårutställningen i konstpalatset vid via Nazionale varit öppen för allmänheten, och på kvällen hade den i konstfrågor tongivande tidningen Roma i sin orienteringsartikel ägnat hans "Magdalena" några erkännande rader. Det var tredje året han deltog i dessa utställningar, och ändå var det första gången en tidningsrecensent värdigades nämna hans namn. Det var visserligen icke tidningens store, berömda kritiker, som skrifvit uppsatsen, utan troligen någon underhuggare, och raderna voro ju ej många, men de innehöllo i alla fall den träffande karaktäristiken, att hans Magdalena utgjorde en lycklig syntes af modern psykologi och klassisk teknik. Och hufvudsaken var, att den ohyggliga tysnaden omkring honom nu var bruten. Det var alltid ett första steg på vägen till ära, om det också bara var ett tuffjäät. Och det var därför Mauro var vid ett sådant glittrande lynne i dag och hade sjungit långa arior hela morgonen med sin falska tenor, medan han målade på sin kopia, som han visst inte skulle ha bevärdigat med ett penseldrag på en sådan lyckodag, om den inte varit beställd och betald, för att inte säga uppäten.

Han höll just på att avsluta målningen med det, som han alltid brukade gömma till sist som en stämpel, beställarefamiljen Aurelios vapen i relief på brunnskaret, då det knackade på dörren och portvakten anmälde, att en herre önskade träffa signor Mauro. En herre? En spekulant på Magdalena kanske? Han ryckte till sig visitkortet; där stod: "Arturo Calvi, signaturen Febo i tidningen Roma." Om han tog emot? Idiotisk fråga! Och Mauro hade knappast hunnit lägga bort paletten och torka sig om händerna, förr än Febo stod framför honom lifslevande, den förste journalist, som någonsin gjort hans studio den äran, och med af glädje galopperande hjärta beredde den unge målaren sig nu på att begå det underbara sakramentet: den första intervjun!

En liten halfgammal herre med monokel och inställsamt leende löständer satt framför honom i hans enda bekväma stol och tog efter något i sin bröstficka. Anteckningsboken till intervjun, länkade Mauro och gaf i barnslig förtjusning tusan i, att han i brådskan hade glömt kasta in den komprometterande kopian i kolskrubben.

Men det var ingen anteckningsbok, det var ett sammanvikt papper, som Febo tog fram och räckte honom med en min, som nästan kunde kallas förälskad.

"Jag tar mig friheten att presentera er en liten räkning..."

En räkning! Hade portvakten tagit miste och släppt in skraddaren i stället för...

Han vek upp papperet och läste:

"Artikel i kvällsupplagan af "Roma" för den 1 maj 1895... 25 lire."

Han måste läsa om detta ett par gånger, han slirade ömsom på Febo, ömsom på räkningen, men slutligen förstod han, och en hejdlös vrede sköt upp i honom.

"Alltså... alltså var det bara därför... bara för pengars skull, som ni slängde till mig ett par erkännande ord i er tidning?" stönade han fram. Och då den andre endast svarade med en axelryckning och ett tvunget leende, slungade han räkningen i Febos hatt, som denne höll framför sig mellan knäna, pekade med skälfvande fingrar på dörren och nästan hväste: "Om ni inte genast aflägsnar er, svarar jag inte för hvad jag gör."

Signaturen Febo reste sig irriterande långsamt, stoppade omständligt på sig papperet och sade med sitt lenaste tonfall:

"Per Bacco, inte behöfver ni ta humör för att jag råkat komma en dag, då ni kanske har ebb i börser. Jag skall så gärna komma tillbaka hvilken dag ni behagar bestämma."

Mauro rusade bort till ritbordet, där han visste att han lagt ifrån sig hela sin kontanta kassa, ett halftjog tior och några silfvermynt, strök åt sig alltsammans, ställde demonstrativt upp sig midför tidningsmannen och gaf sig till att, en för en, stoppa ner sedlarna i sin västficka.

"Jag har en nattsvart misstanke, att jag inte kommer att släppa in er, om ni ännu en gång skulle vilja vanhedra mig med ett besök," sade Mauro, som nu så småningom började se saken från den komiska sidan. "Och om ni skulle uppläcka, nu eller i en framtid, att några andra af edra yrkesbröder ha råkat bli medvetna om min existens, så ber jag er vara god och framföra till dem den hälsningen från mig, att jag ännu inte har hasat så långt ner i den moraliska utförsbacken, att jag är hågad köpa min konst rättvisa genom mutor."

Han gick direkt bort till staffliet och tog åter upp palett och pensel, utan att vidare bevärdiga Febo med en blick. Men då han hört dörren stängas efter honom, slängde han sina målargrejer i ett hörn och började

gå af och an öfver golfvet med stormsteg. Om något föremål i det belamrade rummet var honom i vägen, förpassade han undan det med en spark, som tydligen var ämnad åt en helt annan adressat.

"Mascalzone!... Mascalzone!" mumlade han oupphörligt mellan hopbitna tänder. Tjugufem lire! De hade inte uppskattat hans konstnärsära till mer än tjugufem lire! Om de åtminstone hade begärt tusen!

Men det var egentligen oresonligt af honom att bli arg. Han hade låtit ta sig med öfverraskning. Mångfaldiga gånger hade han ju hört sina artistkamrater i Rom tala om, att just så där gick det till, hvilken konst man än ägnade sig åt. Målare, författare, teaterfolk, alla måste på ett eller annat sätt muta sig fram. Och det var inte heller så underligt; många af de där journalisterna förde ju en parasitillvaro, deras tidningar hade så usla affärer, att de ofta inte ens kunde betala sina medarbetare, utan tvingade dem att anlingen skriva för äran eller skaffa sig honorar på annat håll, från dem, som hade fördel af deras skrifverier. Han hade bara glömt, att det var så. Han lefde upp öfver öronen i sina målaridéer och glömde allt hvad han hörde om världen rundt omkring sig — en värld, som i högst obetydlig grad existerade för honom. Framför allt hade han glömt, att hela tidevarfvets valspråk lydde: affär är affär.

Medan han stått där nyss vid staffliet, hade han bara väntat på att få höra den där signaturen säga, innan han gick: "Det här skall ni komma att ångra." Men han hade gått utan att säga det. Nå, då länkade han det väl så mycket intensivare...

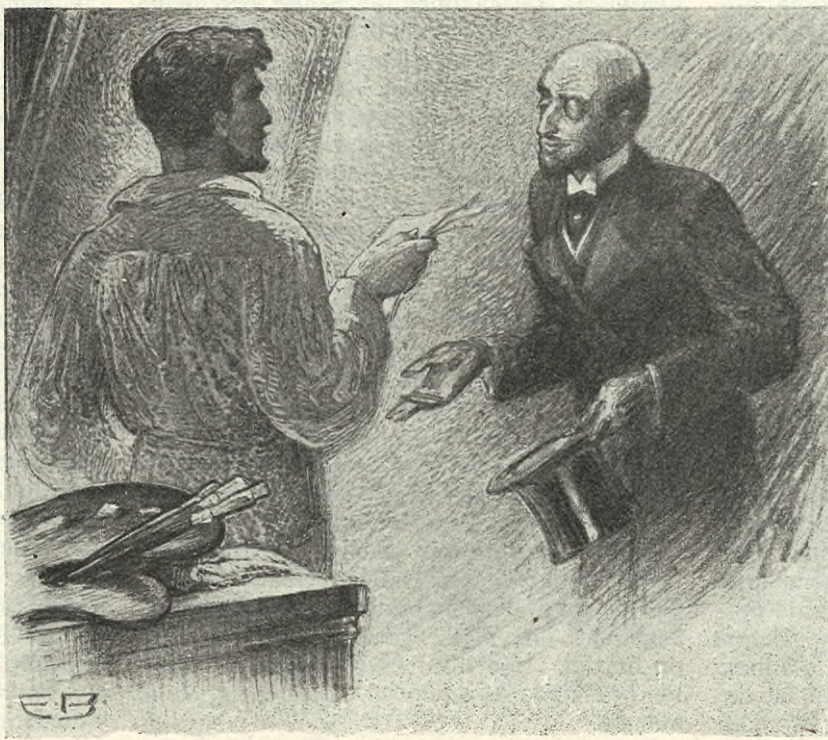
Nej, ångra, det skulle han aldrig göra. Hvad som än blef följden af det här vidriga uppträdet. Han gick bort till en spegel, som hängde i ett hörn, nickade åt sitt eget ansikte, som ännu var rödflammit efter ilskan nyss, och sade högt:

"Tack skall du ha, Mauro Santini. Du har skött dig som en karl. Och jag lofvar dig på heder och ära att aldrig, aldrig ångra det här." —

Och det löftet höll han samvetsgrannt i hela sitt lif, fastän "följden" inte uraktlät att infinna sig och det både nu och framgent.

Febo hade tydligen ej låtit sina yrkesbröder vara i okunnighet om hvad som hade tilldragit sig vid via Margutta och hvad den där Mauro Santini var för en figur. De utförliga kritikerna öfver vårutställningen doko snart upp i alla stadens tidningar, men i ingen enda af dem förekom hans namn. Sin Magdalena fick han efter utställningens stängning ta hem osäld.

Och så fortgick hans lif som förut i det obemärkta. Han målade för billigt pris ett och annat porträtt af någon turist, som hans vän, den engelske pastellisten Guy Marston, skickade till honom, då han själf var öfverlupen af kunder, eller också kopierade han Kärleksbrunnen, då han hotades med att annars göra ett hål i det lilla kapital han ärft efter sina föräldrar, hvilka förestått en Romfilial af en veneziansk spetsfirma. För resten tog han dagen som den kom, målade den ena tafeln efter den andra i sitt gamla Tizianmanér, mest naket i fria luften, exponerade och blef ihjälligen. Signaturen Febo ha-

"Jag tar mig friheten att presentera er en liten räkning."

de försvunnit från Roms horisont, antagligen slukats af det litterära proletariats gungfly, men det hade kommit andra signaturer i hans ställe, hvilka tydligen beträffande Mauro Santini tagit i arf något lyst-ringsord af Febo. Den unge målaren, som nu egentligen inte längre kunde kallas så ung, eftersom han redan fått ett par silfverstrim-mor i sina svarta hårkaskader, skrattade åt alltihop i sitt glada kamrattlag, men han hade norditalienskt småborgarblod i sina ådror och därmed en dryg portion seg och opti-mistisk tro på sin egen förmåga att slå ige-nom. Det var bara en lidsfråga, när den sto-ra händelsen, hans genombrott, skulle in-träffa, det visste han, ty han kunde ju ej und-gå att se, att hvarje ny tafla han fick ihjäl-tigen var ett afgjordt framsteg.

I denna soliga förtröstan kunde det ej falla honom in att gå där i åratat och hysa groll mot det där kräket Febo, som ändå hade försinkat honom så pass länge. Men ibland småskrattade han för sig själf och tänkte, att det skulle vara en fröjd utan like, om han på något sätt kunde drifva med den ro-merska konslikritiken. Dess samveite låg tyd-ligen försänkt i den djupaste sömn, men tänk om man kunde väcka det med ett gapskratt, hvori hela den stora allmänheten kunde narras att instämma? Om han bara kunde komma på någon riktigt bra idé...

Men den kom till sist.

Under större delen af året bodde Mauro för besparings skull i sin ateljé, där han hade en järnsäng bakom en skärm, men då de kalla månaderna kommo, måste han alltid hyra sig ett rum någonsstädes, där det fanns sol — hellre sol än kamin. Så hade han i början af det nya århundradet råkat bli hyresgäst hos signora Sabina Valeri, en ämbetsmannaänka, som lefde på att hyra ut rum i sin våning vid via Gregoriana helt nära hans ateljé. Då han var inne hos henne och betalade sin första må-nadshyra, uppsnappade han en skymt af hennes dotter, som stod och sneglade förstulet på honom i den halföppna dörren till ett inre rum, och hans hjärta flammade upp som torrt fnöske. Just en sådan där liten mjuklemdad, hvithyllt varelse med stora violfärgade barnögon och gyllen-rött vågsvall af venezianskt solskenshår hade han alltid drömt om att få tillbe och famna. Men den drömmens förverkli-gande var nog bara en chimär, ty visst såg gumman Valeri snäll och rar ut, men att låta sin dotter göra bekantskap med en hyresgäst i Mauros något bohèmeartade stil, därtill var hon väl för mycket klok och beräknan-de romarinna. Under den första månaden fick han nöja sig med att någon enda gång möta lilla Silvia — ty så hette hon, det hade portvakten talat om — i trappan då hon kom hem från sina promenader följt hack i häl af en kvinnlig tjänsteande som dygdvaktande drake. Men då han drog sig åt sidan och stod där tryckt mot trapp-pelaren med blottadt hufvud för att låta den sköna pas-sera, såg han tydligt af hennes skära per-sikoronad, att hon trots sina nedslagna ögon kände den oafvända, glödheta blick, hvarmed han sög sig fast vid hennes unga skönhet. Han funderade på att ano-nymt sända henne sin kärleksbikt med pos-

ten, men så kom han att tänka på, att om hon inte förstod hvem den kom ifrån, tjä-nade den ju till ingenting, och förstod hon det — ja, då kunde han riskera att bli upp-sagd till nästa månad, och därmed vore allt hopp ute.

Nej, slugare måste saken skötas.

Nästa gång han gick in till signora Valeri för att betala hyran, låtsade han sig för till-fället ha mera ondt om pengar än han verkli-gen hade och bad så vackert men på samma gång med den skälmaktiga tvärsäkra ton, som hans gamla mamma aldrig kunnat stå emot, att hädanefter få betala sin hyra per vecka i stället för en gång i månaden. Om det beviljades, erbjöd han sig att betala en extra lira i veckan som ränta. Men det till-lägget hade han kunnat bespara sig, ty först och främst afböjdes det af sora Sabina, och för det andra gick hon in på hans egentliga förslag med en beredvillighet, som vittnade om att hans tur hos gamla gummor ej heller förnekade sig denna gång.

Nu hade han alltså vunnit sitt mål att på ett osökt sätt få tränga in i Silvias närmaste närhet fyra gånger så ofta som förut och

grannlåt smaklöst pyntade förmaket Mauro fick sin stora upplevelse. Men den hade alls ingenting med kärlek eller gyllenröda vågor att göra.

Det första han fick se, då han kom in i deita rum, där han aldrig förr fått sätta sin fot, var en tafla, som hängde öfver soffan i sällskap med ett par kväljande tyska oljetryck och grupper af kolorerade vykort. Det klack till i honom. En gammal äkta venezianare, så sant han lefde! Sådant kunde han inte ta fel på. Han drog undan den tjocka fön-stergardinen för att låta morgonljuset ström-ma in. Och under århundradens smuts up-penbarade sig för honom en San Sebastia-no, bakbunden vid trädet, knäfigur, guldkar-nation med rosiga skuggor, tunna, breda pnseldrag, alla lokalfärgerna underordna-de helhetstenen... Om detta inte var Tizian i hans ungdomsmänér, så var det hans lärare Giorgione, gudarnas älskling, som dog för ung för att själf bli medveten om, att hela den moderna världsliga målarkonsten skulle komma att fändas till lif af snilleljuset i hans konstnärsöga.

Mauro var så gripen af synen han hade framför sig, att han omedvetet satte sig på en stol vid väggen, midtför taflan, som han slukade med ögonen.

Ja, visst var det Giorgione... gamle käre Giorgio, Zorzo från Castel-franco! Så mycket själ hade den utåtstående Tizian aldrig kunnat lägga in i ett ansikte... och det drömmande uttrycket i den afskedstagande blick, som den af en enda pil i bröstet så-rade ynglingen sände ut öfver Guds vackra värld, det sofvande kvällslandskapet med sin solned-gångshimmel... det vemodet var så äkta, så unikt Giorgiones eget, att någon tvekan ej kunde vara möjlig.

Han hade just rest sig för att gå fram och undersöka dukens yta litet närmare, då sora Sabina i detsamma stod midt framför honom.

Utän att ens ge sig tid att hälsa brusade han ut med frågan:

"Hvarifrån har ni fått den där taflan?"

Gumman såg förvånad ut.

"Det där gamla skräpet? Det har gått i arf i min salig mans släkt sedan urminnes tider. Är det kanske något värde med den?" tillade hon plötsligt i en ton, som först lät öfverraskad, men slutade i diplomatiskt försiktig liknöjdhet.

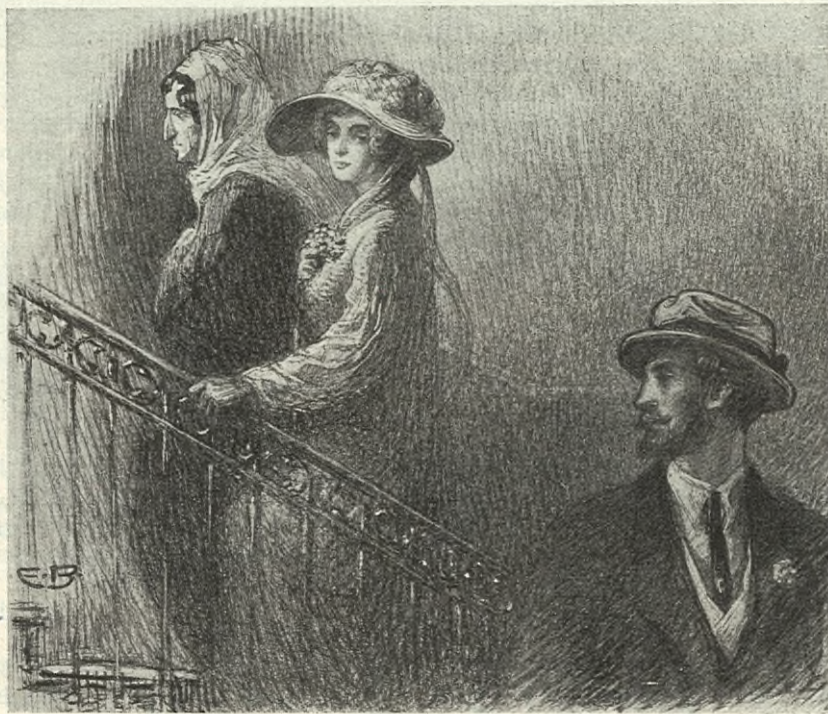
"Något värde? Jag tror, jag är öfver-tygad om, att den är målad af en af världens största konstnärer och att den är värd en half miljon!"

Nu var turen hos sora Sabinas knäveck att ge tapp. Hon såg halft sinnessvag ut, där hon satt på stolen, men hämtade sig snart och utbrast:

"Ni vill drifva med mig. Det är inte vac-kert af er."

"Säg mig fort hvad ni vet om den där taflans härkomst, så skall jag sedan förklara mig tydligare."

"Herre Gud, jag vet så godt som ingen-ting... bara att den troligen är inköpt af nå-gon oldfar till min man på en auktion för ohyggligt länge sedan, kanske på sjutton-hundratalet. Se, en af hans stamfäder var hofmästare hos en kardinal Aldobrandini, och när kardinalen dog... ja, det där är ur-

Han fick nöja sig med att någon enda gång möta lilla Silvia i trappan.

kanske få se en glimt af henne och hvem vet? — till sist måhända bli föreställd för henne eller rent af råka på henne ensam i matsalen, om gumman var utgången eller upptagen. Och naturligtvis skulle han bo kvar hos signora Valeri äfven då den var-ma årstiden kom.

Det gick alldeles som han hade planerat. Det var som om Silvia räknat ut på förhand, hvilken dag och stund han skulle komma, ty hon stod alltid bakom den halföppna dörren till salottion och rodnade lika vac-kerl, och innan sora Sabina, som för hvarje besök blef allt frynligare och mo-derligare, hade stängt tamburdörren efter honom, hade han alltid hunnit möta en viol-blå, undrande men icke ovänlig fråga från de stora barnaögonen. Någon presentation hade dock ännu icke förekommit.

Den första februari råkade han i sin ifver visst komma litet för tidigt. Gamla Pasqua gick i salen och svabbade golfvet med våt sågspån; alla stolar hade hon staplat upp på bordet. Hon bad Mauro stiga in i salottion och vänta på signoran, som genast skulle komma.

Det var där inne i det lilla med dussin-

gamla historier, som det har växt tjockt med spindelväf öfver. Ja, och så vet jag, att det står något obegripligt skrivet bak på duken, nederst invid ramen..."

I nästa minut hade Mauro utan att be om lof lyft ner taflan, hvars murkna ram knakade i sina fogningar, och lagt ner den framstupa på bordet, och på den mörknade gamla dukens baksida stafvade han sig mödosamt till följande inskription med bleknad och nästan oläslig 1500-talsskrift:

"1506 fo fatta questa tela da maestro Zorzo da Castelf..."

Resten var utplånadt af tiden.

"Zorzo da Castelfranco!" skrek han med jubel i rösten, och så började han gå af och an på golvet med händerna i byxfickorna och tusen tankar myllrande i sitt hufvud. Sora Sabina hade visst talat en lång ramsa till honom, men han hade inte hört ett ord. Så tvärstannade han framför henne och sade:

"Det kanske inte är en half miljon... jo, det skulle Pierpont Morgan eller mrs Gardener ge med uppräckt händer, men då blef det alltid ett förfärligt trassel med lex Pacca, som förbjuder utförelse af antika konstverk

från Italien, och man måste vara med om en hop smussel och smuggel och intriger, och taflan skulle ändå till sist komma att hamna hos italienska staten för kanske hundra tusen. Men en stor skatt har ni liggande framför er här på bordet, det ger jag er mitt hedersord på. Vill ni nu, till tack för att jag har gjort den här upptäckten åt er, lofva att tiga med den i... låt oss säga ett halfår till? Under tiden skall jag reda ut saken ordentligt och göra mina anordningar, så att jag sedan kan hjälpa er med att sälja taflan till högsta möjliga pris... till Amerika eller helst till italienska staten. Jag begär naurligtvis ingen provision; hvarenda soldo skall hamna i er pung. Men jag kan inte släppa den härliga taflan ur sikte nu... inte nu... inte på några månader. Ni måste låna mig den tills vidare och låta mig göra den ren från smuts och fernissa och för resten kopiera den eller göra med den hvad jag vill, om jag svär på att inte vålla den något ondt, tvärtom... ni får igen den alldeles oskadd första juli i år. Säg, den tjänsten kan ni väl göra mig för att jag skaffar er minst hundra tusen?"

Hon såg på honom med en lång, misstänksam blick och knep ihop munnen. Hon var alldeles villrådig och visste inte hvad hon skulle våga svara den där besynnerliga människan.

"Ni misstror mig, jag ser det," sade han. "Men är det resonligt, tycker ni? Jag kunde ju ha förtegat alltsammans för er. Jag kunde ha bedt att få köpa "det där gamla skräpet", som ni uttryckte er, för ett par hundra lire, och ni skulle gladeligen ha gått in på den handeln, och då hade det varit jag, som med full och laglig rätt hade stoppat de hundra tusen i min ficka. Säg, käraste sora Sabina, tror ni ännu, att jag försöker bedra er, att jag vill er något ondt? Om ni så vore min egen mor, kunde jag inte handla ärligare mot er än jag nu gör. Men jag har nu en gång fått i mitt hufvud, att jag vill kopiera taflan, och det kan ni väl inte neka mig, då ni ser, att det skulle göra mig en sådan glädje?"

Han såg på henne med sina omotståndliga bruna ögon, men hon lät ej rubba sig en tum från den försiktiga ståndpunkt, där hon slagit rot med bågge sina fötter.

"Jag kan ju lofva att tänka på saken," sade hon för att slippa ifrån honom åtminstone för tillfället och få samla sina tankar i ensamheten.

"Till i morgon då?" inföll han ifrigt. "I morgon vid samma tid kommer jag tillbaka för att hämta ert jaord," sade han och lade bågge sina händer på hennes axlar. Men hon knuckte dem af sig och reste sig.

"I morgon vid den här tiden skall ni få mitt svar," sade hon.

Och därmed måste han låta sig nöja. Han drog en suck och gick — gick utan att ha betalt sin hyra och utan att ett enda ögonblick ha tänkt på att speja efter de violblå ögonen.

Han rusade direkt i väg till sin vän Guy Marston, som hade ett litet konsthistoriskt bibliotek på flera olika språk, och där fann han nästan genast i Ridolfis "Konstens underverk" af 1646 den notisen, att furst Aldobrandini i Rom ägde en San Sebastia-

En gammal äkta venezianare, så sant han lefde!

no i halffigur, målad af Giorgione. Här hade han alltså, hvad han aldrig vågat hoppas på, då det gällde ett så af hemlighetsfulla skuggor omhvärdt konstnärnsnamn, ett nästan ovedersägligt sannolikhetsbevis på, att den tafla han nyss upptäckt var ett af Castelfrancomästarens sällsynta verk, som kommit på villovägar under århundradens lopp och fört en obemärkt tillvaro hos romerska småborgare. Han måste bita ihop tänderna för att inte skrika till af glädje och förråda den stora hemligheten för Guy. Ty hvad han nu hade i sinnet, det fick ingen, som hade det ringaste med den romerska konstnärsvärlden att göra, ha en aning om.

Dagen därpå gick han in och betalade sin hyra och sedan blef det genast tal om den helige Sebastian. Gumman gick in på hans förslag, men hon ville ha skriftligt på, att det endast var ett lån till första juli.

"Ser ni, att ni inte kunde stå emot ert goda hjärta," sade Mauro triumferande medan han skref ut förbindelsen vid det lilla skrifbordet i sora Sabinas salotto.

"Det är inte alls mig ni har att tacka för det här," afböjde gumman, "det är min dotter Silvia, som..."

"Signorina Silvia!" utbrast Mauro med en glädjeblixt i ögonen. Tänk, den förtjusande varelsen hade tagit hans parti, hon hade i all stillhet gjort sig till hans bundsförvant!

"Ja," sade sora Sabina, som om hon gissat hans tanke, "men det var inte alls för er skull; hon ansåg att jag för mitt eget eviga väl inte kunde försumma att göra en god och oegennyttig gärning. Den här tafvelutlåningen är lika mycket värd som om du hade gifvit tio stora vaxljus till madonnan", sade hon, och Silvia är så klok och så mån om mig, jag följer alltid hennes råd, kan aldrig neka till hvad hon ber mig om!"

Det kunde vara bra att veta längre fram i tiden, tänkte Mauro, och så tog han gumman i famn och gaf henne en smällkyss på bågge de runda kinderna.

"Och nu vill jag så gärna tacka signorinan," sade han entusiastiskt.

Men då drog sora Sabina sig in i sitt skal.

"Behöfs inte," sade hon snävt, "jag ska' nog föra fram edra tacksägelser ordentligt. Det står inte i mina hyresgästers kontrakt, att de ska få kurlisera min dotter."

Innan Mauro tog taflan och bar in den till sig, redogjorde han i korta drag för sina afsikter med den. Då gumman varit så tillmötesgående, kunde han ju inte låta henne gå där okunnig om, hvilken intrig hon ovetande inlåtit sig i. Med risk att hon skulle åtra sig berättade han om signaturen Febo, om sin långa tysta kamp mot de romerska konstrecensenternas hårdnackade föresats att tiga ihjäl hans taflor och om sin egen idé att nu hämnas på dem och locka dem i en fälla genom att på vårutställningen i Belle Arti exponera en af honom själf signerad kopia af Giorgiones för hela världen okända Sebastian. Han var alldeles säker på, att de skulle röja sin grofva okunnighet och låta det odödliga mästerverket drabbas af samma tystnadens dödsdom, som i årtal varit hans egna verks öde. Sedan han fått herrar kritici att kompromettera sig ohjälpligt, skulle han bekänna alltsammans i tidningarna. Det skulle bli skandal naturligtvis,

och han visste, att han gjorde sig för alltid omöjlig inför kritiken och att alla romerska utställningar sedan skulle vara obeckligt stängda för honom, men det frågade han inte efter. Revanschidén hade borrat sig så fast i honom, att han nu måste göra sig den kvitt; det var det enda sättet för honom att få tillbaka sin arbetsro.

Sora Sabina hade hört på med nyfiken intresse och tycktes inte alls baxnas för sin egen andel i intrigen. Tvärtom, hon förklarade, att den där skandalen skulle dra hela Italiens uppmärksamhet till hennes tafla, och att hon sedan skulle få mycket lättare att sälja den till ett kolossalt pris. Men hon tog löfte af honom att inte sälja sin kopia, förr än hon hade sålt och fått betalt för originalet. Det kunde han lätt lofva, ty han skulle troligen i alla fall komma att behålla kopian själf som ett minne af den roligaste episoden i hela hans lif.

Mauro grep sig genast an med att kopiera den helige Sebastian och höll under en hel månad sin ateljé obeckligt igenbommad för kamrater och andra besökande. Han arbetade med sådan iver, att han knappt hade tid att ägna lilla Silvia en tanke. Nä-

gon enda gång mötte han henne i trapporna, men med tanke på den där paragrafen, som inte stod i hans hyreskontrakt, gjorde han våld på sig, tog djupt af sig hatten och gick henne tyst förbi. Men han hade ett brottsligt medvetande af, att den eldblick, hvori han insvepte henne, inte var lika vördnadsfull som hans hatt.

Hon besvarade endast hans hälsning med ögonlocken, men nog var det besynnerligt med de där violbuketerna som han då och då fann på sitt bord om kvällarna, då han kom hem. Gamla Pasqua, som städade hans rum, försäkrade visserligen med ogenomfrämligt allvarlig min, att det var hon som satt in den, men... men...

Han hade just inte tyckt om violer förr, men nu kunde han aldrig bli mätt på att insupa deras doft, och han tyckte, att den frängde in i honom, ända ner i hjärtrötterna. Och om morgonen, då han vaknade, mötte de där blommorna hans första yrvakna blick som en tyst och undrande fråga i ett par violögon, som han kände till...

Medan han målade på sin kopia och så troget som möjligt sökte återge den förnäma tonen hos originalet, som rengjort och befriadt från sin spruckna fernissa nu strålade emot honom i en mild harmoni af mörkgrönt, blekrödt och elfenbensgult, prisade han sig lycklig, som för sitt ändamål just träffat på detta gammalvenezianska verk, hvars teknik stod i så nära samband med den han hittills af full öfvertygelse användt i sina utställningstaflor. Juryn skulle alls icke dra några misstankar mot hans Sebastian, som ju vid hastigt och liknöjdt påseende kunde förefalla som en pastisch efter Tizian hållen i Mauros vanliga arkaisiska manér. Att taflan skulle bli refuserad, hyste han alltså ingen oro för.

Men då kopian nalkades sin fullbordan, blef han allt mindre belåten med den. Han hade bestämt öfverdrifvit det naiva i behandlingen af bladverket på löfträdet, hvarvid martyren var fastbunden, och framför allt hade han inte lyckats återge den på samma gång skönhetsdruckna och vemodiga blick, hvarmed den döende ynglingen sade världen sitt sista farväl. Man måste vara poet för att kunna få fram något sådant, det räckte inte att vara en någorlunda skicklig målare. Då han ställde upp de båda taflorna bredvid hvarandra och jämförde dem, greps han af missmod och var nära att ge alltsammans på båten. Men så glimmade en ny idé upp i hans hjärna som en elektrisk gnista; den växte, bredde ut sig och...

Mauro kastade sig ner i sin länsol och satt länge framåtlutad med händerna pressade mot ögon och öron, som om han ostördt ville stirra in i det där nya, vansinniga, omotståndligt frestande galghumoristiska...

Men så sprang han upp och slog till ett skallande skratt. Och han ropade alldeles högt:

"Ja, så, just så skall det gå till!"

Utställningsnämnden hade som vanligt alls icke gjort några svårigheter att ta emot Mauros taflor. De voro två denna gång: ett porträtt af den i Rom så kände pastellisten Guy Marston och en San Sebastiano i hans vanliga manér, naket mot grönska. Bägge dukarna voro infattade i likadana släta svarta ramar, som nyss kommit på modet, och voro signerade nere i vänstra hörnet med ett nästan fräckt utmanande Santini i blodrödt. De fingo en dålig plats bredvid hvarandra på en illa belyst vägg i ett af utställningspalatsets

TRE DIKTER.

Af PÅR LAGERKVIST.

SYN.

DU LJUSA DAL, DÄR LÅGA SKOGAR
stå,
där bleka skördar ifrån fälten bärgas
och ängens breda bädd
af blomstrens alla spröda kalkar
färgas!

Tom står rymden kring din rikedom.
Ett öde djup. Om natten stjärnor
stirra
därinne dunkelt blå,
om morgonen där mörka fåglar irra.

IDYLL.

EN LITEN BLÅ FOT, BLÅ MOSSA,
blå sol.

Det är sommar, sommar i skogen.
En liten hvit skugga. En skummande
våg.

Det är sommar, sommar i skogen.

En liten blå gosse i de blåaste skor,
en liten hvit sjö djupt i skogen.
Hela lifvet är så litet; en ung och vacker
mor
som leker med sitt vackra barn i
skogen.

LIKTAGET.

STELT SKRIDA HÄSTARNA,
svarta, grå.

Stumma sita mänskorna.

två och två.

Hofvarna bulda.

Klockor slå.

Men ensam ligger den döde.

Svarta och räta
tömmar gå
öfver hästarnas länder,
gripas af händer,
frusna två.

Morgonen klarnar

isig och rå.

Men blommor hölja den döde.

smårum, och åtminstone den första dagen drog folkmassan dem likgilligt förbi.

Men då tidningsartiklarna kommo och Mauros glupskt kastade sig öfver dem, blef han förvånad öfver att se sitt namn nästan i dem alla. Men gåtan löstes snart. Det var Guy Marstons porträtt, som hade tilldragit sig uppmärksamheten, därför att den unge engelsmannen var en inom Roms konstnärliga och journalistiska kretsar mycket uppburen anekdotberättare och emedan likheten verkligen var slående. Porträttet fick visserligen infet beröm, men dess existens påpekades i alla fall, och då kunde det ej undvikas, att Mauros namn fick slinka med, till på köpet med spärrad stil som alla de andra konstnärernas namn i utställningsreferaten.

San Sebastiano nämndes däremot icke med ett ord. Jo, det var sant, då Roms store tongifvande konstkritiker äntligen kom med sin artikelserie i tidningen Roma, stod där ordagrant att läsa följande:

"En viss Santini 'ökar katalogen', som Leporello säger, med ett mansporträtt i Tizi-

anskt eller rättare sagdt Lenbach'artadt efterklingsmanér. Det verkar käckt gjordt och alls icke osympatiskt, kanske för originalets skull, kanske också därför att porträttet placeras bredvid ett annat alster af samme Santini, ett absolut misslyckadt försök till imitation efter en målarskola, som gick i sin graf för nära fyra hundra år sedan och borde kunna få vara i fred för okynniga spökbesvärjare. I våra dagar gör denne dåsigte sentimentale och tafalt målade San Sebastiano ingen människa glad."

Denna seger öfver all förväntan gjorde Mauro öfverlycklig; han kunde knappt hålla sig skicklig på gatan, där han gick med tidningen i fickan, och brottades med en vild lust att göra luftsprång och hojta och skråla som en gatpojke.

Han väntade i en vecka till, men ingen tidning tycktes ha något mera att säga om honom.

Då slog han sitt stora slag. Tribuna, Roma och turistorganet L'Italie innehöllo samtidigt följande på synlig plats inrymda tillkännagifvande:

"Sedan kritiken nu tycks ha sagt sitt sista ord om de båda taflor undertecknad i år exponerar i konstpalatset vid via Nazionale, ber jag att få bekänna en synd, hvarom utställningsjuryn naturligtvis svärfvar i oskuldshvit okunnighet: det "absolut misslyckade imitationsförsök", som jag kallat San Sebastiano och försett med min signatur, är inte af mig, det är måladt anno Domini 1506 af en icke alldeles okänd mästare vid namn Giorgione da Castelfranco och har för ett par månader sedan af mig upptäckts i enskild ägo här i Rom. Om man vill öfvertyga sig om, att taflan i fråga ej ens är en kopia efter nämnda mästerverk, utan det verkliga, äkta originalet själf, behöfver man endast försiktigt aflägsna den nya duk jag försålligt anbragt på den gamla målningens baksida och på den ursprungliga duken läsa den åldriga inskrift, som intygar, att rätte upphofsmanen är "maestro Zorzo da Castelf..." Jag ber juryn uppriktigt om ursäkt för att jag på sätt och vis inblandat den i mitt oskyldiga bedrägeri, hvars udd är riktad åt helt annat håll.

Om någon af Roms konstkritiker med anledning af denna lilla fars skulle anse sig ha ett ord otaladt med mig, träffas jag dagligen mellan 2 och 5 i ateljén n:r 7 via Margutta 33, där äfven den maskstungna originalramen till Giorgiones tafla finnes att beses. Till allmänhetens lugnande ber jag också få meddela, att det nedre vänstra hörnet af taflan, som jag på grund af tidens härjningar måst fäcka med ny färg och där jag varit nog hädisk att på kif anbringa min egen signatur, ytterst lätt skall af mig kunna återställas i sitt ursprungliga ruinerade skick, då taflan nu förmodligen af utställningens ledande män hals öfver hufvud expedieras tillbaka till via Margutta.

Vördsammast

Mauro Santini."

Men taflan blef icke återsänd, och utställningskommittén iakttog den djupaste tystnad, eftersom Giorgionetaflan i vecktal kom att utgöra den clou, som drog myllrande och entrébetalande folkmassor till konstpalatset. Några besök af kritici hördes heller icke af vid via Margutta. De befarade kanske att där af syndaren själf mötas med samma homeriska löje, hvaraf hela Rom genljutit dag efter dag och som fått ett eko i en massa kåserier, insändare och skämtdikter i stadens alla tidningar.

De visste kanske också, att de ej skulle

lyckats träffa brottslingen mellan fyra ögon, ty det var en känd sak i hela Rom, att genom ateljén nr 7 via Margutta 33 dagen i ända gick en ström af besökande: konstlärare, jurister, societetsdamer, till och med kardinaler och kungliga prinsar, hvilka alla ville se denne gyckelmakare Mauro Santini, fingra på den antika ramen eller köpa något alster af hans okynniga hand som ett pikant tillskott till tafvelsamlingarna i en romersk lyxvåning. Det påstods, att han inom en vecka fått sälja alla de målningar, som i årtal samlats på lager i hans ateljé, så att där nu inte fanns en bit målad duk kvar utom Giorgionekopian, som han envisades att behålla.

En påpasslig fotograf hade för en rund summa, som Mauro genast öfverlämnade till sora Sabina, köpt sig rätt att reproducera originaltaflan i Belle Arti och på brefkort sprida den i Rom och öfver hela Italien, ett geschäft, som han lär ha förtjänat en väldig klump pengar på. Men Mauros eget fotografiporträtt lyckades han ej komma åt — för sådan ära å en soldo hade denne inlett sinne.

Mauro Santini hade på en enda dag blifvit en ryktbar man. Societeten läflade om att låta måla sig af honom. Och för att öfverskynda, att det mest var ett pikanteri det gällde, låtsades man i början tycka, att han verkligen var en utmärkt konstnär, någonting i stil med den afgudade Lenbach, som nyligen lämnat sin praktfulla ateljé i palazzo Borghese och flyttat hem till München, till stor sorg och saknad för alla Roms upperlen. Och genom att flitigt upprepa detta själfurskuldande omdöme fick man det småningom fastslaget hos sig och andra som djupt och allvarligt grundadt. Mauro Santini var en utmärkt målare, det kunde inte vara tultal om det; han hade bara delat de stora geniernas vanliga öde att gå misskänd i årtal och slutligen genom en slump halka in på ärans väg. Han var visserligen icke en sådan där målarkonstens Worth, som med lekande skraddarfingrar trollade fram floder af siden och äkta spetsar på duken, men det var också en upphöjd känsla att se sig själf på hans porträtt blicka fram ur ett mystiskt halfdunkel med ett allvarsblekt dogressansikte, bakom hvilket man anade en värld af tankar och drömmande nobla känslor. Sannerligen, ett af honom signeradt porträtt på en sidenvägg hade en rent af trollsk förmåga att adla en miljö af frivol lyx.

I årtal fortforo engelska ladies och romerska principessor att låta sina ekipage hålla utanför via Margutta 33, till dess Mauro Santini villfor sina kunders enträgna böner och lät bygga sig en pompejansk villa i en pinjedunge utanför porta Pia. Hans ryktbarhet hade tydligen inte varit af det efemära slag, som den i början mot honom så uppretade konstkritiken hade insinuerat. Det var ju också omöjligt att inte vara trogen beundrare af en så älskvärd man, som alltid hade ett originellt skämtord till hands att lifva upp en med, om man någon dag var mindre upplagd för att posera, och som därtill hade den idén att aldrig ta emot inbjudningar, så att man måste söka upp honom i hans ateljé, om man skulle få träffa honom. Han umgicks på det hela taget endast med sina gamla kamrater från bohém-tiden. Men det berodde kanske på, att han, som det påstods, hade giff sig under sitt stånd.

Han deltog ej heller i utställningar, åtminstone icke i Rom. I Venedig, Milano eller Paris förekommo då och då taflor af honom,

alltid naket i fria luften, hans gamla manér, som han förblifvit trogen och där han uppnått ett erkändt mästerskap. Fastän han som sällskapsmänniska närmast kunde kallas en älskvärd gamin, var han som konstnär fortfarande samma hårdnackade tvärvigg, som bara gick sin väg rakt fram.

Så tjurskalligt som han till exempel betett sig angående Giorgionetaflan! Det var en offentlig hemlighet, att regeringen skickat till honom undervisningsministern Baccelli med ett anbud på 200,000 lire, om mästerverket fick införlifvas med statens samlingar i casino Borghese. Men han sade nej, han ville behålla San Sebastiano för sig själf och höll den efter utställningens slut svart-sjukt dold för allmänheten. Man visste, att han sedan förvarade den i ett af den pompejanska villans inre rum, dit ingen besökande hade tillträde. Det såg ut, som om han ville, att hela gyckelhistorien skulle komma i glömska. Faktiskt var, att han själf aldrig berörde den med ett ord, att han tog emot den rikedom och den ryktbarhet, som den skaffat honom, med en viss likgiltighet och nästan med en nyans af skeptiskt människoförakt, som enligt hvad hans gamla bekräftade påstodo varit helt och hållet främmande för hans natur före den stora utställningsskandalen. —

Men Giorgionetaflan, hur hade den egentligen kommit att hamna hos honom, då den ju enligt hans egen uppgift tillhörde en helt annan person? Det visste ingen utom han själf — och ett par till.

Den första juli utställningsåret, hade han mycket riktigt kommit in till sora Sabina med taflan, vederbörligen renad från öfvermålingen i vänstra hörnet och åter insatt i sin gamla ram. Han berättade, att han hade en massa anbud på den både från regeringen och utländska muséer. Pierpont Morgan bjöd 800,000 lire, mrs Gardener i Boston en rund miljon, men då måste duken tas lös och smugglas ur landet i en dubbelbottnad koffert eller i ett paraplyfodral. Sora Sabina svarade, att hon haft god tid att tänka på saken och att hon på sin dotters inrådan beslutat att alls inte sälja taflan.

"Hon påpekar, som sanningen är, att jag inte behöfver någon miljon och att en miljon inte passar för mig. Om jag sålde till staten, vore det visserligen patriotiskt, men jag skulle kanske sedan i hela lifvet gå och hata regeringen och dess lagar för att de hindrat mig från att på mer eller mindre knepiget vis

kapa åt mig en amerikansk förmögenhet. Småfolk, som oförmodat bli rika, få ofta fixa idéer och bli sällan lyckligare än förut. Nej, taflan skall tills vidare stanna inom familjen Valeri och bli min dotters hemgift — det är hennes egen idé och jag kan som sagt aldrig neka henne någonting."

"Men då —!" utbrast Mauro häpen. "Då blir ju signorinan ett alldeles omätligt rikt parti!"

"Har ni något emot det?"

"Ja, då kan jag ju aldrig få henne!"

"Vill ni ha henne då?"

"Hellre än jag vill lefva! Jag har ju varit kär i henne sedan första gången jag mötte henne i trappan."

"Och ändå har ni aldrig sagt henne det? — Dumbom!"

"Jag är ju inte presenterad!"

"Det skulle inte ha hindrat er. Mammor äro ju till för att vakta. Men det är strunt till karl, som inte kan föra en gammal käring bakom ljuset. Silvia har inte behöft vänta på någon presentation, hon känner er i grund och botten, påstår hon. Hon har hört hvarstenda ord ni har sagt till mig i det här rummet. Om ni inte vill ha henne, gifter hon sig aldrig, säger hon."

Mauro gaf till ett rop och stirrade framför sig som förhäxad. En dörr hade gått upp, och genom den trädde lilla Silvia emot honom, litet blek om kinden, och frågan i hennes ögon var mera undrande än någonsin.

Han visste inte, hur det gått till, men nu låg hon i hans armar, hårdt tryckt till hans bröst.

Så blefvo de ändligen presenterade för hvarandra. —

Då de varit gifta i ett år, råkade han, mot sin vana, en dag vara vid dåligt lynne och fällde några bittra ord om, att han ändå, trots alla vackra föresatser, kommit in på ärans väg från en sidostig och att han aldrig funnit den utan publikens dumhet.

"Bry dig inte om det, du," sade Silvia, "du har ju egentligen aldrig gjort hvarken godt eller ondt för att komma in på den vägen. Ditt mål var från början bara att bli oberoende af allt och alla och få måla ostördt efter ditt eget hufvud."

"Hur vet du det?" utbrast han öfverraskad och slagen af det nya ljus hon gaf honom öfver hans eget innersta jag.

"Skulle jag inte veta det, jag som har lefvat i ett år med örat tryckt mot ditt hjärta? För resten visste jag det första gången jag mötte dig i trappan."

"Hu, jag börjar nästan bli rädd för din mystiska allvetenhet och visdom!" sade han.

Hon smålog och gaf honom en lång kyss, och i den kyssen låg hela förklaringen på hennes visdom. —

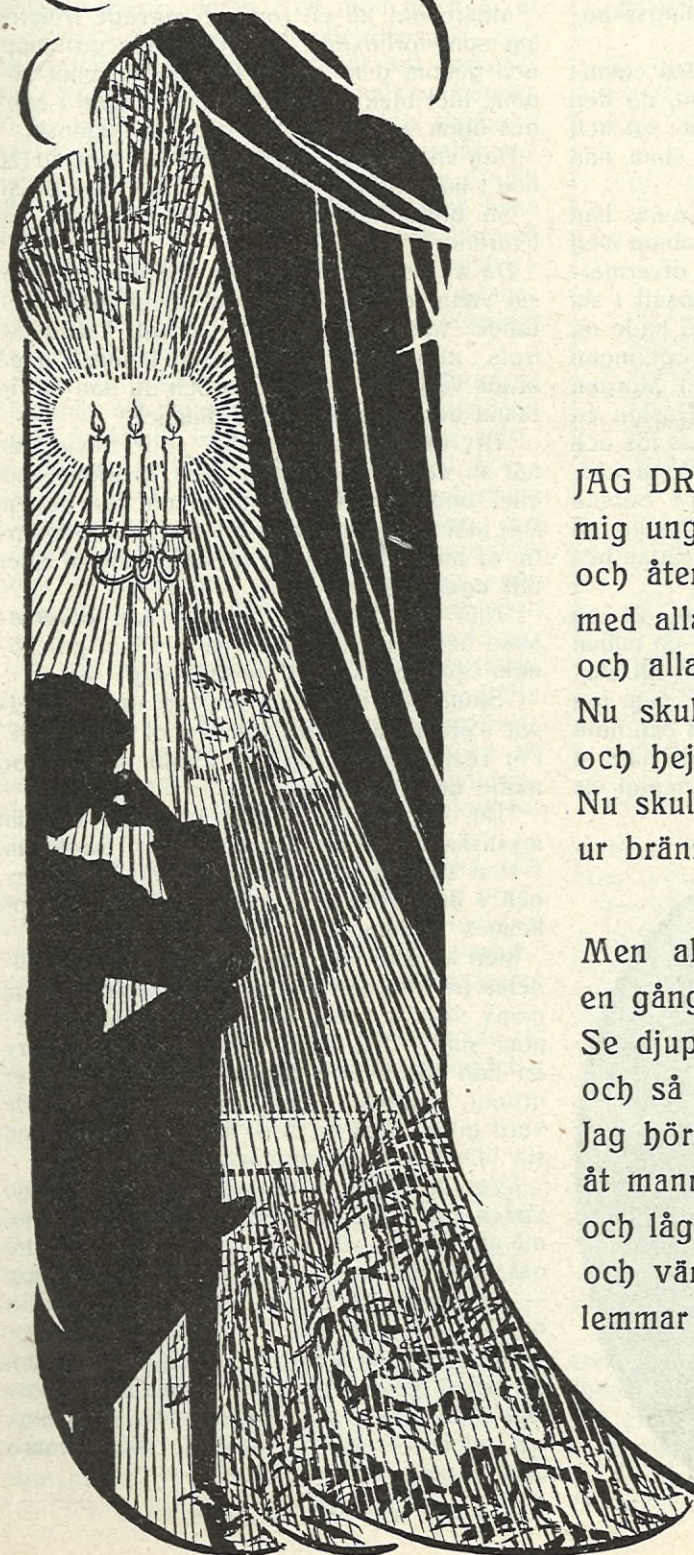
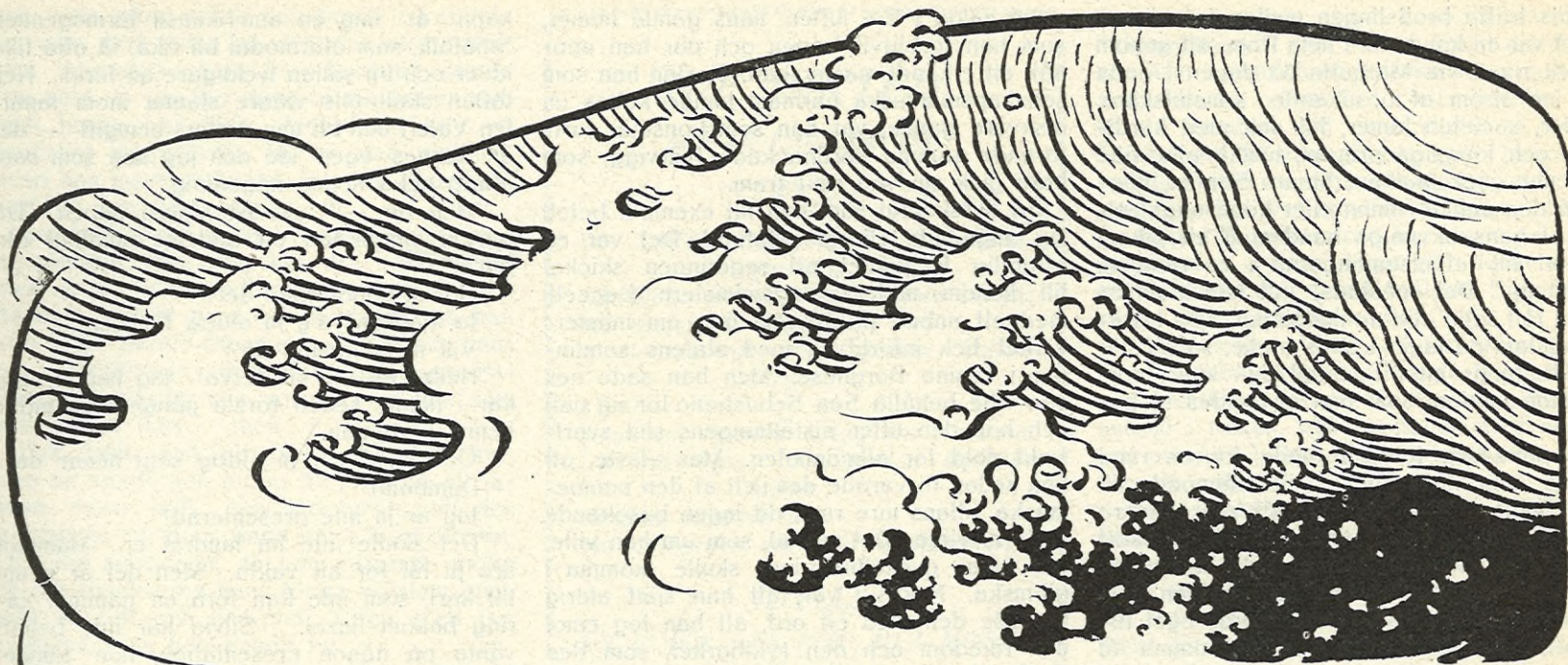
Men kanske var lilla Silvia själf ej så alldeles fri från den världsliga ärelystnad å sin mans vägnar, som hon totalt fränkämt honom själf. Hon tycktes bli mycket gladare än han för hvarje gång guldmedaljer eller ordnar regnade öfver honom. Och då de varit gifta i fem år, sade hon till honom med sin lilla barnsligt förnumstiga min:

"Vet du hvad vi skola göra? Vi ska ge staten gåfvobref på San Sebastiano — ja, att utfås efter vår död naturligtvis. Men låt oss göra det nu, innan våra barn växa upp — de kunde bli ledsna och försöka hindra oss."

Det blef som hon ville. Och nu tros det, att nästa gång kung Vittorio utnämner en ny kull af senatorer bland män, som "gjort staten utomordenliga tjänster", skall Mauro Santini vara själfskrifven.

Illustratör: Edvard Berggren.

TRE DIKTER

AF

BO BERGMAN

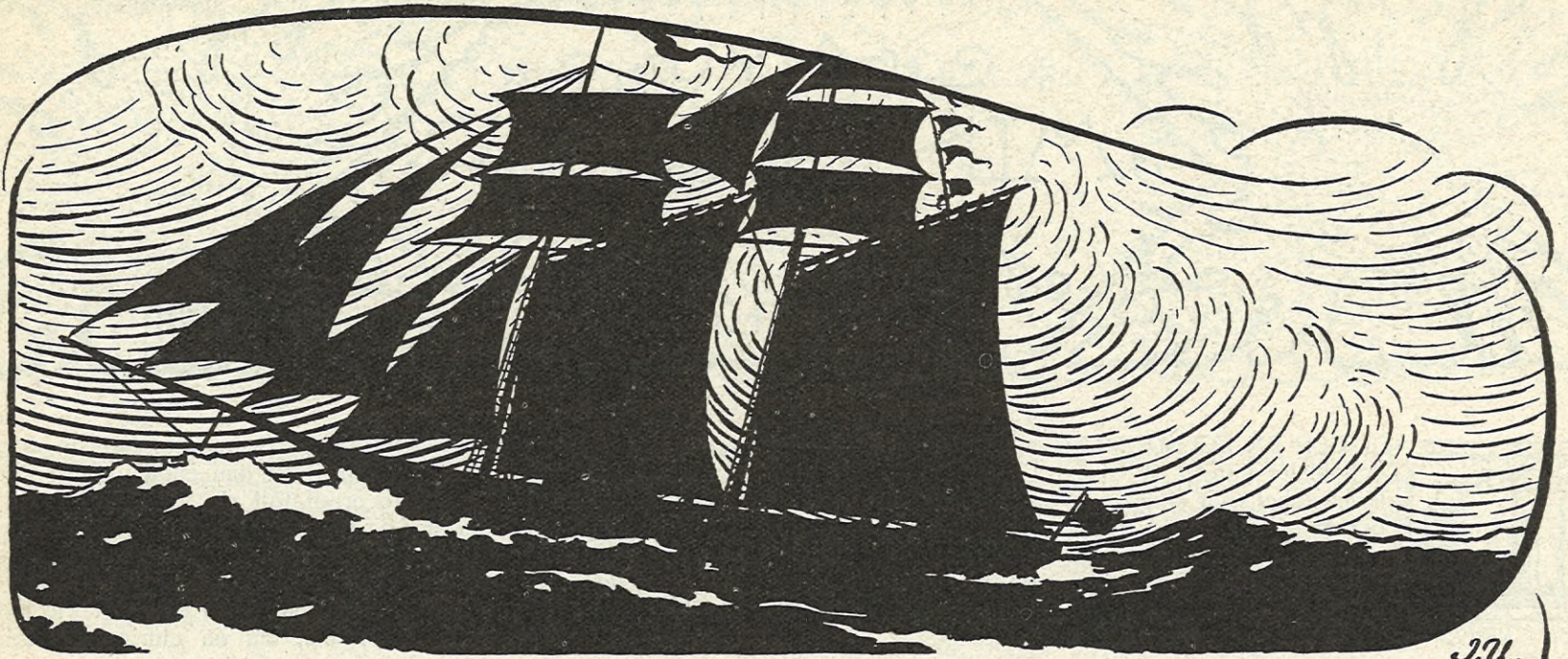
DRÖMSKEPPEN.

JAG DRÖMDE att lifvet gaf
 mig ungdomens lust igen,
 och åter satte jag af
 med alla klutar på spänn
 och alla vimplar yra.
 Nu skulle det gå för hi
 och hej hvart blindskär förbi.
 Nu skulle min skuta styra
 ur bränningen stolt och fri.

Men allting gick som det gått
 en gång i världen förut.
 Se djupet reste sig blott,
 och så var seglatsen slut.
 Jag hörde najader skratta
 åt mannen, som vräcks i land
 och låg bland spillror på strand
 och värmede frusna och matta
 lemmar vid bålets brand.

På nya drömskepp med ny
 besättning steg jag ombord,
 och under en blodig sky
 försvann min fädernejord,
 där grafvarna stilla bäddas.
 Snart satt jag som haverist
 och räknade hvad jag mist —
 men allt, som var värdt att räddas,
 blef ändå räddadt till sist.

Nu ser jag det; min förlust
 var ringa förlust i sak.
 Det verkligas karga kust
 är strödd med spillror och vrak
 från vårlifvets vilda sjöar.
 Man lägger väl upp så smått.
 En mark att stå på är godt,
 och till de saligas öar
 har ingen Columbus nått.

SKÅDESPELAREN.

MIN KONST är en skepnad för stunden,
ej bunden som andras vid sten
eller färg eller ord, ej bunden
vid mer än en syn på en scen.
Jag har kallat mig clown och apa.
Jag har dräpt mina egna drag.
Med makt af en gud, som kan skapa,
har jag lyft mig öfver mitt jag.

Jag har skrattat mitt skratt och gråtit
min gråt. Jag har tviflat och trott
och rasat och tigt och förlåtit.
Otaliga själar ha bott
i min själ som främmande gäster
med brokiga öden och brott.
Hvad står det nu kvar? Några rester
af spökande lif, som förgått.

För öppen ridå med applåder
har jag fallit som litet hvar.
I det tysta, där tanken råder,
är knappast en frestelse kvar.
Den mannen kan ingenting narra,
som vakar en nattstund ibland
vid spegeln med ljusen som darra
på dammiga kransar och band.

TRÄDET PÅ BRÄNDA TOMTEN.

FINNS DET skog och våg och
vindar?
Finns det källors sorl, som susar
skönt?
Finns det fågelsång i snåren?
Här i röken, som förblindar,
sträfvar jag på nytt med litet grönt
till en blek bukett åt våren,
fast jag knappast vet om det är lönt.

Kindstugatan firar lifvet
med buteljer, skrål och handklavér
och en låt på positivet
på en gård i närmaste kvarter.
Brända tomten blef mitt
öde.
Ingen källas klara flöde
rinner vid min rot och
svalka ger.

DET GER EN EGENDOMLIG och bister känsla af vilsekommenhet, när man, med bilden af den sedan tre år i krig förbrinnande civiliserade världen framför sig, påminner sig hur fredstanken i själva verket icke är någonting annat än kristendomens, den civiliserade världens trosläras, stora program. Det stora programmet — "frid på jorden" — framgång har alltså varit så ytterligt ringa, att man väl förstår den engelske tänkaren Bernhard Shaw, då han ironiskt påpekar hur det var Barrabas, som på allmän begäran släpptes lös en viss fredag för snart 2,000 år sedan, och då han undrar om det, sedan nu Barrabas fått regera oss all denna tid, kanske icke kunde vara skäl att börja försöka ett Kristi regemente i stället...

Och likväl har under de gångna snart 2,000 åren fredstanken i inskränkt mening, såsom vår tid fattar den — anti-krig, pacifism — icke saknat pionärer. Kyrkomötet i Clermont 1105 bestämde exempelvis, att kvinnor, jordbrukare och herdor med sina hjordar skulle få åtnjuta ständig fred. Det var ett första försök till undantagslagslöftning i riktning att skapa något af "de civilas rättigheter", såsom benämningen sedan blifvit gängse. Att skapa en "europeisk jämnvikt" hägrade återigen redan vid slutandet af Westphaliska freden. Där stipuleras nämligen, att alla fredsaktens undertecknare äro skyldiga hålla alla dess stycken. Men, säges, bryter en af dem mot någon af dessa, och kan den förolämpade ej själf ordna saken, så skola samtliga undertecknare ingripa med makt. Vi finna här början till samma tankegång, som gör sig fullt klar gällande i den amerikanska, i juni 1916 bildade "Föreningen för att framtvunga fred" (League to enforce peace) och som vill bli en alla nationers sammanslutning, fungerande så, att hvilken som helst stat, som började krig, ögonblickligen finge alla de andra, med ett ord hela världen, emot sig: icke blott ingen bundsförvant, icke ens någon neutral fann fridstöraren, ty själfva handlingen att draga i härad stämplade en stat såsom brottslig, och språket lyder ju: den som tiger, samtycker.

Den moderna freds rörelsen har alltså historia bakom sig. Genom otaliga krig och alla deras fador har mänskligheten dock långsamt rört sig framåt mot insikten att ett ständigt fredstillstånd kunde och borde skapas. Den lyske filosofen Kant baserar för första gången en dylik tanke på rättens idé, då han framhåller nödvändigheten att på nationerna tillämpa samma principer som på individerna — detta ungefär samtidigt med att nationalitetsbegreppet, sådant vi fatta det, och som alltså icke är särdeles gammalt, börjat afgjort utforma sig i Europa. De för-

sta freds förbunden grundades, enligt Passy, i Amerika, och kommo sedan, under tidigare hälften af 1800-talet, till England. På 1840-talet se vi så de första internationella fredskongresserna samlas, i London, Bryssel och Paris, och en af dessa inleddes af den store franske diktaren Victor Hugo med följande ord:

"Vi ha samlats från alla världens hörn för att tillsammans begrunda Evangeliets skönaste sida, den som bjuder människorna att älska hvarandra såsom söner af samma far, och för att lära folken, att förnuftet hädanefter må tala, där hittills endast styrkan haft ordet".

Kort sagdt, fredsiden, bekämpandet af krigets berättigande, utbrott eller former, är hvarken ny för oss eller i saknad af bearbetning från äldre tider. Och likväl, vi fråga oss med beklämning: hur kan det då vara, att den ändå faktiskt i det hela så litet betyd?

Ännu på fröskeln till 1914, det första svarta året, hölls i Bryssel en stor kongress, besökt af delegerade från 169 föreningar och 22 regeringar. En permanent fredsbyrå existerade i Bern, och i Haag hade just invigts, under hela den civiliserade världens artiga uppmärksamhet och mångas jubel, ett ståtligt fredspalats. På några få dagar kastades allt öfver ända, som om det ingenting varit. Så mycken möda, så mycket papper, så många lärda och vackra tal — öfverända!

Och miljoner människors tro, hvilka verkligen lefvat i illusionen att något varaktigt skapats — öfverända.

Och så har kriget haft sin gång.

Från första dag började fredsvännerna sitt arbete; kriget hade ej räckt många veckor förrän de första budskapen gingo mellan dem. Och medan kriget rasat, ha freds idens anhängare också gått till det ena loppet efter det andra. Men kriget ha de

dock icke afbrutit, kriget har haft sin obarmhärtiga gång. Och den enda uppgift fredsarbetarne ärligt fått sig tillerkänd är att få verka förberedelsevis till freds slutet — hvars tidpunkt krigsherrarna dock ensamma förbehålla sig att afgöra...

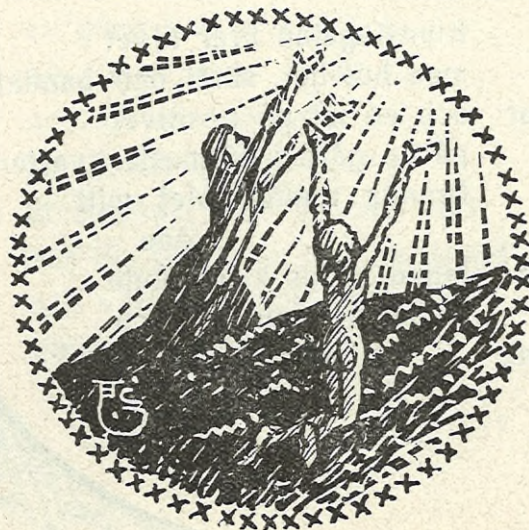
Låt oss se sanningen i ansiktet: vid blotta ropet på fred, om än aldrig så hjärtligtande menadt, ha Jerikos murar, krigets förskräckliga pansartorn, icke fallit. Kriget, satt i gång, har haft sin gång — därför att dess mål också är fred. Ja — därför att dess mål också är fred.

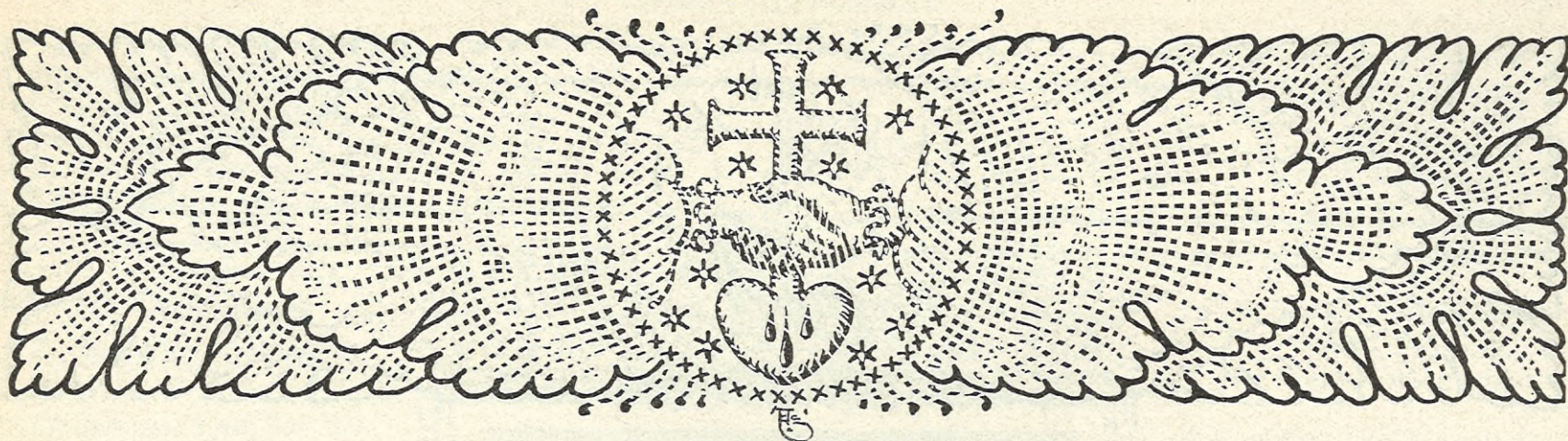
Intet krig har ändamål i sig själf; en så grotesk tanke kan knappt tänkas som ett dylikt *l'art pour l'art*. Kriget har brutit ut af många skäl och under förevändningar, som heli säkert kunna diskuteras. Men det har endast en tendens: fred: Allt beror blott af hvilken fred, som åsyftas. Det finns i krigets väldiga känslökomplex många sidor, för hvilka vi måste böja oss med aktning. Och den naturliga krigsrörelsen, som alltid och öfverallt inställer sig efter en viss krigstid, är ingalunda i hvarje fall att lyda som något utslag af pacifistisk lifsåskådning — ett misstag fredsvänner ofta begå. Mången soldat, som i dag gärna kastade bajonetten, skulle utan särskild motvilja taga upp den igen om ett år, på nytt gå ut under sång och blomsterhyllning, eldad af en viss stämning, ifall han blott till dess fått hvila ut och matats ordentligt... Nej, på kriget som sådant med hvad därtill hör, inklusive krigsvilligheten af ena eller andra skälet, influera icke mycket fredsapostlarnas ansträngningar och offer, så länge krig ingår i tänkandet som en naturlig faktor.

Fred är icke endast lika med icke-krig. Om vi genom ett hokus pokus kunde, midt i en brinnande strid, få vapnen att falla ur händerna på alla de kämpande, vore ej därför gifvelvis fred vunnen. Det ojämförligt viktigaste momentet i freden, en fredsviljans levande och lifsdugliga anda, ett freds tänkande, vore icke därmed ovillkorligen skapat.

Det är i skapandet af ett dylikt tänkande, jämsides med lagstiftningsarbetet, men af ännu mycket djupare vikt och betydelse än detta, som fredsarbetarne ha sin mondiala uppgift, nu och i dag och sedan, i morgon, efter kriget och allt framgent, tills målet är nådt: fredsvilja i det mänskliga tänkandet öfver hela världen. Fredsvilja, som förhindrar vidare krigsutbrott.

Det kan tyckas, att den kristna kyrkan, eller de kristna kyrkorna, där skulle haft en förstahands världiga uppgift genom seklerna. Under någon tid stod denna uppgift också klar för Rom. Men det må sägas rent ut, som så många likvisst tänka: kyrkorna ha längesedan upphört att vara Kristi andas redskap och inte annat. Kyrkorna ha gått upp i världen och de tjäna världen, samt

utnyttja världen. Under krig bli de intet annat än nationella institutioner, inriktade på att naturalisera Vår Herre för egen räkning. Tyskarnas berömda — och ökända — "Gott mit uns" finns i själfva verket på alla språk.

Hvad världen förstår efter midt i allt detta, är ett verkligt förnyande af den anda, som bjöd "frid på jorden", är ett verkligt reviderande af det broderskapets bud, som numera upphört att gälla hinsides hvarje nations landsgränser, är ett ändligt uppgående i större enheter, i en fastare solidaritet mellan vida kretsar af människor, är en rättvis medborgaranda jorden rundt. Kriget har väckt den försten, den längtan, blygt och svagt ännu hos många, omedvetet än hos otaliga, starkt och klart hos några.

Det är dessa någras sak att börja jättearbetet och att ge uppgiften i arf åt nästa släktled.

Så länge kriget brinner, är det icke svårt att hålla den s. k. fredsrörelsen gående. Det låter kanske paradoxalt, men hvar skulle verkligen eljes en fredspredikare få tack-sammare argument för sin sak, än genom att direkt peka på krigets konkreta skräckbilder eller ge dödens och förstörelsens siffror för dagen med det aktuella hela hemska gripbarhet?

Men i fredstid? Hvad hade man och hvad får man att komma med i fredstid?

Det var ändå, det är ändå i fredstid det afgörande verket måste utföras, icke i feber, förtviflan och nöd, utan i ostörd ro, med öfverskådlig hetens lugn öfver världen. Det var i fredstid den stora, lefvande makt skulle skapats, som vid första orättfärdighet, vid första våldshandling, vid första sönder-slitna traktat, skulle ropat sitt: veto.

I fredskongressernas beslut från allra senaste år lägger man märke till bl. andra principer, som bestämdt uttalas för uppnående af en varaktig fred: respekt för nationaliteten och demokratisk kontroll af utrikespolitiken. Det är godt och väl. Nu. Men hvar fanns det fredsförbund, som före 1914 nitiskt drog försorg i. ex. om ett verkligt upplysningsverk just på de nationellt ömtåliga punkter, af hvilka en mellanfolklig konflikt kunde bero, såsom Elsass-Lothringiska frågan, en befäst mur mot allt förståande mellan Frankrike och Tyskland sedan fyrtio år tillbaka, eller Balkanproblemet, en härfva af nationalitetskraft och nationalitetsförtryck, om hvilket hvarje upplyst statsman väl visste att det var lika med en ständigt pyrande gnista in till en krutdurk?

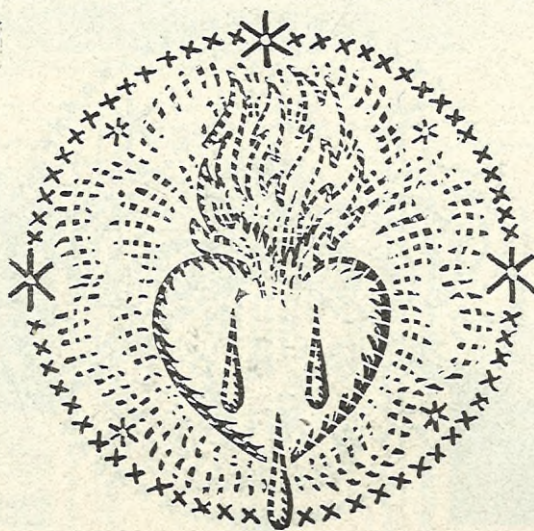
Och hvar fanns det fredsförbund, som kraftigt arbetade för att "brodern i vapenrocken", eller med andra ord hvarenda moders son i hela Europa, som nu sändts ut till kanonföda, verkligen genom sin valda representant skulle få lof att först själf afgöra, om han ville gå ut eller ej?

Allt detta och mycket mer skulle utan pruf gjorts i fredstid. Men det gjordes ej, trots kongresser, fredspalats och många lärda öfverläggningar. Det var teoretici, som arbetade. Med praktiska reformer ville de icke befatta sig. De diskuterade rättsparagrafer, men samhällsskicken, på hvilkas underlag rätten skulle hvila trygg, lämnade de åt andra att sköta — eller vansköta. De liknade trädgårdsmästare, hvilka inomhus rita planen till en park, men icke förvisst sig om jordmånens hali, där parken skall anläggas. Därför föll deras verk i kras vid första stöt af lämdande krigstrumpeter.

Nej, de enda praktiska voro uppenbarligen de, som insågo, att i all denna välvilja och lärdom hade tiden mognat för en brutal kupp, och satte denna i gång... Så ginga pacifisternas illusioner i kras, och det man litet oegenligt (ty de voro nog äldre) kallat 1914-års idéer fingo dansa sin skalpdans på spillrorna.

Till en tid, ja. Till en tid.

Ty det har bara gått några få år sedan de idéernas triumferande genombrott, och redan kan man faktiskt tala om att de vissnat ner. Mer har förändrats i idéernas värld i världen än på världskartan. Den religion, hvars kärna är fred, har i lysheit, genom tingens egen logik, genom hjärtans omedelbara uppvaknande, vunnit till sig oräkneliga anhängare, som aldrig tänkt på att bevisa kongresser eller ens haft öra för den teoretiska fredsförkunnelsen. Krigsidealets stjärna har bleknat öfverallt. Om krigets s. k. skönhet skäms man att tala mer: dess pris var alltför högt. Om krigets moraliska verkningar vet man nu, att de äro af helt annan halt än dess förhålligare förkunnat. Ett enda godt har kriget fört med sig: det har väckt folken till kunskap om det vanstyre, under hvilket de lefde — Ryssland som första och mest påtagliga exempel — och det

har väckt själarna till kraft på en ny, en både djupare och enklare religiositet, än den som lät sig förena med kyrkornas sanktion af allsköns löftesbrott, våld och hänsynslöshet under parollen "c'est la guerre."

Hvad vi nu förstå, det är att tiden före 1914 aldrig mer kommer åter. Krigets hjältar, som det så ofta vandt och tomt fått hela, äro i sanning hjältar, namnlösa och omedvetna, ty deras blod har flutit till dödpelse åt en ny epok — en ny epok, beredd att rätta den gångna epokens misstag, en ny epok, längtande efter ny ledning till nya vägar och mål.

Äro då fredens arbetare, dem alla som kalla sig så, och af hvilka tiden väntar mer än någonsin förut, också nu rustade för värfvet?

II.

Jag träffade en dag under det tredje krigsåret en framstående polack, en universitetsdoktor, som sedan krigsutbrottet vistats i Sverige och Danmark, och vi kommo bland mycket annat, att tala om hjälpverksamheten från dessa båda länder gentemot krigets direkta offer. Då visade det sig, när siffrorna kommo på bordet, att medan man exempelvis från Danmark sändt 125,000 kronor förutom en massa kläder o. d. till de hungrande och svältande i Polen, hade Sverige icke kommit upp till mer än 25,000. Sveriges invånareantal är dock mer än dubbelt så stort som Danmarks. I fråga om andra nödlidande voro siffrorna ännu mer divergerande — till Danmarks favör. Jag frågade nu polacken, om han kunde ge mig något verkligt skäl till detta faktum, utom politiska, som knappast kunde gälla i fråga om Polen, eller ekonomiska, då äfven Danmark har dyrtid, medan å andra sidan äfven Sverige förtjänat ofantliga summor på kriget, ja, läser ökat sin totalförmögenhet på tre år med cirka två miljarder.

Han svarade mig, att också han mycket öfvervägt detta problem och kommit till den slutsatsen, att det var Grundtvigs, den store religiöse nydanarens förkunnelse, som i Danmark öppnat hjärtan och sinnen för rent mänskliga strömningar, såsom broderlighet och medkänsla, medan i Sverige såväl den kyrkliga som den fria förkunnelsen i regel saknat en dylik varm och öppen, en dylik praktisk prägel.

Emellertid framkastade jag då några ord om fredsrörelsen, som hos oss, enligt min mening, har både påfallande många och äfven allvarligt hängifna anhängare.

—Tja! sade han och slog ut med handen som man kastar ett skal: Hvad har den uträttat mer än ökat sin egen själfbelåtenhet? Säg mig det!

Det var bistra ord, och kanske också en smula bittra. Men hvad han menade, ty han förklarade sig, det var att fredsrörelsen,

som så ofta sker med organiserade rörelser, byggda på en teori, stelnat i en form af sittande riksdag — en ständigt sittande riksdag, som ej mer har kontakt med landets trängande kraf. Och man må förstå den för sin olyckliga, bottenlöst förhärjade fosterjord lidande polacken, då han framkastade, att en verksamhet till hjälp åt krigets offer borde kunnat vara en själffallen art af verksamhet för dem, hvilka af hela sitt hjärta förklara sig hafa och vilja bekämpa kriget och nu haft tillfälle gripa in. Men de hade nöjt sig med att sända ombud till kongresser, ordna opinionsmöten för att stimulera sig själfva, samt gifva ut skrifter, som aldrig läsas af utanför rörelsen stående... Kort sagt, de hade arbetat för sitt eget cenakel och för uppehållande och utbredande (i bästa fall) af dess idéstomme; men också de hade dock i grunden icke varit annat än trädgårdsmästare, som inomhus rita vackra parkplaner, men förglömma att ansa rabatterna utanför, där ogräset mördar deras plantor.

— Dyligt har ej ingått i vårt arbetsprogram, svarade jag å trädgårdsexperternas vägnar.

— Nej, men det borde gjort det, om arbetsprogrammet varit buret af den sanna kärleken, svarades.

Den likgillighet man i Sverige i allmänhet taget, och jämfördt med andra små neutrala nationer, visat för krigets direkta lidanden och offer, den har ej varit till vår heder. Delta gäller ej fredsassociationerna, det gäller alla. Om jag undantar Röda korsets vackra arbete för invaliderna och fånglägren — hvilket arbete Sverige genom sin belägenhet som enda genomfartsland mellan Ryssland och Tyskland knappast kunnat undandraga sig, men som i hvarje fall skötts med prisvärd offerlust och energi — har föga gjorts. Jag räknar ej de styfrar som, jag nämnde en siffra nyss, gått från oss till människor bortom svältgränsen och lefvande bland ruiner här eller där. Det hjälper icke att skylla på dyrtid hemma: det finns pengar i Sverige, blodspengar, ty det är krigets konjunkturer, som bragt oss dem. Men de styfrar som sändts härifrån ha, på få och hedrande undantag när, sändts ur de mindre bemedlades fickor — det vet hvar och en, som något haft tillfälle syssla med igångsatta insamlingar — och det är därför mindre underligt, om totalsummorna blifvit små.

Inför det framtida solidariska fredssamhället, på hvilket hvarje fredsvän hoppas och tror, kommer det icke heller att räknas oss, svenskar, till särdeles stor ära, att vi inte en enda gång, såsom uttryck för folklig opinion, genom vår regering eller vår press protesterat mot någon af krigets ogärningar, som icke direkt angått oss själfva. I det lilla neutrala Schweiz, till exempel, omhvarfdt af stridande stormakter, tyngdt af mobilise-

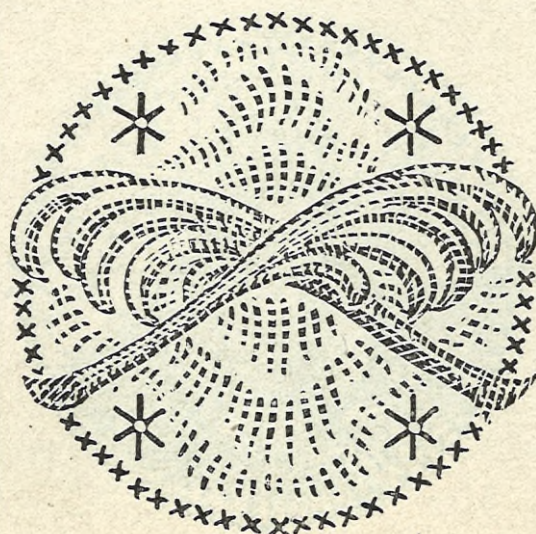
ringens bördor ej mindre än andra, och beröfvadt sin viktigaste inkomst, turisttrafiken, har man icke af ängsliga neutralitetshänsyn skytt att ingripa till förmån för alla krigets offer, eller att säga sin mening om skriande oförrätter. Så har också det hittills ej mycket beaktade Schweiz under dessa år sligit till en verklig rangplats bland mänskliga samhällen och tillvunnit sig hela världens beundran. Ingen har där blifvit glömd: belgier, polacker, serber, armenier, m. m., civilfångar, skyddslösa barn, invalider, tuberkelsjuka... Och knappast finnes en schweizisk medborgare, som ej anser det vara en plikt och en lycka, att på ett eller annat vis få deltaga i det jätteverk kriget gifvit barmhärtiga och tänkande människor — fredsmänniskor — i händerna, öfver hela världen.

Men vi?

Hör! Jag frågade en dag en lärare i en stor samskola, dit endast barn från bildade och burgna svenska hem gå, hvilken verkan kriget öfverhufvud haft på hans unga elevers sinnen.

— Ack, svarade han mig, vid tiden då de första invalidtågen började gå genom Sverige och alla tidningar och tidskrifter hade skildringar och bilder från dessa uppenbarelser ur fasornas värld, gaf jag min klass — en af ringarna — dessa invalidtransporter såsom ämne till svensk uppsats. Nåväl, det befanns, att en rätt afsevärd del af ungdomarna inte ens hade reda på dem! Det var inte hvad de brydde sig om i tidningarna, ifall de nu ens läste dessa. Och intresse — det hade ingen. Ingen valde detta ämne.

— Men, frågade jag, hemmen! Hvad talar man då om i dessa förmögna och bildade hem? Hvad talar man då om, när familjen är samlad? Faller verkligen aldrig ett ord om människor, så gränslöst olyckliga och hvilka nu, under ett par dagar, blifvit våra — vi gästfria svenskars — gäster?

Det föreföll inte så.

Men är icke detta en åker att plöja upp, denna likgillighetens och tystnadens, är det inte en skörd att vårda, denna ömhet för andra, som borde och skulle gro upp också i svenska unga sinnen? Ett värf för fredsrörelsens män och kvinnor? Ett första hands dagliga arbete?

Det var en gång en man, sak samma hvar eller när, som lefde ett ganska bekymmersamt lif, och som kanske också hade ett sådant lynne att han lätt lät pressa ner sig af den ena eller andra omsorgen. Han kände sig då ensam, trist och modfälld.

Då fann han på ett botemedel åt sig själf — och det var en jordglob.

Han skaffade sig en jordglob.

Han ställde den framför sig och betraktade den. Han lät sin hand smeksamt glida öfver dess kontinenter Asien, Afrika, Europa... Och i Europa, som han kände bäst till, stannade han litet vid alla de olika länderna.

Öfverallt människor, tänkte han, människor som jag själf. Hvad jag är liten med mina små omsorger! Men hvad det är godt att vi äro så många. Jag känner mig ej längre en och ensam, när jag ser denna glob, som bär dem alla; jag känner mig bara som delen i ett dyrbart helt, vi gemensamt äga. Hvilken befrielse! Och tillsammans skola vi väl, allt som seklerna gå, kunna hjälpas åt; med god vilja, att göra något af denna vår lilla kula i den oändliga världsrymden! Att göra den vacker och en bild af det bästa, som finns inom oss alla.

Den mannen var — utan att veta det — hvad jag vill mena med en verklig pacifist. Han hade samhörighetskänslan. Han hade kärleken.

"Frid på jorden", Kristi lösenord till hvarje kristen, om kyrkibesökare eller ej, mänsklighetens enda varaktiga plattform för utveckling och förädling — den blir dock aldrig en lefvande verklighet och besegrare af mörka makter, förrän vi alla förstått, att hvarje folks, liksom hvarje enskilds, af samhällsförhållandena framkallade lidanden, angå alla. Det gäller icke blott att bekämpa kriget, en enda form af jordens många lidanden, det gäller icke blott ett "ned med vapnen!" som om därmed sedan allt vore godt. Det gäller för världen en ny kärlekens anda, efter hvilken alla första, och utan hvilken pacifismen aldrig kommer att bli mer än torra paragrafer, kyrkorna aldrig mer än tomma hus, hemmen icke mer än lyor att äta och sova i. Det gäller att äntligen taga upp till begrundan svar på den gamla, allvarstunga frågan:

"Ar jag satt att taga vara på min broder?"

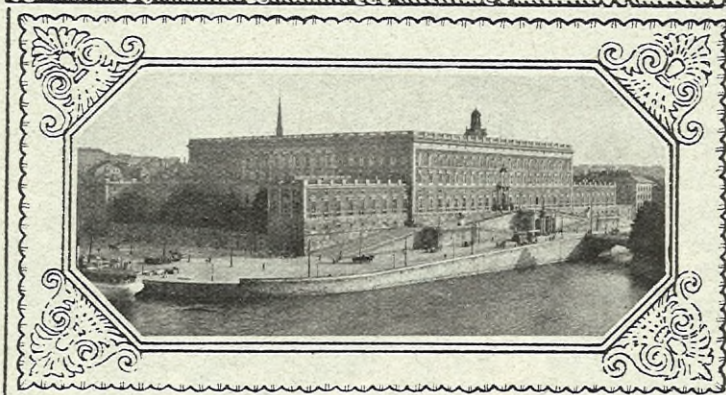
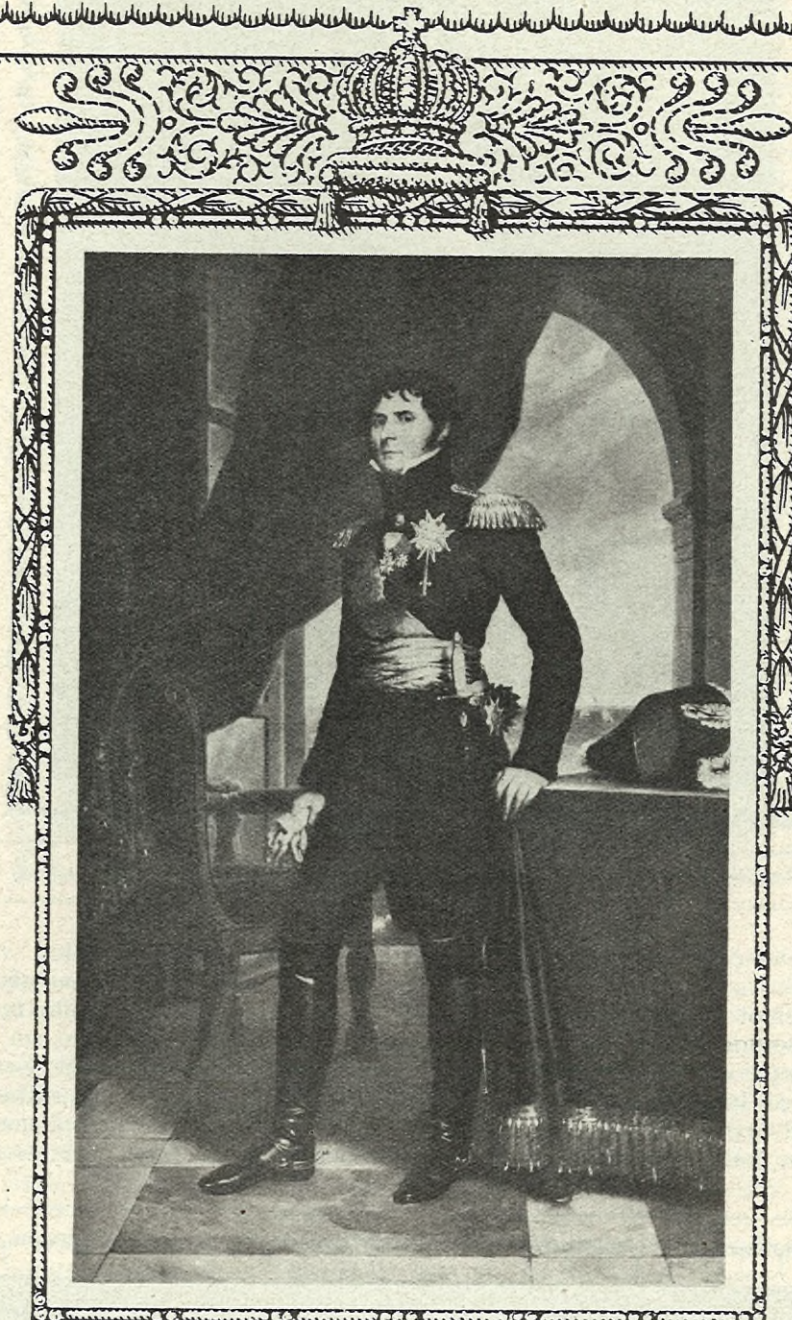
Min broder — hvem och hvar han så må vara!

Illustratör: Arthur Sjögren.

ETT SEKEL PÅ SVERIGES TRON

Till 100-årsminnet af tronbestigningen.

NÄR KONUNG CARL XIII DEN 5 februari 1818 borttrycktes af döden, hette det i enlighet med gammalt vedertaget bruk beträffande gamla kungar, att han skildes hädan "mätt af år och ära". Hvad åren angick var detta nog riktigt, ty han hade lefvat i nära sju decennier och under det sista af dessa varit mycket skröplig. I afseende på äran innehöll däremot utsagan mer öfverdrift än sanning. Hans majestäts lif och lefverne hade nämligen, om man frånräknar hans behjärtade uppträdande vid Hogland under finska kriget 1788—90, knappast varit ärofullt, och om det ändock hvilat en viss glans öfver hans sista lustrer, så tillkom förtjänsten härför mindre honom själf än en annan man med kraftigare vilja och större regentegenskaper. Den mannen var hans adoptivson, främlingen från Södern, Jean Baptiste Jules Bernadotte, marskalk af Frankrike, och furste af Ponte-Corvo, som försynen, ödet eller slumpen år 1810 hade gjort till Sveriges tronföljare. Den gamle kungen hade omedelbart lagt regeringsfömmarna i hans händer, och under de närmaste åren haft glädjen se hur de svenska vapnen på Tysklands slagfält häfdade sitt gamla anseende och hur Norges krona förenades med Sveriges. Den föreningen gaf ju med tiden ej den lycka, man väntat, men då förbundet slöts, betraktades det som ett prof på klok och framsynt politik, och när Carl XIII gick till sitt sista hvilorum i Riddarholmskyrkans grafhvalf, skedde det tack vare adoptivsonens verksamhet ej blott som Sveriges utan äfven som Norges stormäktige konung, och det var ju ära nog. Men tronföljaren, som 1810

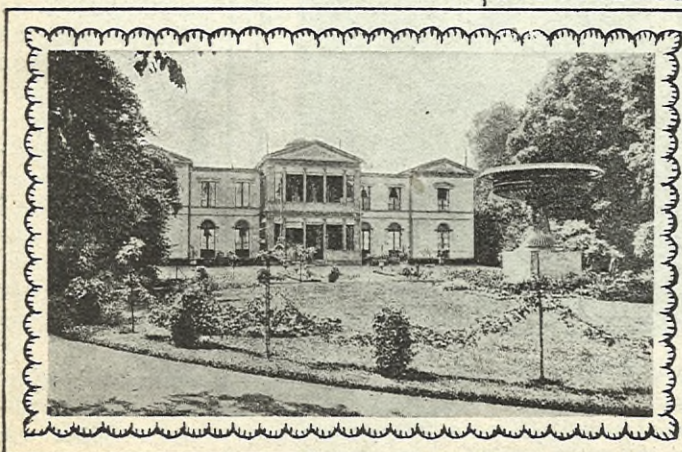

En återblick på ätten Bernadotte. Af
D:r Carl Forsstrand.

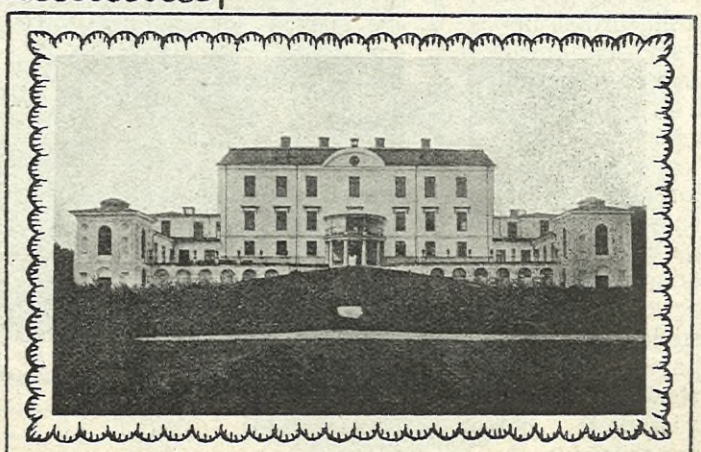
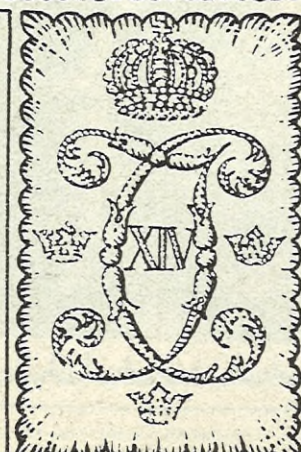
hade omdöpts till Carl Johan, besteg samma dag tronen och öfvertog det innehållsrika och svårskötta arvet.

Sedan dess har ett sekel snart förflutit och den Bernadotteska dynastien besitter ännu sin då intagna ställning, ett af de få bland Europas furstehus, som i allt oroligare tider haft en jämförelsevis lugn tillvaro. Att så varit fallet, beror väl i mycket på att svenska folket, af naturen lojalt och trofast, ej tycker om revolutioner och först i allra nyaste tid börjat lyssna till vurmiga borgmästares och andra yrkespolitikens omstörtande hugskott, men äfven på dynastiens egna förutsättningar för att bevara och häfda sin rätt. De förutsättningarna ha bestått i ett öfverhufvud samvetsgrannt iakttagande af de konstitutionella formerna, en ofta rik begåfning, personlig älskvärdhet och många andra tilldragande egenskaper.

Carl XIV Johan, stamfadern, gick i detta hänseende i spetsen, ty han var en mästare i arlighet och förbindlighet, medan det däremot då och då var si och så med hans uppfattning om de konstitutionella förpliktelserna. Bland de många meddelandena om hans personlighet, som afgifvits af samtida, må anföras följande anteckningar af den lika mycket för vaken iakttagelseförmåga som tillförlitlighet ansedde excellensen, grefve H. G. Trolle-Wachtmeister: "Hans ansikte, då man betraktade det drag för drag, kunde nästan kallas fullt genom dragens oregelbundenhet, hvaraf följt, att man af honom ej har andra porträtt än anlingen utan likhet eller karrikatyler; ty ett så ytterst rörligt uttryck som hans lät ej fästa sig på duken. Den stora näsan, i förening med

Rosendals slott.

Rosersbergs slott.

den — liksom ansiktets nedre del — tillbakagående pannan gjorde profilen till en triangel och gaf åt ansiktet denna så ofta anmärkta karaktär af örn, hvarfyll och hörde det blixtrande uttrycket i de små ögonen, som lindrade under den framskjutande nedre delen af pannan. Uti lugna ögonblick och i glada samtal, som han gärna sökte, men som han vanligen förvandlade till nästan monologer, lyste dessa ögon af godhet, af glädthet, af finesse d'esprit. Det småleende, som då ofta satt på hans läppar, var verkligen intagande, och den lilla anstrykning af malice, som sällan felades, skämde ej bort det angenäma, snart sagdt fängslande intrycket. Till växten var Carl Johan af medelmåttig längd, men syntes hög genom sitt sätt att föra sig. De breda axlarna, det höghvålfda bröstet och det smala lifvet gjorde af hans figur en utmärkt gestalt. Hans ädla hållning, i hvilken det imponerande skicket sällsamt förenades med en behaglig ledighet, och hans vackra manér, där det utsöktaste umgängeslifs fina artighet var införlivad med den aldrig förglömda kungliga värdigheten, frambragte in summa en personlighet, på hvilken man kan tillämpa Shakespeares 'every inch a king'."

Carl Johans kungagärning har däremot ej blifvit lika fördelaktigt bedömd. Visserligen är det erkännandet allmänt, att han intager en plats bland Sveriges stora konungar, att han blef vårt lands räddare ur en mycket brydsam belägenhet och att hans långa, fredliga regering utmärktes af vackert ekonomiskt och kulturellt framåtskridande. Men meningarna om klokheten af hans system och norska politik ha i senare tid varit mycket delade, och hans misslänksamhet och skugggrädsla, som föranledde talrika uppseendeväckande tryckfrihetsmål och åtal för majestätsbrott, belysa den gamla erfarenheten att f. d. revolutionsmän och demokrater ofta under förändrade förhållanden bli reaktionärer. På grund därav var det emellanåt illa ställt med hans popularitet, och stundom gingo missnöjets och oppositionens vågor högt både

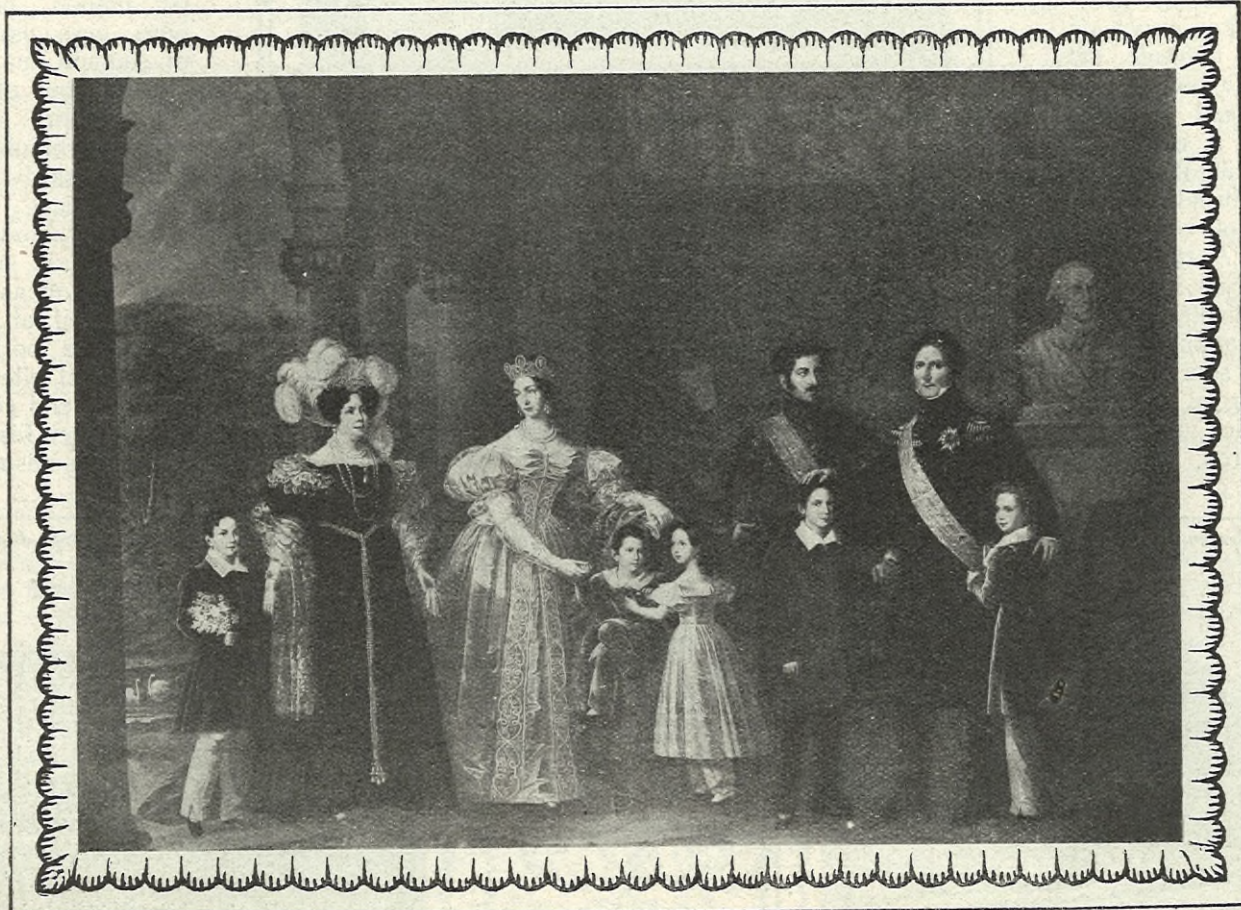
Drottning Desideria, Carl XIV Johans gemål. Efter en oljemålning af Fredrik Westin.

mot honom själf, hans konservativa statsråd och hans hofkamarilla. Men då han firade sitt 25-årsjubileum som kung, var agget förbytt i aktning och sympati, och när han den 8 mars 1844 gick ur tiden, väckte hans bortgång sorg och vemodfulla tankar, vida i Sveriges land.

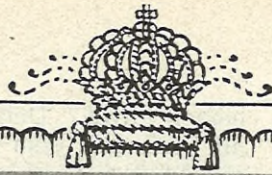
Carl Johan hade som general i franska re-

hotell vid Rue St Honoré, bevakade hon nämligen först vid kejsarhofvet, så länge detta bestod, och sedan under restaurationen sin gemåls politiska intressen. Af bref från Carl Johan, som efter hennes frånfälle påträffades i hennes skrifbord i Paris och som numera förvaras i arkivet å Eriksberg i Södermanland, framgår att den uppgiften

äfvén var förbunden med att tillvarataga gemålens finansiella och ekonomiska fördelar. Först 1823, på samma gång som sin svärdotter, kronprinsessan Josephine, återkom hon till Sverige och intog sin plats, nu som drottning. Hon kröntes dock först sju år senare, eller den 21 augusti 1829. Flera gånger var det fråga om att hon åter skulle besöka sitt fosterland och det älskade Paris, där hennes hotell alltfjämt och ända till hennes död stod redo att faga emot henne. Men det stannade alltid vid blotta afsikten. Hon var nämligen myc-

Carl XIV Johan omgifven af sin familj: Drottning Desideria, kronprinsessan Josephina, kronprins Oscar samt i förgrunden prinsarne Oscar, August, Carl och Gustaf samt prinsessan Eugenie. Efter en oljemålning af Fredrik Westin å Gripsholms slott.

ket rädd för sjöfärder och hann på utresorna aldrig längre än till Carlskrona eller någon annan hamn, där hon af fruktan för sjösjukan vände om. Såsom drottning gjorde Desideria ej mycket väsen af sig; hon trädde i bakgrunden vid sidan af den impulsive, ställige och verksamme gemålen, och var, ehuru långt ifrån obegåfvad, ganska indolent och oföretagsam. Trolle-Wachtmeister karakteriserar henne en gång såsom den "alltid sysslolösa". Blifven änkedrottning lefde hon ännu mera i tillbakadragenhet, utöfvande stor välgörenhet och af stockholmarna uppmärksammas för sina originella lefnadsvanor. Hon hade bland annat för sed att göra natten till dag och steg följaktligen upp mycket sent. Det berättas till och med, hur hon en sommar dag ej blef klar att göra sin vanliga promenad i vagn på Djurgården förrän ett godt stycke fram mot aftonen, men att hon i alla fall, då hon anträdde färden, i belåtenheten öfver det vackra vädret utropade: "Oh, quel beau matin!" Hon afled i Stockholm den 17 december 1860, i en ålder af öfver åttio tre år, och hade då haft glädjen se en talrik afkomma uppväxa och blomstra, men äfven upplefvat sorgen att make, son, en sonson och en sonsons son gått före henne i grafven.

Oscar, Carl Johans och Desiderias ende son, var född den 4 juli 1799 och sålunda vid ankomsten till Sverige omkring elfva och ett halft år gammal. Han var följaktligen tillräckligt ung för att utan svårighet lära sig det nya fosterlandets språk, hvilket fadern, fastän han förstod det bättre än mången trodde, aldrig gjorde, och att fullt naturaliserades som svensk. Härför liksom äfven för sin höga ställning och de maktfullgämda värf, som väntade honom, erhöll han också den omsorgsfullaste utbildning af ett flertal

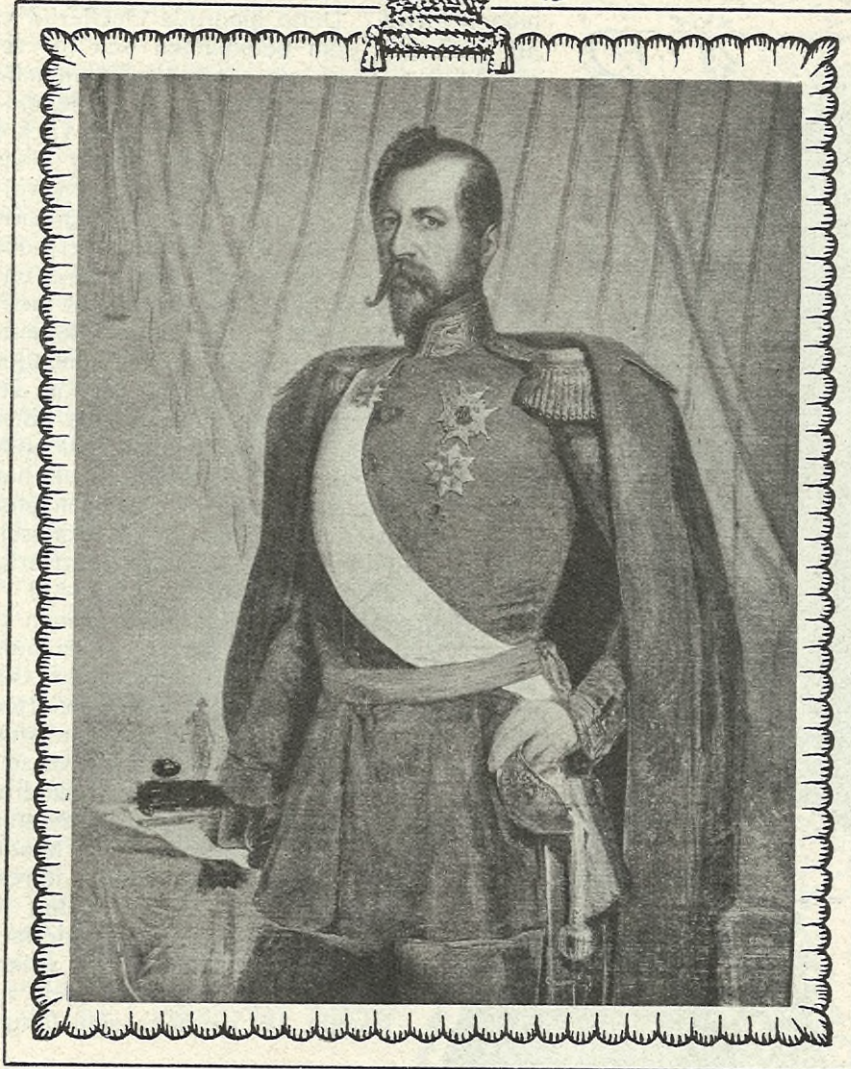
skickliga lärare. Bland dessa må nämnas skalden Aterbom och den lärde N. M. af Tannström, och som guvernör fungerade den fint bildade gamle gustavianen friherre G. L. Cederhielm. Arfurstens uppfostran föll naturligtvis äfven inom det militära området, där han enligt prinsars rätt på den tiden mer än nu vann så snabba befordringar, att han redan vid 16 års ålder blef öfverste, två år senare generalmajor och efter ytterligare två år general. Då härtill kom att han var ovanligt konstartigt begåfvad och efter vunnit utbildning verkade både som målare och kompositör, kan man väl säga, att den unga dynastien i sin andra generation hade en representant, synnerligen

väl skickad att upprätthålla dess anseende. En af hans viktigaste uppgifter var emellertid att äfven befrägga dess fortbestånd. Det var naturligtvis önskvärdt att han härvid knöt ett förbund med någon af Europas äldre dynastier, hvilket dock ej var lätt efter Wienerkongressen med dess återuppbyggande af gamla traditioner och prerogativ under den Heliga alliansens reaktionära period. Man utfann därför en lycklig medelväg. Kronprinsen valde sin brud i en familj, som hade både napoleoniska och gammalförnämliga egenskaper och

förbindelser, nämligen Leuchtenberg. Eugène de Beauharnais, kejsar Napoleons styfson och själf af en gammal adlig fransk familj, hade blifvit herlig af Leuchtenberg och vicekung af Italien och var gift med en prinsessa af Bajern, tillhörande det urgamla huset Wittelsbach. En af deras döttrar, som bar namnen Josephina Maximiliana Eugenia Napoleona, blef prins Oscars trollovade och maka — en annan blef kejsarinnan af Brasilien —, och som hon på mödernets härstammade från Gustaf Vasa, knöt ätten Bernadotte sålunda ett band med Sveriges gamla kungasläkt och med många dess medeltida stormansätter. Detta satte man stort värde på i Sverige, där man också med entusiasm välkomnade den sköna och behagfulla, blott sextonåriga prinsessan, som snart med starka band blef knuten till sitt nya fosterland. Hon skänkte nämligen sin make sönerna Carl, Gustaf, Oscar och August samt dottern Eugenie.

Det unga fursteparatet fick god tid att skänka dessa en omsorgsfull uppfostran och att se dem löftesrikt uppväxa, ty först 1844 kallades detsamma genom Carl XIV Johans fränfalle att intaga sina troner.

Särskildt för kronprinsen innebar detta en stor förändring, ty han hade under faderns senare år på grund af sina framstegsvänliga och frisinna åsikter hållits ganska aflägsnad från statsstyrelsen. Men nu fick han fria händer och skred också till sitt kungavärf med reformvänliga föresatser och sympatier. Hans första ministär hade följaktligen en liberal färg, som visserligen ingalunda motsvarade begreppet om sådan i våra dagar, men som dock väsentligen skilde den från den, som kännetecknat Carl Johans regeringar, och denna ministärs verksamhet utmärktes också af viktiga reformer i både statsligt och socialt hänseende. Men så kom

Oscar I. Efter en oljemålning af C. Staaff.

Oscar I:s gemål Josephina som kronprinsessa och som drottning.

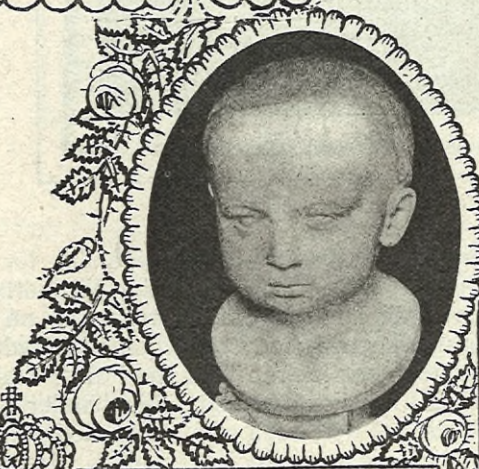

Carl XV i jaktdräkt.

året 1848 med sina revolutionära rörelser, hvilka ej uppmuntrade till fortsättning. Det blef i stället systemskifte, och fastän den senare delen af Oscar I:s regering ej var så reaktionär, som emellanåt påstås, bjöd den dock på åtskilligt annat än hvad inled-

ningen lofvat. Detta hindrade emellertid ej att konungen, som personligen och för sin rådgivning samt sin sannt konstitutionella hållning åtnjöt allmän akning, för sin kungägarnering af rikets ständer erhöill det vackra vitsordet, "att svenska folket under hans milda och fridsälla styrelse vunnit en välmåga, som mer än under någon föregående tid spridt sig till alla samhällsklasser, och att han rest en oförgänglig tron i sina undersåtars hjärtan och följdes af deras tack samma välsignelser". När detta uttalande gjordes — på hösten 1857 —, var konungen en bruten man. Allt sedan 1852, då han angreps af ett lefverlidande, hade hans hälsa varit vacklande, och nyssnämnda höst hade hans tillstånd blifvit så försämradt, att han ej kunde befatta sig med riksstyrelsen utan önskade dess öfverlämnande till kronprinsen. Så skedde också, och efter långvarigt aftynande afled konungen den 8 juli 1859.

En bidragande orsak till försämringen af kung Oscars hälsa var sorgen öfver hans andre son, hertigen af Uppland, prins Gustafs den 24 september 1852 inträffade frånfälle. Den föga mer än tjugufemårige prinsen var den kanske rikast begåfvade af sina syskon och hade vunnit allmän beundran och tillgifvenhet för sin älskvärda personlighet, sitt ädla skick och väsen. Hos honom kom äfvens intellektuella intressen och konstnärliga anlag till rik utveckling. Han sysslade med historiska forskningar och vetenskapliga studier, men det var framför allt musiken, som fängs-

Prins Carl af Södermanland. Carl XV:s son. Efter en skulptur.

Prins Gustaf.

Oscar II.

lade hans håg och skönhetsträngande sinne. Han var framstående tonsättare, och än i dag sjunga studenterna vid våra universitet och särskildt i Uppsala, där han själf tillbragte ett par år, hans friska studentsånger och ställiga marscher. Hans kroppskonstitution var emellertid ej stark. På sommaren 1852 åtföljde han sin sjuke fader till Kissingen, där denne skulle söka återvinna hälsa, men på återfärden därifrån till Kristiania, dit kung Oscar kallafs af sina regentplikter, insjuknade prinsen och borttrycktes efter en veckas vistelse i den norska hufvudstaden af döden. I kungahusets sorg öfver den oväntade förlusten deltog under den lifligaste anslutning Sveriges folk.

Ett par år efter prins Gustafs bortgång drabbades dynastien af en ny förlust, i det att kronprinsen Carls lille son, Carl Oscar Wilhelm Fredrik, hertig af Södermanland, den 13 mars 1854 afled. Kronprinsen hade år 1850 ingått äktenskap med prinsessan Lovisa af Nederländerna och därmed gjort ett både från dynastiska och andra synpunkter lysande parti. Prinsessans fader, prins Fredrik af Nederländerna, tillhörde ett af Europas förnämsta furstehus och var en af sin tids rikaste män, och hans gemål, prinsessan Louise af Preussen, förmedlade förbindelsen med det mäktiga och ärorika huset Hohenzollern. Den unga prinsessan var ingen skönhet, men hade ett gladt lynne och godt hjärta. Hon passade förträffligt för sin lefnadsfriske och ridderlige, mångsidigt intresse-

Gustaf V som barn.

Ankedrottning Lovisa af Danmark som kronprinsessa. Efter en oljemålning af Amalia Lindegren.

rade och verksamme gemål. Denne hade, då han till följd af sin faders sjukdom kallades att öfvertaga regeringen, förvärfvat grundlig kännedom om statsärendenas skötande och sedan början af 1856 varit vice konung i Norge. En af hans första uppgifter som regent

Prinsessan Eugenie.

Drottning Sofia. Efter en oljemålning af Hugo Salmson.

var att söka bringa den allt sedan slutet af 1840-talet på dagordningen stående frågan om representationens omdaning till afgörande, och i friherre Louis de Geer, som 1858 såsom justitiestatsminister med greve L. Manderström och friherre J. A. Gripenstedt till sina förnämsta medhjälpare bildade en ny ministär, fann han mannen, som lyckades genomföra förändringen. Detta skedde som bekant 1865, sedan konungen i sex år innehållit tronen. Personligen torde han varit emot ständsförfattningens upphäfvande, men den omständigheten att han likväl understödde ministärens förslag och böjde sig för de ofrälse ständens, till sist äfven af ridderskapet och adeln biträdda önskingar förskaffade honom stor popularitet. Denna hvilade emellertid i ännu högre grad på hans hurliga väsende och vinnande personlighet, hans enkla och okonsilade uppträdande, som dock när så er-

Oscar II och drottning Sofia som kronprinspar med prinsarne Gustaf, Oscar, Carl och Eugen.

fordrades förenades med ett värdigt upprätthållande af hans höga ställning.

I själva verket var kung Carl en af Sveriges mest afhållna och uppburna konungar, och äfven då han kanske väl obetänksamt på egen hand eller oberoende af sina grundlagsgifna rådgifvare, gjorde politik, såsom t. ex. under dansk-tyska kriget, då han ville med vapenmakt bistå Danmark, rönt hans verksamhet i vida kretsar af Sveriges folk gillande och anslutning. Manlig och ståtlig, glad, rättfram och vänlig, ägde han nämligen en sällsynt förmåga att vinna tillgifvenhet och tillit, och när han efter blott tretton års regering borttrycktes af döden, blef det landsorg i hans riken. En färande sjukdom, som yppats redan i slutet af 1860-talet, förvärrades genom sorgen öfver drottning Lovisas i mars 1871 inräffade frånfälle. Förgäfvets sökte han under en badkur i Achen sommaren 1872 återvin-

Drottningholms slott, till vänster.

Tullgarns slott, till höger.

Gustaf V.

Drottning Victoria.

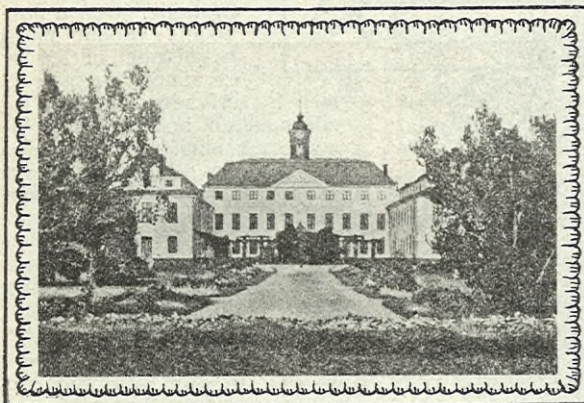
na hälsan, och han hann nätt och jämt på hemfärden till fosterlandet uppnå Malmö, då döden den 18 september kom som en befriare från hans lidanden. Gripande har Carl Snoilsky i sin vackra dikt "Kung Carls likfärd" gifvit uttryck åt den stämning, som med anledning af hans bortgång och under sorgtåget genom Sveriges bygder rörde sig hos dess folk.

Carl XV var i likhet med flera andra medlemmar af sin ätt litterärt och konstnärligt begåfvad. I familjekretsen och bland närmare vänner föredrog han ofta egna dikter, och hans talang som landskapsmålare blef känd och uppskattad äfven i vidare kretsar.

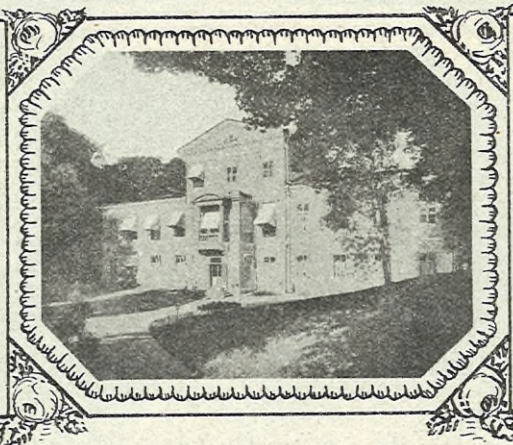

Kronprins Gustaf Adolf och kronprinsessan Margareta med deras barn prinsarne Gustaf Adolf, Sigvard och Bertil samt prinsessan Ingrid.

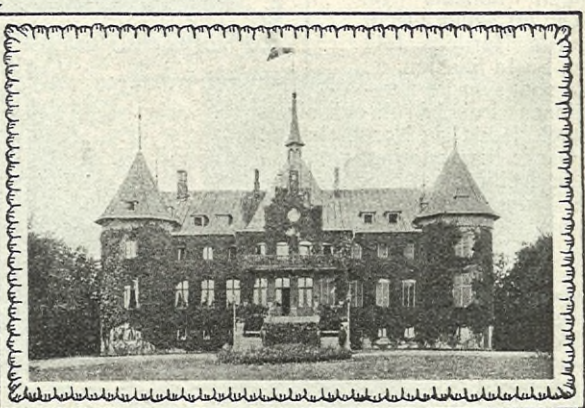
världsdelar. Den kärlek, han härunder förvärfvade för sjövapnet och sjömanslifvet, fann sedermera uttryck i såväl skrifter och afhandlingar af fackmässigt innehåll, som i bunden form, såsom den af Svenska akademien år 1857 belönade dikteykeln "Ur svenska flottans minnen". Han författade äfven krigshistoriska afhandlingar och gjorde sig tidigt bemärkt för stor musikalisk begåfning, hvilket medförde presidiet i Musikaliska akademien under ett flertal år. Kommer så här till lifliga kulturella, vetenskapliga och ekonomiska intressen, kan man väl förstå konung Oscar II:s framskjutna ställning bland Europas monarker, bland

Ulriksdal.

Haga.

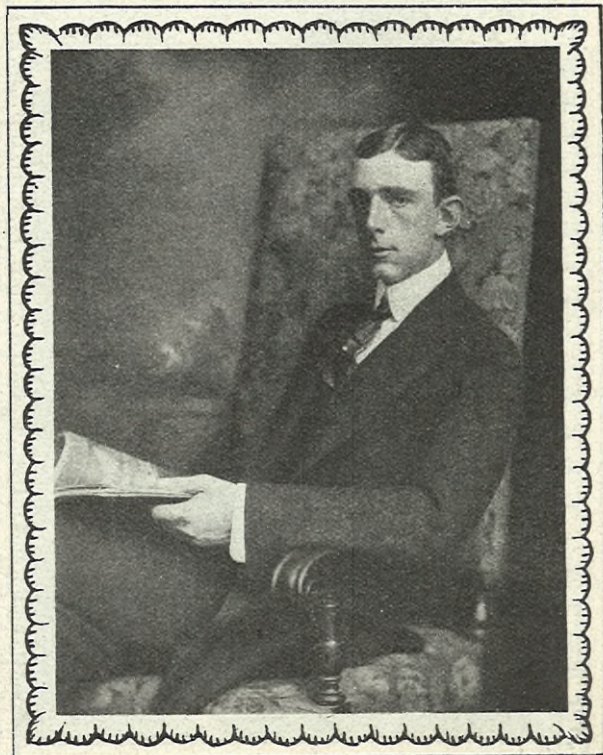
Sofiero.

Prins Eugen.

I sitt äktenskap hade kung Carl, jämte den ofvannämnde sonen, dottern Lovisa, som född den 31 oktober 1851 år 1869 blef förmäld med dåvarande kronprinsen, sedermera kung Fredrik VIII af Danmark. Under uppväxten och med benämningen "Sessan" föremål för svenskarnas lifliga intresse och tillgifvenhet, har hon städse i sitt nya land bevarat varm kärlek till hemlandet och därpå både som kronprinsessa, drottning och änkedrottning visat många prof.

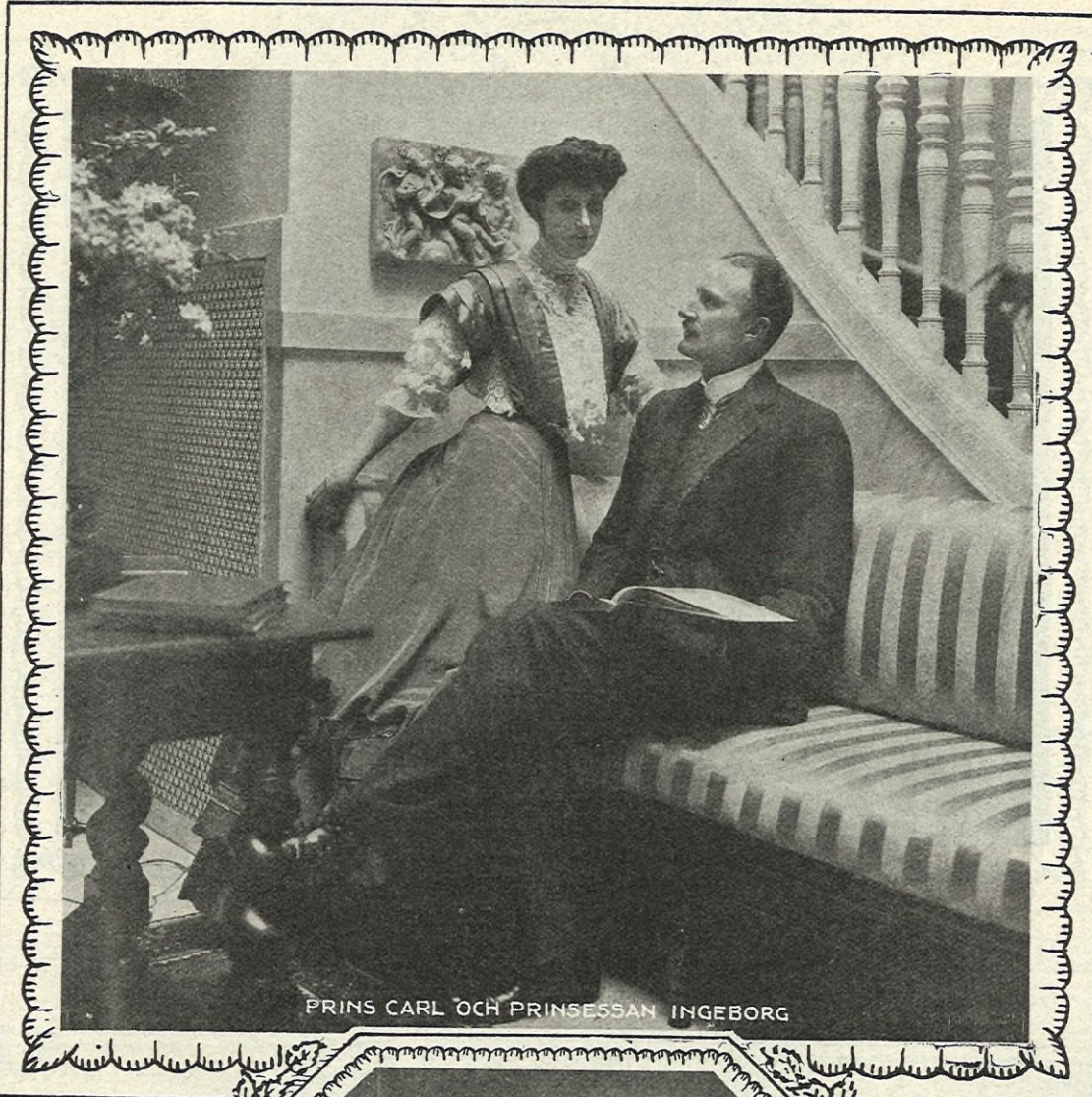
Vid Carl XV:s död bestogs tronen af hans broder, Oscar, hertig af Östergötland, hvilken alltsedan sin unge brorsons bortgång varit den presumtive tronföljaren och sålunda haft god tid att förbereda sig på öfvertagandet af sitt ansvarsfulla värf. Jämte sina två äldre bröder hade han i ungdomen åtnjutit en synnerligen omsorgsfull uppfostran. Han ägnade sig särskildt åt örlogstjänsten samt deltog i ett flertal af flottans expeditioner, äfven på långturer till främmande länder och

Prins Wilhelm.

annat erkänd genom flera uppdrag att medla i eller afgöra internationella tvister, samt betydelsen af hans personlighet i de norska rikenas styrelse under hans långa regering. Med strängt iakttagande af sina konstitutionella plikter leddes han därvid af sitt valspråk "Brödrarnas väl". Men mer än någon af föregångarna af sin släkt fick han i sträfvandena här för pröfva svårigheter och motgångar samt till sist, år 1905, upplefva unionens upplösning. Huruvida denna, såsom motståndarna af hans politik framhållit, påskyndades af hans stora eftergifvenhet för nordmännen anspråk och oförmåga att rätt bedöma förhållandena och att i tid kraftigt ingripa för krisens förekommande eller afveckling, tillhör det historien att döma om. Som visst kan man emellertid säga, att brytningen eller upplösningen i alla fall förr eller senare skulle kommit, och det är ej heller osannolikt, att den framtida utvecklingen kommer att visa att kung Oscar gjorde Nordens folk den bästa tjänsten, då han som svar på nordmännen trohetsbrott och ohöflighet afsade sig Norges krona.

Oscar II:s regering, som varade trettiofem år och sålunda längre än någon annan svensk konungs, med undantag af Gustaf Vasas, sammanföll med en synnerlig rik och storartad utveckling på de ekonomiska och kulturella områdena. Konungen själf, hvilken

PRINS CARL OCH PRINSESSAN INGEBORG

En unik furstegrupp:
Från vänster: prinsessan Eugenie, drottning Lovisa, prins August (af Dalarna), Carl XV, prinsessan Therese (af Dalarna), kronprins Oscar (Oscar II), kronprinsessan Sofia (drottning Sofia) och änkedrottning Josephina. Barnen i förgrunden, Oscar II:s söner: prins Oscar, prins Gustaf (Gustaf V) och prins Carl samt prinsessan Lovisa, Carl XV:s dotter.

särskildt på äldre dagar med sitt ståtliga utseende, sitt vinnande uppträdande och sin stora vältalighet var en mycket representativ man, trädde härvid ofta i förgrunden. De bestående minnena af hans lifliga och mångsidiga intressen och hans personliga ingripande i allmännyttiga och vetenskapliga värf äro också talrika, och må här särskildt erinras om hans uppmuntran af den för Sverige så ärofulla polarforskningen och andra forskningsfärder, grundandet af de stora tuberkulossanatorierna o. s. v.

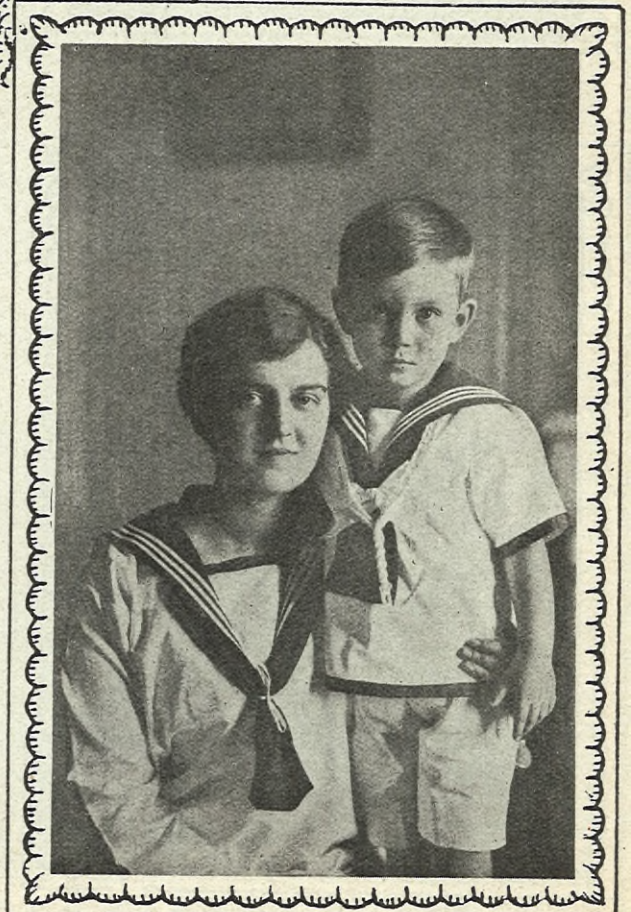
Konung Oscar afled den 8 december 1907. Den 6 juni 1857 hade han ingått äktenskap med prinsessan Sofia af Nassau, dotter af hertig Vilhelm af Nassau och dennes andra gemål, prinsessan Pauline af Würtemberg samt tillhörande det gamla, högt ansedda huset Nassau-Oranien. Förbindelsen tillförde den Bernadotteska dynastien nya relationer med många af Europas förnämsta furstefamiljer och skänkte Sverige en

furstinna, hvilken särskildt såsom drottning knöt sitt namn och sin verksamhet till många stiftelser och företag i humanitetens och barmhärtighetens tjänst. Varmt religiös och äfven på grund af stor sjuklighet under många år mest benägen för ett tillbakadraget lif, deltog drottning Sofia mindre ofta i det offentliga och vid kunglighetens galafester, men ansågs med sitt sunda omdöme och sin karaktärsfasthet utöfva ej ringa inflytande äfven i politiska ting. I sitt äktenskap hade hon fyra söner, nämligen Gustaf, hertig af Värmland och kronprins, vår nuvarande konung, Oscar, hertig af Gottland, sedan prins Bernadotte, Carl, hertig af Västergötland och Eugen, hertig af Nerike.

Medan denna nya generation af ätten växte upp, gjorde döden sina skördar bland de äldre släktledens fåtaliga medlemmar. Carl XV:s bortgång följdes redan den 4 mars 1873 af hans yngste broders prins August, hertig af Dalarna, frånfälle. Den å hufvudets vägnar minst begåfvade af Oscar I:s söner, var prinsen, men förvärfvade sympatier för sitt manliga och flärdfria väsen. Han hann på den militära banan generallöjtnants grad, företog i början af 1860-talet vidsträckt utomlandsresor och representerade Sverige vid Suezkanalens invigning. År 1864 äktade han prinsessan Therese af Sachsen-Altenburg, ett af Tysk-

Kronprinsessan Margaretha med prins Carl Johan.

Prinsessan Maria med prins Lennart.

lands mindre men förnämsta furstehus (den gamla ätten Wettin). Aktenskapet blef barnlöst, och hertiginnan, som gjorde sig bemärkt för sina musikaliska intressen samt stor välgörenhet, öfverlede länge sin gemål och afled först 1914.

Tre år och några månader efter prins Augusts frånfälle eller den 7 juni 1876 borttrycktes änkedrottning Josephine af dösen, uppriktigt sörjd och saknad af Nordens folk, och 13 år senare drabbades kungahuset ånyo af sorg genom den goda och välgörande prinsessan Eugénies bortgång den 23 april 1889. Prinsessan, som ägde sin släkts konstnärliga anlag och med framgång ägnade sig åt musik och skulptur, var från ungdomen sjuklig och lefde såväl på grund häraf som af böjelse mest i tillbakadragenhet, om somrarna på sin vackra och vid Höggkint ej långt från Visby naturskönt belägna villa Fridhem. Med outtröttlig omsorg och stora ekonomiska oppoffringar ägnade hon sig åt barmhärtighetsverk, bland hvilka det af henne grundade Eugéniahemmet invid Stockholm för obotligt sjuka, lytta och vanföra barn utgör ett storslaget, bestående minne.

Om dynastiens fjärde, femte och sjätte generationer, d. v. s. konung Gustaf V, hans barn och barnbarn, är det hvarken lämpligt eller behöfligt att anföra några omdömen och utförligare biografiska uppgifter. De lefva ju midt

och visat sig äga fasthet i viljan och lugn besinning. Härför har han också från breda lager af Sveriges folk kommit i åtnjutande af varmt erkännande och lifliga sympatier, såsom särskildt framgick af bondelaget 1914, den mest storslagna fosterländska opinionsyttring, som våra häfder på århundraden haft att anteckna. Det berättas att konung Gustaf i sina sträfvan för upprätthållandet af sin kungliga prestige har ett kraftigt stöd i sin gemål drottning Victoria, prinsessa af Baden, gamle kejsar Vilhelms dotterdotter och på sitt faderne direkt härstammande från Gustaf III och genom honom från Vasaätten. Om den utsagons befogenhet är det ju svårt att döma, men visst torde vara att drottning Victoria med sitt klara förstånd och sin ofta ådagalagda uppfattning om sin höga ställnings både förpliktelser och rättigheter icke undandragit sig att dela sin makes mödor och ansvar.

Det var den 20 september 1881, som dåvarande kronprins Gustafs förmäling med Victoria af Baden ägde rum i Karlsruhe. Följande år den 11 november föddes furstparets äldste son, nuvarande kronprinsen Gustaf Adolf, hertig af Skåne, och innan decenniet gått till ända hade två unga prinsar till betryggat dynastiens forvaro, nämligen den 17 juni 1884 Vilhelm, hertig af Södermanland, och den 20 april 1889 Erik, hertig af Västmanland. Men

Prinsessan Ingeborg med prinsessorna Margaretha,

Märta och Astrid samt prins Carl.

HERTIG AUGUST
AF DALARNE

Prins Oscar Bernadotte.
Prinsessan Ebba Bernadotte.

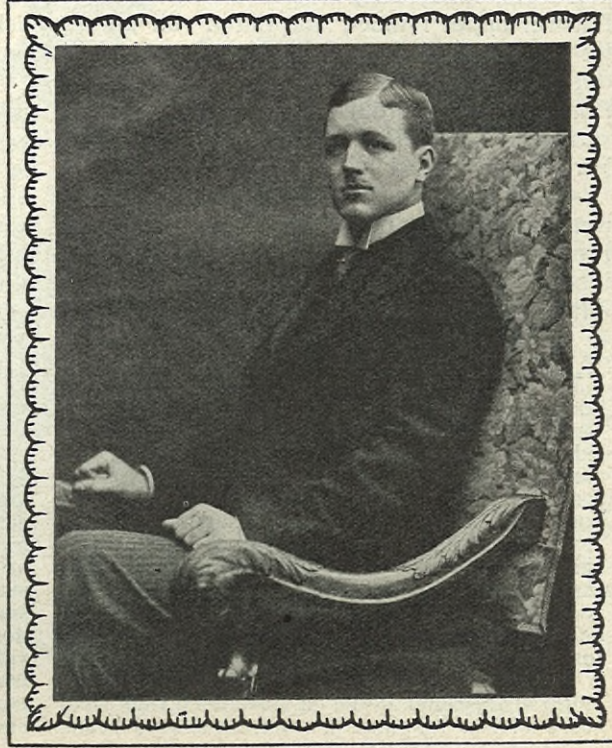

HERTIGINNAN TERESE
AF DALARNE

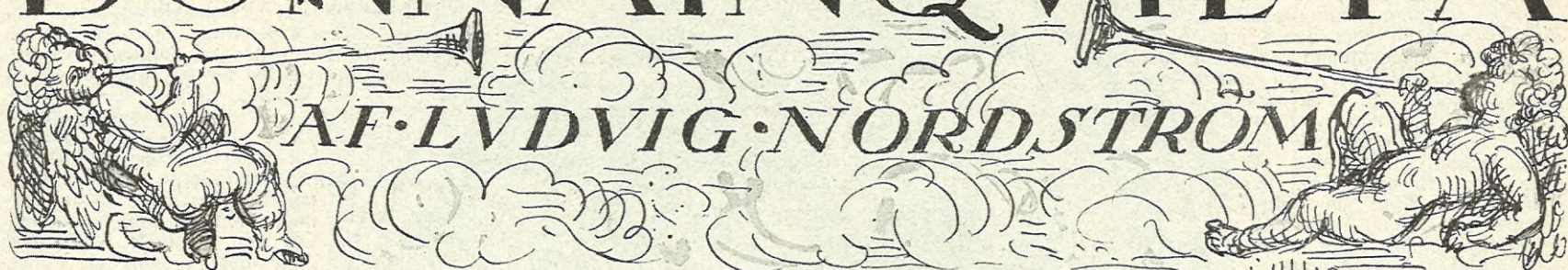
Prins Lennart.

ibland oss, de äldre i sin fulla mankraft och med, mänskligt att döma, ännu många år framför sig, de yngre i förhoppningarnas och de ljusa framtidsdrömmarnas ålder. Det är nog att anföra några märkliga data, i anslutning till bilderna. Dock torde det däförut vara på sin plats att erinra om, hur kung Gustaf kanske mer än någon af föregångarne af sin ätt fått pröfva på den af våra fordontima monarker ej sällan gjorda ergarenheten att det ingalunda är lätt att vara konung af Sverige. Inför hans nu tioåriga regentid och särskildt med tanke på de allra senaste årens politiska tilldragelser, kommer man nästan att tänka på ett uttalande, som Carl XV lär ha gjort och som hade följande lydelse: "Nog går det för mig och Oscar, men värre blir det för Oscars pojkar." Konung Gustaf har ju fått erfara maktlystna riksdagspartiers lust att beröfva honom hans grundlagsenliga rätt och att göra honom till en namnstämpel efter frihetstidens kungamönster, ja, han har ju till och med fått uppmaningar att själf arbeta för kungadömet afskaffande. Men han har stått emot anloppen med kraft

Prins Erik.

DONNAINQUIETA

I.

Det nya ödet.

I HIMMELEN, DÄR MAN SER UT ÖFVER alla världar och följer, hur Det Stora Riket uppbygges, stodo tre herrar och skådade ut i rymden och följde Byggmästarens arbete. Dessa tre herrar hade på sin tid varit mycket uppmärksammade på jorden. Det var nämligen de tre gamla spanjorerna Don Miguel de Cervantes Saavedra, Don Quijote, äfven kallad Quijada, Quesana eller Quejana, samt Sancho Panza.

Don Quijote hade varit en af de ädlaste, Sancho Panza en af de lustigaste och Don Miguel en af de högsta andar, som prydt jorden, och Don Miguel hade, som man ännu här och hvar på denna samma jord drar sig till minnes, i en stor bok berättat de båda andra herrarnes öden och gjort detta så, att boken blifvit för den kristna mänskligheten, hvad Homeros var på sin tid för den antika. Men nog nu om detta. Hufvudsaken var, att dessa tre herrar stodo i himlen och skådade ut i rymden. De hade därvid som alla i himlen endast ett intresse, nämligen att följa Det Stora Rikets framsteg på de olika världarna. På somliga hade arbetet hunnit längre, på andra inte så långt, men öfverallt låg man i, så godt man kunde.

— Det är tydligt, sade Don Miguel leende och pekade på jorden, att människorna stå inför en ny tid i sitt lif. Lägg märke, mina herrar, till hvad jag nu visar er.

Don Miguel visade därmed för Don Quijote och Sancho Panza rakt ner på ett slott i norra Frankrike. Det var ett gammalt slott med en stor blommande trädgård, på hvilken rymdernas ljussken föll, så att rosor och alla slags blommor lysto och gladdes. I ett ljusst, stort rum med vidöppna fönster satt en herre och funderade, med blicken ut genom fönstret uppåt rymden och riktad rätt på de tre gamla spanjorerna i himlen. Dessa sågo det också mycket väl. Nu hade Sancho Panza varit en pratmakare under sin jordiska period och ägde en god del af samma karaktär äfven i himlen, så han sa:

— Han tittar bra nog styft, den gode herren och fransmannen därefter, ty det är ju i Frankrike han sitter enligt Herr Don MIGUELS utsago, men oss ser han inte, och han skulle allt bli böfveln så snopen, om han visste, att vi tittade honom tillbaka så stint i ögonen

häruppfifrån, han såväl som alla de andra dumbommarna på jorden, bland hvilka jag själf en gång har varit en. Och inte en af de minsta, tack vare er, Don MIGUEL! Tvi, om jag nånsin blir nöjd, förrän Det Stora Riket är färdigt, så att jag kan få tala fritt med alla, som läst er bok om Herr Don QUIJOTE och mig, och framställa mitt försvar för min person.

Då pekade Don Miguel återigen och himmelskt storskrattande ner på den stirrande herrn i norra Frankrike och sa:

— Du bör i så fall, kära Sancho, vara mer nyfiken än någon annan i himlen på den där herrn. För, ser du, han är en af de främsta af dem, som just nu håller på att skapa om jord och mänsklighet till del af Det Stora Riket.

— Nå! Det låter höra sig! svarade Sancho Panza och satte ena handen som en lur för örat. Då ska vi höra, hvad den fina fransosen har för godt att säga.

Samtidigt tittade alla tre uppmärksamt ner på jorden. Rundt omkring dem hurrade himlens invånare åt framgångar och segrar, som Den Osynlige Byggmästaren vann hvarje slund i sitt arbete rundt om i rymderna. De olika världarnas beboare, komna till himlen, intresserade sig i främsta rummet för sina forna uppehållsorter och hurrade åt de framsteg, de där sågo. Därför hade Don Miguel, Don Quijote och Sancho Panza sina blickar fästa på jorden, och de sågo allt dess lif. De sågo, hur barn föddes och åldringar dogo, hur fabriker utsände rökmoln och fidningsropare sprungo i alla världens städer med senaste nyheter från jordens olika hörn, hur bönder plöjde sina fält och affärsmän skreko i sina telefoner, hur somliga människor gräto och vredos sina händer i små usla kyffen och andra människor dansade och skraftade i strålande upplysta rum.

Och så midt i allt detta tittade de på den där herrn i norra Frankrike. Han hade massor af böcker omkring sig. Det var urgamla verk från Osterlandet, Egypten och Grekland. Det var nya böcker från Europa och Amerika. Han hade dessutom särskilda drifhus i sin trädgård, där han studerade blommornas lif, och bikupor, där han studerade biens lif. Och när han nu stirrat denna soliga dag en god stund uppåt himlen, reste

han sig, gick ett slag i sitt rum, och Sancho Panza lutade sig med handen för örat framåt världsrymden för att höra bättre, och då hörde de tre herrarna uppe i himlen, hur herrn sa därefter i norra Frankrike, medan han slog ut med armarna:

— Mänskligheten har vuxit öfver och förbi det tragiska ödet, som plågat dess medvetande från antikens dagar. Människorna känna, att ödet icke är något fiendligt, som hotar och vill förgöra dem, utan att det är något ljusst och högt, som vill deras bästa och vill föra dem uppåt till allt högre ljus.

Då han sagt dessa ord, teg han. Don Miguel, Don Quijote och Sancho Panza uppe i himlen betraktade hvarandra nickande. I detsamma tillade han därefter:

— Men hvad är detta nya öde? Ingen människa har gett oss dess hemlighet! Den, som kan blotta dess väsen, han blir människornas störste välgörare och skaparen af en ny mänsklighet.

Vid de orden sprang Don Quijote upp som en stålfiäder, där han stod vid sin häfdatecknares sida i himlen, och blef sig så lik som han var på den tiden, han kämpade på Rosinante för ridderlighetens seger i världen, att Sancho Panza blef alldeles glömsk af himlen och utropade:

— Ska vi stå igen, ädle herr riddare, och ta oss en dans på jorden för Det Nya Ödet, som den där lille fransosen har upptäckt? Jag ser inga jättar mer, så det kan ingen fara bli för mig att få så många rapp som förra gången.

Men Don Miguel log åt den oförbätterlige riddaren och hans väpnare, som båda voro färdiga att ge sig af ner till jorden och kämpa för en ny mänsklighet därefter och lära den, att ett nytt öde tecknade sig vid horisonten och redan anades af de bästa bland människorna. Men han klappade dem på axeln och lugnade dem och sade:

— Ni behöfver inte, mina herrar!

Och så pekade han: — Se dit!

Don Quijote och Sancho Panza följde med blickarna hans anvisning och upptäckte då en annan scen i det jordiska lifvet.

— Donna Inquieta! utropade de båda på en gång.

— Jag har räknat ut något, sade Don Miguel. Jag har räknat ut, att hon skall lösa den lille fransmannens gåta om mänsklig-

tiden ilar och äfven ett par af dessa ha bildat familj och sört för tillkomsten af ättens sjätte led. Kronprinsen Gustaf Adolf förmälde sig nämligen den 15 juni 1905 i Windsor med prinsessan Margareta af Stora Britannien, dotter af hertigen af Connaught och hans gemål, född prinsessa af Preussen, samt sondotter af gamla drottning Victoria, och i detta äktenkap ha födits prinsarne Gustaf Adolf, hertig af Västerbotten, Sivar, hertig af Uppland, Bertil, hertig af Halland, och Carl Johan, hertig af Dalarne, samt prinsessan Ingrid. Prins Vilhelm ingick den 3 maj 1908 i Tsarskoje Selo äktenkap med storfurstinnan Maria af Ryssland, dotter af storfursten Paul samt kusin till tsar Nikolaus II, samt erhöi med henne

sonen Lennart, hertig af Småland. Detta äktenkap upplöstes 1914.

Af konung Gustafs bröder äktade prins Oscar den 15 mars 1888 fröken Ebba Munck af Fulkila, dotter af öfversten Carl Jakob Munck och hans maka, född friherrinna Cederström. Enär emellertid svenska arfurstar enligt grundlagen förlora arfsrätten till tronen, om de ingå gifte med en skilde svenska mäns döttrar, måste prinsen afsäga sig sin arfsrätt och bli privatman. Han förvandlades sålunda till "prins Bernadotte" och erhöi vidare af sin morbroder, storherligen af Luxemburg, titeln grefve af Visborg. Den senare värdigheten går i arf till hans ättlingar, hvilkas första led äro två söner och två döttrar.

Prins Carl, hertig af Västergötland, valde sin brud i de gamla furstehusen och firade den 27 augusti 1897 sin förmälning med den vackra och glada prinsessan Ingeborg af Danmark, dotter af kung Fredrik och hans gemål samt dotterdotter af Carl XV. Fursteparatet har tre döttrar, prinsessorna Margareta, Märta och Astrid, samt sonen prins Carl, hertig af Ostergötland.

Prins Eugen slutligen har förblifvit unkarl, möjligen på grund af sina lifliga konstintressen. Hos honom har nämligen ättens konstnärliga anlag nått sin högsta utveckling eller fulländning, och han intager som bekant en erkänd plats bland den nutida svenska målarkonstens främste.

hetens nya öde för oss. Och nu ska vi följa, hvad hon gör.

— Hå, kors i alla dar! utropade Sancho Panza. Skall den värsta ragatan i Spanien lösa den gåtan för oss! Ära vare då Sevilla! sade han. Ära vare då Sevilla!

Hvarmed han bugade sig djupt, uppe i himlen, för Sevilla och det han där såg.

II.

Dödsbädden.

Han, liksom naturligtvis också Don Miguel och Don Quijote, såg ett litet vitt tvåvåningshus vid en stilla gata i utkanterna af Sevilla. Han hade för längesen försonat sig med de förändringar, denna vackra stad undergått sen den tid, han själf var spansk undersåte. Han kände sålunda väl till alla stadens cigarrettfabriker, dess 150,000 invånare och dess larmande handelslif, han hade beskådat många tjurfäktingar, han hade sett klädedräkten undergå sina förändringar, och han hade sett den lilla bank uppstå, där Don Calmo varit direktör och Don Calmos hustru, Donna Inquieta, den styrande själen i allt, hon kunde nå.

Men nu sågo de tre gamla spanjorerna, hur Donna Inquieta låg på sitt yttersta. I det lilla hvita tvåvåningshuset vid den stilla gatan i Sevillas utkanter. Hon halvesatt i sängen, och hon flämtade. På ett bord vid sängen stodo medicin-flaskorna och en klocka. På stolar sulto Don Calmo, som alltså var en hvithårig och flitskallig gammal bankdirektör, Donna Hilaria, som var Donna Inquieta's dotter, samt Don Maligno, som var en framstående guldsmed i Sevilla och gifft med Donna Hilaria.

— Nå, multrade Sancho Panza uppe i himlen, sen han konstaterat, att alla voro på sina platser. Himlens invånare hålla nämligen med lätthet reda på hvarje lif, som rör sig på jorden, ty deras förmåga på det området är lika mycket större än människornas, som människornas är större än djurens, och en kattunge kan aldrig begripa, hur en professor i statistik kan ha reda på så mycket på en gång, hvilket beror på att en professor i statistik är något helt annat än en kattunge; som en kattunge har svårt att sätta sig in i.

— Nå, där sitter dom! multrade den godmodige Sancho Panza. Nu ska ragatan dö, och nu skulle det roa mig att se, hvad hon har stoppat in lösningen på människornas nya öde i för byrålåda.

— Tss, Sancho! hviskade Don Miguel och pekade ned på scenen.

De tre gamla spanjorerna sågo hur Donna Inquieta såg på klockan på nattduksbordet, och hörde hur hon flämtande sade därefter i Sevilla:

— Don Calmo! Klockan är 1,30. Gå ut i matsalen och rök en cigarrett! Stanna där i 6 minuter. Sitt i länstolen med nacken mot fönstren. Se inte ut,

hvarken medan du går till eller medan du går från stolen. Drick sedan ett helt glas vin och vatten. Klockan 1,37 skall du vara här inne igen. Jag följer dig på klockan.

De tre gamla spanjorerna uppe i himlen följde nu noga, hur allt utvecklade sig därefter i det lilla hvita huset. De sågo, hur Don Calmo reste sig från sin stol i sjukrummet och gick därifrån ut i matsalen, där på ett litet bord stodo cigarretter i ett glas. Han fände en, slog sig mycket lugnt ner i länstolen vid cigarrettbordet samt drog upp sin klocka och höll den i handen, seende på den och cigarrettröken ömse, med allvarligt ansikte.

De sågo vidare, hur från ett kloster en munk skyndade i väg tvärs genom Sevilla.

— Jaha, mumlade Sancho Panza, där ha vi sista smörjelsen i full fart på väg till världens största ragata.

De sågo ytterligare en läkare komma i droska, han satt helt lugnt läsande sin tidning, samt sluttigen hur en dräng hos en af Sevillas mindre och billigare likkisimakare kom med en likkista på en dragkärra. Afvenledes på väg till det lilla hvita huset.

— En punktlig gumma! Ingen slår henne på det området! sa Sancho Panza i himlen, ty han visste, att det var Donna Inquieta som själf beställt kistan och gett order om att den skulle jämte kvitterad räkning framvisas för henne i sjukrummet, innan hon dog. Den skulle ha varit där klockan 1 precis, nu var klockan 1,30, och ingen likkista hade kommit, och Donna Inquieta klagade på sitt dödsläger.

— Lugna dig, mutter lilla! hviskade Sancho Panza, som omöjligt kunde låta bli att prata för sig själf. Den kommer! Den kommer!

— Har jag inte rätt? flämtade Donna Inquieta därefter i Sevilla. Klockan är half 2, ingen kista har kommit. Kan man lita på Sevillas handverkare? Kan man lita på någon människa på jorden? Äro de inte onda, själviska, sökande att skada hvarandra och förbittra hvarandras lif in i sista dödsminuten? Hon lyfte armarna och såg på Donna Hilaria och Don Maligno.

— Har jag inte känt dem ända in i hjärteroten och kämpat för er emot dem, för Don Calmo, för dig, Donna Hilaria, för dig, Don Maligno? Öfvervakat er i allt ert görande och låtande, rådt er, varnat er, råddat er?

Så klagade hon därefter i det lilla hvita dödstysta huset, och hon talade bara sanning. Hela hennes lif hade varit en ständig fruktan och oro. För den onda, förfärliga världen.

Don Miguel uppe i himlen sade, vänd till Don Quijote och Sancho Panza: — Vi ha sett, hur hon lefvt, så vi vet, att hon talar sanning. Dra er till minnes, mina herrar!

Don Quijote nickade bister, Sancho Panza fnyste af förakt för dumbommarna på jorden, af hvilka han en gång, enligt egen utsägo, inte varit den minsta.

Redan af det lilla hvita husets disposition visste de, hvad som ledt Donna Inquieta i hennes jordiska, spanska och sevellanska period. Hon och Don Calmo bodde i nedre våningen, guldsmeden Don Maligno och Donna Hilaria, i öfre. Så hade de sett Donna Inquieta ordna för att ständigt kunna ha kontroll öfver att Don Maligno aldrig gick ut, utan att hon visste det.

Till banken hade de sett henne komma vid alla tider, de hade sett henne undersöka kassanycklarna, stanna framför tjänstemännen och slirra på dem för att se, om de rodnade, därför att de hyste tankar att förskingra eller förfalska böckerna.

Till guldsmedsbutiken hade de sett henne komma på samma sätt, undersöka inlämnade smycken, ta reda på kundernas adresser, undersöka deras lif och vanor, varna Don Maligno att aldrig tänka på annat än tre saker, banken, guldsmedsbutiken, hemmet, eller, hvilket var detsamma, på Don Calmo, Don Maligno och Donna Hilaria.

De hade sett henne slirra dessa tre människor djupt i ögonen och säga, långsamt, med genomborrande blickar och upplyft finger: — Jag — känner — världen. — Den — är — ond — mina — barn.

I det lilla hvita huset hade de sett lifvet gå efter hennes klocka och vilja. Don Calmo hade lefvt där tyst och grånande. Till slut hade han blifvit alldeles hvit och stum. Don Maligno hade lefvt där, lutad öfver sina böcker, vandrande i ljudlösa tofflor fram och tillbaka i sitt rum. Han hade gått i ljudlösa tofflor, för att inte Donna Inquieta skulle höra stegen och komma upp och fråga, hvarför han vandrade fram och åter, om han hvälfde hemliga, farliga planer, som han ville undanhålla henne. Donna Hilaria hade sjungit, men lågt, ibland med handen för munnen, så att inte Donna Inquieta skulle höra henne, komma upp och fråga, om hon gjort något, eftersom hon firade sig själf med sånger.

— Endast ett är

I himlen stodo tre herrar och skådade ut i rymden.

visst, hade Donna Inquieta alltid sagt, endast ett är visst, mina barn, och det är döden! Det är den, alla människor söka undfly genom att slötra sina medmänniskor i den. Alla vilja döda hvarandra. Alla lura på hvarandra. Ni se det inte därför att ni är barn, men jag ser det. Därför vaktar jag er och skyddar er mot dem, som vilja placera er mellan sig själfva och döden. För att ni skola offras och gå under och de rädda sig.

Sådant hade lifvet varit i det lilla tvåvåningshuset i Sevilla. Och allt detta hade Don Miguel, Don Quijote och Sancho Panza sett uppe i himlen. Och därför att de hade sett det, voro de högst nyfikna att se, hur Donna Inquieta skulle bete sig i dödsögonblicket, då hon skulle lämna sina skyddslingar. Don Miguel hade sin egen tanke om hur det hela skulle aflöpa.

De sågo nu Don Calmo efter de sex minuterna, som Donna Inquieta på grund af lång erfarenhet anslagit åt cigarrettrökningen och vindrickningen, helt stilla återgå in i dödsrummet, och i samma ögonblick inträdde äfven doktorn, munken och jungfrun, som anmälde likkistan.

Vid den synen sågo de den döende resa sig i sängen, med fingret peka åt Don Calmo att sätta sig, åt jungfrun ge order att hjälpa budet in med kistan och åt patern att fända ljusen till sista smörjelsen. När så kistan var inburen och nedsatt på golfvet, vände sig den döende till likkistbudet, såg på honom med glödande ögon och sade:

— Nå, räkningen? När hon fått den sade hon: — Klockan 1 skulle kistan ha varit här, och nu är klockan 1,45.

Hon lyfte handen, pekade med sitt pekfinger rält i ögonen på budet och sade uppörd och flämtande, därnere i Sevilla:

— Jag drog din listige herre vid näsan, som trodde, att jag skulle vara död klockan 1. Och så skulle du inte ha lämnat räkningen utan sagt, att ingen sådan var medskickad, hvarefter ny räkning skulle ha utskrifvits på högre belopp. Därför kom du för sent. Men gå, bedragare, och skratta från mig din listige herre i ansiktet. Jag lefde! Säg och hälsa honom det: Jag lefde! Annu klockan 1,45.

De gamla spanjorerna uppe i himlen sågo den döende räkna upp pengar till likkistmakaren men sedan beordra doktor, pater, man, dotter och måg att undersöka kistan, kontrollera att alla mått stämde, och när detta var gjordt dröjande ge pengarna till budet, strängt beordrande honom att icke stjåla dem och rymma med dem på vägen hem.

Därefter sågo de, hur den döende vände sig till patern och doktorn, och hörde henne säga med flämtande bröst och brinnande blickar: — Jag önskade lefva för att kontrollera de oärliga handtverkarna i Sevilla. Jag önskar, jag redan vore död för att dra de oärliga läkarne

och prästerna i Sevilla vid näsan. Ni kommo i tid, ni vill ha mig som en mjölkko kvar på jorden och rädda, ha, ha, rädda mig att suga era rikedomar och förtjänster utaf!

Och de sågo henne lyfta sina afmagrade, nakna, gulbruna, blåskuggade armar mot himlen och hörde henne ropa:

— O, Himmelske Fader, o, syndfria Madonna, fräls från denna onda värld och dess onda människor, dess förbannelses öde och dess dödshots fador mina efterlevande, som jag skyddat under hela mitt lif!

De sågo doktorn stå okänslig och Don Maligno omärkligt rycka honom i rockskörtet, hvilket doktorn besvarade med ett förstående nyp i hans fingrar. Därefter afkunnade han den definitiva dödsdomen. Slutet var nära, minuterna voro räknade, dödsljusen flämtade redan röda i rummet, där persiennerna voro nerdragna, och de sågo patern fylla sitt kall, okänslig för allt, hvad den döende sagt, lydande kyrkans vilja.

När så allt detta ceremoniella var förbi, sågo de med ens, hur den döende gjorde ett ryck, reste sig, sträckte båda armarna som mot en plötslig, oanad syn, och de hörde henne uppe ett genomträngande skrik, som angaf, att synen af allt att döma måste vara svår.

— Jag vill inte dö! skrek hon, och Don Calmo, Donna Hilaria, Don Maligno stödde henne. Jag vill göra om mitt lif!

Och hon slog omkring sig.

— Jag ser hela världen, skrek hon. Jag ser, hvad jag har gjort. Jag ser er ensamma, vapenlösa, skyddslösa. Jag har gjort er odugliga för lifvet. Ingen kan skydda er, och ni kan inte försvara er. Jag har mördat er. Jag har hjälpt världen mot er. Jag har bedragit er och mig själf. Jag vill lefva! Jag vill godtgöra det onda jag gjort. Hjälp, hjä... hj...!

De gamla spanjorerna uppe i himlen hörde henne tynsa och sågo hennes hufvud sjunka mot Don Calmos arm. De sågo på hvarann och nickade allvarligt och belåtet.

— Det hade hon, för att hon varit en ragata i hela sitt lif! sa Sancho Panza med öfvertygelse. — Det är nu, vi ska vara uppmärksamma! sa Don Miguel och smålog.

De togo vänligt hand om Donna Inquieta.

III.

Guldsmedsbutiken.

Vid dessa Don MIGUELS ord böjde sig de tre gamla spanjorerna fram och spejade ner mot jorden.

— Där kommer hon! ropade Sancho Panza förtjust, och alla tre sågo mycket riktigt, hur Donna Inquieta's själ kom i de aflidnas rosenröda skyar upp till himlen. Rätt upp till den plats, där de stodo. Det finns alltid de i himlen, som vänligt ta hand om de nykomna och besvara deras första oroliga frågor. Så togo nu Don Miguel, Don Quijote och Sancho Panza vänligt hand om Donna Inquieta, visade henne arligt jorden bland rymdens myller af världar och på jorden Spanien och Sevilla. Låto henne följa begrafningen och hvad som därmed stod i samband.

Därefter såg Don Miguel på Don Quijote och Sancho Panza, och dessa förstodo, att nu gällde det. Alla tre voro uppfyllda af nyfikenhet, och Sancho Panza bara stirrade på Donna Inquieta.

— Den värsta ragatan i Spanien, måste han grumsa godmodigt för sig själf, för att inte förgås. Den värsta på bra nog länge.

Och han såg med glimmande ögon på henne.

Men Donna Inquieta bara stirrade ner på det lilla hvita huset i Sevilla. Och där sågo de tre gamla spanjorerna Don Calmo, Donna Hilaria och Don Maligno sitta kring bordet i Donna Inquieta's gamla matsal, och de hörde Don Maligno tala, hvarvid de sneglade på Donna Inquieta.

Hennes ansikte antog den mest tydliga form af den mest aflånga och sig allmer förlängande häpnad öfver hvad hon såg hända nere i Sevilla.

Don Maligno framlade därnere en lifsplan för Don Calmo, och det var den, som Donna Inquieta så uppmärksamt följde. Det framgick af den, att Don Maligno i hemlighet för Donna Inquieta gjort en hel del transaktioner, som skulle ledt till något, som Donna Inquieta alltid saft sig emot.

Don Malignos kundkrets hade ständigt ökats, och han hade velat installera sig i en större guldsmedsbutik. Häremot hade Donna Inquieta kämpat som mot döden själf. Då hade Don Maligno dragit in andra guldsmeder i sin verksamhet, som utfört hans beställningar, så att han kunde behålla kunderna, och vidare hade han gjort hyresvärden i det hus, där hans butik låg, till delägare och affalat med honom, att han skulle uppsäga hyreskontraktet och drifva Don Maligno från gamla buliken, och samtidigt var allt klart för en större lägenhet vid bästa gatan i Sevilla.

Detta berättade nu Don Maligno för Don Calmo, och Donna Hilaria nickade till.

Allt detta såg och hörde Donna Inquieta.

Och hon såg Don Calmo gå ut och göra uppköp. Säljarna krumbuktade sig för honom, men Donna Inquieta såg honom däraf dra den slutsatsen, att de ville lura honom. Han undersökte och lät inte lura sig, och han gjorde alldeles så, som hon önskade.

Då säger Donna Inquieta uppe i himlen, uppfylld af häpnad: — De ha leff sitt lif bakom min rygg! Jag har inte kunnat döda dem! De ha följt sitt inre ändå! På sina egna, tysta vägar!

Och hon vände sig till Don Miguel, som stod bredvid henne, och sade:

— Hvad är det, som leder dessa världar? Hvad är det, som regerar och styrer?

Don Miguel bugade sig med gammalspansk artighet. — Byggmästaren! — svarade han leende, kalla vi honom här.

— Men hvar finns han? frågade Donna Inquieta. Hvar finns han? Jag ser honom inte här!

— På alla världar, svarade Don Miguel, och sålunda äfven på jorden. Alla dessa världar skola bli en enda strålände stad, på det arbetar han, och med det arbetar han äfven på jorden.

Donna Inquieta tog ett baksteg; ser sedan hastigt ner till jorden, som liknar alla de andra nedanför i rymden. Och så brister hon ut i ett skallande himmelskt skrott — åt sig själf: — Jag ser! ropar hon. Jag ser! Jag försökte böja Gud till att lyda mig, men han dref Don Maligno och Don Calmo att gå den väg, han bestämt åt dem. Men jag såg det inte i Sevilla.

Hon pekade ner på Don Maligno och den gamle Don Calmo och den vackra Donna Hilaria, som därnere i Sevilla, fulla af förtröstan till framtiden, togo den nya, stora guldsmedsbutiken i besittning.

— Hör, Donna Inquieta! sade Sancho Panza, som begärligt lyssnade neråt Sevilla och guldsmedsbutiken, och då hörde de Don Maligno, Don Calmo och Donna Hilaria prisa den döda Donna Inquieta därnere i Sevilla.

— Stackars hennel! sade de. Hon dog, förbannande hela sitt lif. Och ändå ha vi henne att tacka för allt detta.

— Jag, sade Don Maligno med händerna i byxfickorna och med näsan i vädret, var en rackelhane och skulle aldrig något blifvit, om hon inte satt betsel på mig, lärt mig se, hur hon kämpade för hem och familj. Så väckte hon min ambition, och jag såg min arbetsuppgift i världen.

— Jag, sade Don Calmo, störrande framför sig, tänkte aldrig på någon annan än mig själf. Så tvang hon mig att aldrig tillfredsställa mig själf, och då upptäckte jag alla andra och såg världen.

— Jag, sade Donna Hilaria och torkade sina tårar, såg bara världens glitter. Då tvang hon mig tänka på mig själf, och då såg jag mina plikter.

När Donna Inquieta uppe i himlen hörde detta, skrattade hon godt.

— Stackars små dårar! sade hon till de tre spanjorerna. Jag tänkte bara på, att världens öde var fara och död. Det, som ledde dem var något annat än jag.

— Människornas nya öde, sade Don Miguel och pekade på slottet i norra Frankrike. Där gick fransmannen alljämt i sitt rum och talade för sig själf om detta människornas nya öde.

Donna Inquieta studsade till.

— Människornas nya öde! sade hon. Därmed vände hon sig hastigt om, med vidöppna ögon.

— Han har sett...! sade hon. Han har sett...

Don Miguel betraktade henne allvarligt, och vid hans sida Don Quijote och Sancho Panza.

— Hvad har han sett? frågade Don Miguel.

— Det finns bara ett, han kan ha sett! ropade Donna Inquieta. Naturligtvis! Naturligtvis.

— Hvad då? frågade alla de tre gamla spanjorerna däruppe i himlen.

Donna Inquieta sträckte ut båda armarna och hviskade. De tre gamla spanjorerna lutade sig fram.

— Den Osynlige Byggmästaren! sade hon, föll därefter på knä med knäppta händer sträckta ner mot jorden.

Då log Don Miguel åt de båda andra gamla spanjorerna.

— Det har gått, som jag väntat, hviskade han till dem. Jag har sett det af många tecken därnere på jorden. Männligheten har återfått synförmågan. Den ser åter världens Byggmästare, och det kommer därför att gå med den som med henne!

Därmed pekade han på Donna Inquieta, och i detsamma vände hon sitt förut af sorger och ångest härlade ansikte mot de tre gamla spanjorerna, som så noga följt henne uppifrån himlen. Hennes ansikte var klart.

— Jag har glömt de mina, sade hon, jag har sett den Osynlige Byggmästaren och vet, att de äro i hans tjänst och att det var han, som hyrde butiken. Min oro är borta som en dröm, och jag har ändligen fått ro.

Illustratör: Bertil Lybeck.

FARMOR BODDE INTE HOS SIN SON öch sonhustru utan ett litet stycke ifrån dem på samma gata, ty hon ville inte störa de unga. Det var ju naturligt att de skulle tycka bäst om att vara ensamma och inte behöfva ta hänsyn till henne. Och de hade sina bekanta och sina nöjen, som inte alltid passade en gammal människa som hon. När de ville se henne fingo de telefona. Ty hon infann sig aldrig utan att vara ombedd. Det var ett godt sätt att inte komma olägligt.

Jo, det förstås, om förmiddagarna kom hon regelbundet utan någon inbjudning. Men det var något helt annat. Då gällde hennes besök hvarken sonen eller sonhustrun utan en heder person, som bodde under deras tak, nämligen Gippe, en två och ett halft års liten herre, han som gjort henne till farmor. Egentligen var ju hans namn Göran, men sedan han själf döpt om sig till Gippe, hette han aldrig något annat.

Ett så förtjusande barn som han hade aldrig förr funnits i världen. Hans ögon buro blåsippornas färg och strålade som stjärnor så fort han log, hvilket han gjorde oupphörligt, ty han hade det älskligaste solskenslynne man kan tänka sig. Långa, gula lockar ringlade sig ner öfver hans hvita krage, och groparna i de små runda kinderna lekte kurrägömma hela dagen.

Vid tiotiden på förmiddagarna lade hon in strandkoffan, (hon virkade alltid på en strandkoffa åt någon af sina släktingar eller vänner), i sin rymliga väska och begaf sig till sin sons hem. Hon hade en särskild ringning, först en medellång tryckning på knappen och därefter en kort. Gippe kunde skilja den från alla andra ringningar, och hon hörde också omedelbart hans klingande röst, som ropade:

— Nu kommer farmor! Nu kommer farmor! Ljudet af de springande små fötterna trängde äfven ut till henne, och antingen det var jungfrun eller sonhustrun som öppnade, så var han den första som hälsade, då farmor stod i dörren. Gud, hvad han var söt, när han omfamnade henne så långt uppåt kappan, som hans små händer räckte!

De voro så goda vänner, farmor och han. När hon fått af sig ytterkläderna drog han henne in. Det hade gått för långsamt för henne annars, tänkte han. Och nu började det roliga, det vill säga lekarna. Farmor hade ju förstås tagit upp sin strandkoffa och skulle arbeta liksom mamma, men det blef nu inte mycket af. Hon måste bygga korthus åt Gippe, som strax bläste omkull dem. Och hvad hon blef förskräckt och förbluffad, då han fick de allra största att ramla. Det gick så fermt för honom att han kände sig som en riklig karlaktar. Och sedan, när de lekte vaktparad, och han marscherade i tåten och slog på trumma, och farmor marscherade i andra ledet och blåste trumpet, hvad det tog sig ståligt ut! Men Gippe skötte sig bäst, för han dunkade på så hastigt, att trumman öfverröstade trumpeteten.

Hade man så marscherat riktigt långt, så

att man blifvit litet trött, satte farmor sig i soffan, tog Gippe i knäet och sjöng:

"Gippe skulle åka,

Spände för en kråka.

Ingen hade han som körde.

Och än så slank han hit,

Och än så slank han dit.

Och än så slank han ner i diket."

Och när hon sjöng om hur han slank hit och dit, lutade hon Gippe så långt åt ena eller andra sidan, att han nästan vändes upp och ner. Och när hon sjöng om att han slank ner i diket, lät hon Gippe ramla ner på golvet, fastän helt försiktigt förstås, så att han inte gjorde sig illa. Och där låg han och skrattade med full hals.

Vid tolfviden skulle Gippe sofva middag, och det var en långsam historia, ty Gippe hade fått i sitt hufvud, att det var illa använd tid att sofva om förmiddagarna, när man kunde ha så mycket trefligare saker för sig. Han skrek och protesterade när man lade honom, och när han väl låg, höll han med flit ögonen öppna så länge han förmådde. Hans mamma, som hade åtskilligt att ställa med i sitt hus, blef nervös, då hon någon gång skulle utföra denna läggningsprocedur, och var hjärtligt tacksam mot farmor, som befriade henne ifrån den.

Farmor hade ingen brådska, hon. För henne fick Gippe ligga hur länge som helst med öppna ögon. De voro så vackra de ögonen, att man aldrig kunde se sig mätt på dem. Och hvad skriket och protesterna beträffade, så förekommo de i ganska minimal grad då farmor lade honom. Hon tog det hela så sakta och vackert, hade honom först i knäet en liten stund och började berätta en saga. Midt under de märkligaste händelsernas spänning reste hon sig så helt stilla och sänkte honom varligt i bädden, så att han alls inte visste hur han kommit dit. Och hade han inte blifvit sömnig när sagan var sluf, sjöng hon den ena vaggvisan efter den andra. Och hjälpte inte heller detta, ruskade hon litet på sängen, så att den smågungade alldeles som en vagg. Det var visserligen förbjudet. Hvarken Gippes mamma eller Gippes pappa gillade den metoden, ty den ingick icke i nutidens sätt att uppfostra barn. Men farmor förstod inte alla de där nymodiga idéerna, och när så många barn från hennes egen tid blifvit ruskade både dag och natt och i alla fall vuxit upp till präktiga människor, kunde hon inte inse att det skulle kunna göra Gippe någon skada. Så bara dörren var väl slängd och Gärdas och jungfrun utom hör- och synhåll, kom allt sängen i en smula vickning. Och Gippes långa, mörka ögonfransar gleda så mjukt ned mot kinderna.

Då de åter lyftes satt farmor fortfarande kvar vid bädden och hade virkat flera hvarvt på sin strandkoffa. Men nu fick hon ett nytt bestyr, ty nu skulle Gippe äta, och farmor skulle mata honom. Det var likaledes en sak, som inte alltid gick så fort och bra, som man kunde önska, ty Gippe hade tusentals angelägenheter att sysselsätta sig med mel-

lan skedarna, och hans natur var nu en gång så beskaffad, att han mera tänkte på att tillfredsställa sin verksamma andes kraf än sin kropps fordringar.

Hade hans far hållit skeden, skulle det ha låtit: — Åt nu bara! Inte något slarf! Hade hans mor gjort det, skulle hon ha sagt: — Nu skall du vara en snäll gosse, och skyn-da dig att äta, annars får du inte komma ut i parken. Och i båda fallen skulle det ha hjälpt ganska bra, ty Gippe visste att pappa och mamma voro de, som hade makten. Men i afseende på farmor fanns det ingenting att frukta, och gjorde man som hon ville, var det bara därför att det var roligt.

När det var farmor, som höll skeden, stötte den följaktligen på ett par små läppar, så fast slutna som en väl slängd port. Den måste ha ett lösenord för att slippa in, och det lösenordet varierade för hvar skedblad. För det mesta börjades det med, att det här var pappas sked som ville in. Det ville säga, att den skeden skulle Gippe ta för pappas skull. Så kom mammas sked, och så kom farmors sked, och Gippe kunde ju inte vara så ovänlig, att han nekade öppna porten för någon af dem. Men när de kända personerna förbrukats måste skedarna spela teater.

— Här kommer kungen, — sade farmor. — Han ska ner i källaren och se efter om han har något godt vin därnere.

Och Gippe kunde naturligtvis inte neka kungen att gå ner i sin källare. Sedan var det droffningen, som ville slippa in för att se efter hvar kungen tagit vägen. Och därefter kommo prinsens, prinsessans, hofher-rarna och hofdamerna, alla i samma ärende att liffa efter hvar de andra tagit vägen, och Gippe måste släppa in dem allihop, ty kungen fick ju lof att ha sällskap därnere i källaren, annars hade han för tråkigt. Och rätt som det var stod vällingstallriken tom, och farmor sken af belåtenhet. Hon kunde lika väl som Gippes pappa och mamma få Gippe att äta, och hennes metod var bättre än deras, ty den förenade det nöjsamma med det nyttiga.

Gippe delade fullkomligt farmors åsikt om såväl denna som hennes andra metoder, och när hans föräldrar i försiktiga ordalag då och då visade att de ogillade dem — något som Gippe mycket väl förstod, fastän de inte trodde att han gjorde det, — drogos hans sympatier afgjort åt hennes sida, och det utvecklades ett slags samförstånd mellan de två liktänkande. Pappa och mamma hade för det mesta en syn på tingen, Gippe och farmor en helt annan, och därför måste de senare hålla ihop.

Någonting, som ytterligare bidrog till att förena Gippe och farmor, var hennes stora handväska, där strandkofftan låg. I den väskan fanns nämligen inte bara strandkofftan. Där funnos också rätt ofta små påsar, som pappa och mamma inte visste något om, och de påsarna innehöllo än kakor, än karameller, än chokolad, än konfekt, och Gippe hade i motsats till pappa och mamma mycket väl reda på deras existens. Hans lilla hand hade mångfaldiga gånger varit nere i dem och fiskat upp de härligaste läckerheter. Men det talade han inte om för pappa och mamma, ty han hade också mycket väl reda på att dylika saker voro förbjuden vara, eftersom det påstods att hans lilla mage var en smula klen och inte tålde vid dem. Detta var likväl något, som hvarken farmor eller Gippe trodde på, och så behöllo de sin lilla hemlighet för sig själfva.

Gippe försökte aldrig att vittja väskan, när pappa eller mamma voro närvarande, utan

det var mest när farmor och han efter frukosten voro nere i den trygga parken, som undersökningen företogs. Men ibland kunde det ju hända, att den äfven ägde rum därhemma, i fall det var en regnvädersdag, så att man inte kunde gå ut, och i fall man var i säkerhet för alla ögon.

Farmor tittade sig alltid noga omkring innan hon knäppte upp väskan. Hon var ju liten rädd förstås, och insåg bättre än Gippe hvilka följder en upptäckt kunde medföra. Men hon tog risken. Det var allför freslande att få se Gippes förtjusning. Och när han kröp upp i hennes knä för att tacka och slog sina små armar om hennes hals och tryckte sina varma, friska, fuktiga små läppar mot hennes kind, var hon så nära den himmelska saligheten som en människa kan komma.

— Han tycker om sin farmor, det lilla hjärtebarnet, — sjöng det inom henne långt efteråt. — Han tycker om sin farmor!

Just en sådan regnvädersdag, då man inte kunde gå ut, satt farmor och mamma i vardagsrummet med sina handarbeten, medan Gippe i den bredvidliggande barnkammaren byggde storartade slott af sina bygglådsbitar. Dörren mellan de båda rummen ville han likväl ha tilldragen, då han byggde, för att effekten skulle bli så mycket större, när han slog upp den på vid gavel och förevisade det färdiga mästerverket.

Under en sådan byggnadsperiod aflägsnade sig emellertid hans mamma i något bestyr. Han hörde hennes steg öfver golfvet och öfver tröskeln till tamburen. Och strax var han och gläntade i dörren till vardagsrummet, stack in hufvudet och såg sig försiktigt omkring åt alla sidor. Därpå vände han sig till farmor.

— Har mamma gått, — frågade han i en dämpad teaterhviskning.

— Ja, — svarade farmor med ännu mera dämpad röst.

— Nå, då kan vi vara lugna, — sade Gippe.

Och gifvande försiktheten på båten slank han helt och hållet in genom dörren. De små fötterna flögo öfver golfvet och rakt fram till farmor, där hon satt i den stora hvilstolen. Bredvid henne på stolsitsen, halft gömd under hennes kjol, låg den intressanta, innehållsrika väskan, och Gippe hittade den utan några svårigheter. Hans lilla hand dök kvickt ner i den och kom upp igen tillsammans med en präktig konfektbit. Men just som denna var på väg till hans mun, hejdade han armen.

Där på tamburtröskeln stod hans mamma, blek och allvarlig.

Hon hade stannat i tamburen för att granska en af sin mans rockar, som hon mindes behöfde någon reparation, och hade sålunda blifvit vittne till hela den lilla scenen i vardagsrummet. I tamburpegeln hade hon sett Gippe glänta på barnkammardörren, hade hört hans fråga om hon gått, farmors "ja" och hans belåtna: "Nå, då kan vi vara lugna." De voro i en ordentlig komplott emot henne, de där två, och hela deras uppträdande röjde, att det inte var första gången de drifvit sitt spel bakom hennes rygg.

Hon gick fram till Gippe, som stod skamflat och förstummad med handen ännu halv vägs upp till munnen, tog ifrån honom konfektbiten och lade den på bordshörnet.

— Du vet att du inte får äta sötsaker, Gippe, — sade hon.

Men detta var också allt hvad hon yttrade om händelsen. Och därefter blef det tyst i rummet.

Gippe hittade lyckligtvis sin lilla hvita ull-

hund att skingra förlägenheten med, och det dröjde inte så värst länge innan han åter började prata och göra anmärkningar. Men mamma, som satt och sydde, och farmor, som satt och virkade, sade ett ord till hvarandra.

Farmor hade inte fått någon förebräelse. Det skulle inte ha passat sig för Gärda att ge sin svärmor en sådan, men hennes sänkta ögonlock, som aldrig lyfte sig för en enda liten blick, hennes allvarliga läppar, som inte ens hade en konventionell fras att bryta tystnaden med, talade ett tillräckligt tydligt språk.

— Du har burit dig fullt åt, — sade de till den gamla farmodern, — mycket fullt åt. Du har gått och smugit och smusslat bakom min rygg och därtill lärt mitt barn att smyga och smussa för mig. Du är en opålitlig människa, som har förverkat min aktning och mitt förtroende.

Virknålen började darra i farmors hand. Det är svårt för unga människor att lida skam, men det är mångdubbelt värre för de gamla, när de göra det, de, som åldern beröfvat så mycket och i gengäld blott skänkt ett enda företräde, den allmänna vördnaden, som man anser tillkomma dem. Och hvar tar detta enda företräde vägen, när skammen drabbar dem?

Farmor stod inte ut med att sitta där bredvid Gärda så länge som vanligt. Hon tog sig öfver pannan. Hade fått litet hufvudvärk, sade hon, och var trött. Det var nog bäst att hon gick hem till sig.

Och så begaf hon sig af till ensamheten i sina två små rum och vandrade fram och tillbaka i dem och köket, plockande än med det ena, än med det andra för att få tiden att gå och döfva sin oro och undran öfver följerna af dagens tilldragelse. Men oron och undran ville inte vika ifrån henne. Upphörligt måste hon föreställa sig hvad hennes son skulle tänka, när Gärda talade om historien för honom. Skulle Karl också finna att hon begått en sådan svår synd och skämmas öfver henne för sin hustru?

Å, de där båda, de skulle inte döma så hårdt, de, som hade det så mycket bättre ställt än hon! För dem fanns det inga svårigheter att vinna Gippes lilla hjärta. De fingo det utan alla bemödanden, helt enkelt därför att han var deras barn, att han alltid fick vara hos dem, att han visste att han var ett med dem, att han var deras och de hans, och att de hade makt och vilja att styra allt till det bästa för honom. Men hvad kunde hon, staccars farmor, göra för att komma in i det lilla hjärtat, som hon så längtade efter? Det fanns ju så få och obetydliga medel, som hon fick begagna sig af. Och så kom frestelsen att använda ett, som var förbjudet. Nej, de skulle inte vara så hårda, de där två och döma så strängt.

Följande morgon frågade hon sig gång på gång om hon skulle gå till Gippe eller ej. Det var inte roligt att träffa Gärda igen. Men att försaka Gippe...

Nej, det kunde hon inte. Och så stod hon där vid samma tid som vanligt och ringde på sonens tamburdörr. Men den dagen hördes inga små lätta, springande steg därinför. Och när hon blifvit insläppt, kom sonhustrun emot henne och berättade att Gippe redan sof middag. Han hade fått lägga sig litet förr än annars, ty hon tänkte ta honom med sig för att köpa honom ett par nya skor, och man måste ha god tid på sig.

— Men vill inte mamma stiga in?

Nej, farmor ville inte sliga in. Hon hade litet därhemma att ordna med.

Och hon gick tillbaka till sitt igen. Men inte kunde hon ta sig något för annat än vir-

ka på strandkoffan. Och det gick trögt, mycket trögt. Långa stunder låg den nedfallen i hennes knä, medan hon grubblade som starkast.

Frågan var nu huruvida det låg beräkning eller ej i Gärda förändring af Gippes soflid och promenad. Ville hon draga Gippe ifrån hans farmor? Det var det, som måste utrönas.

Nästa morgon gick farmor åter och ringde på sonens dörr, och liksom dagen förut kom sonhustrun emot henne med underrättelsen att Gippe redan sof. Och i dag var skälet till brådskan, att Gärda efter hans middags-sömn skulle taga honom med sig till sin syster, hos hvilken de icke gjort visit på länge.

— Men vill inte mamma stiga in?

Nej, inte heller nu ville farmor stiga in. Hon måste hem till sig. Och när hon hunnit dit, satte hon sig i soffhörnet och vaggade af och an med öfverkroppen. Och små sparsamma fårar trängde då och då fram under de slutna ögonlocken. Hon kunde inte behärska sig. Nu voro skammen och förnedringen alltför stora. Nu visste hon att det var afsiktligt, som Gippe drogs från henne. Liksom föräldrar inte tillåta sina barn att vara tillsammans med vanartiga lekkamrater på det att dessa icke måtte lära dem dåliga seder, så fick Gippe inte längre vara tillsammans med sin farmor, därför att hon kunde lära honom hvad orätt var. Genom konfliktbiten och smussleriet hade hon ju redan varit på väg att förstöra honom både till kropp och själ.

Herre Gud! Å, Herre Gud, hvilken skam!

Hur hon kom igenom den dagen och den natten visste hon inte, men det gick ju, och så var det morgon igen, och timmarna släpade sig fram om möjligt än långsammare, ty hon tänkte oafslåligt på hur de eljes vid denna tid brukade dansa sin kos, då hon var hos Gippe. Och nu kunde hon inte ens gå och höra sig för om han sof eller ej. Det hade varit för stor förödmjukelse, att än en gång få samma besked som i går och i förrgår.

Vid elfvaliden ringde emellertid Karl på från kontoret. Han undrade om inte mamma ville äta middag hos honom och Gärda och sedan gå med på teatern.

Så, hennes gosse hade verkligen medlidande med henne. Han hade i alla fall känsla för sin gamla mor, fastän han naturligtvis inte kunde gilla hennes moral. Med Gippe fick hon inte vara, ty då kunde barnets karaktär ta skada, men för honom och Gärda var det inte så riskabelt. De voro stadgade människor, som inte så lätt togo intryck.

Farmor var dock inte utan sin stolthet, och nu reste den sig i all sin kraft. Var hon inte god nog för Gippe, så var hon inte heller god nog för de andra.

— Nej, tack ska du ha, — svarade hon, — jag har inte tid. Jag måste virka färdig strandkoffan, som jag ska ge Helena Lindal till födelsedagspresent. Och trots de största öfvertalningsansträngningar lyckades det inte hennes son att bringa henne till insikt om att det inte var så brådtom med födelsedagspresenten. Hennes envishet var orubblig.

Nästa morgon hördes ingen telefonringning af, men däremot ringde det på tambur-

dörren, och när den öppnats stod Gärda där och smålog helt vänligt.

— Nu, lilla mamma, hjälps det inte, — sade hon hjärtligt, — nu släpper jag dig inte förrän du lofvat att äta middag och gå på teatern med oss i dag i stället för i går.

Och när farmor skakade på hufvudet räknade hon frestande upp alla de läckra rätter hon skulle få till middagen och alla de många loford hon hört om pjäsen de skulle se. Hon var en rar och söt flicka, Gärda. Hon och farmor hade alltid hållit innerligt af hvarandra, och nu led hon liksom Karl för den gamla moderns skull och ville visa henne all möjlig omtanke och göra henne all möjlig glädje, bara det inte kom i konflikt med hennes omsorger för Gippe.

väl detta? Hon såg från Gippe till Gärda, som nu sfigit in efter barnet.

— Ja, lilla mamma, — sade Gärda, — det är som Gippe säger. Eftersom du inte vill komma, när vi andra ber dig, måste väl han försöka hvad han kan göra.

Men allt fortfarande stod farmor och stirrade. Denna plötsliga förlåtelse. Så mycket hade hon emellertid lidit under dessa dagar, att ett visst misstronde till lyckan satt kvar och stoltheten i hennes hjärta hade ännu icke riktigt smält bort. Ni behöfver ju mig inte längre, — mumlade hon.

— Behöfver vi inte! Jo, lilla mamma, det har jag lärt mig att vi gör. Och Gärda böjde sig ned och kysste henne ömt.

— Jag ska säga dig något, — tillade hon.

Och medan Gippe sprang omkring och orienterade sig i rummen, där han inte varit på länge, drog hon hans farmor in i en vrå.

— Du må tro att jag har haft svårt att få Gippe att sofva om förmiddagarna, — hviskade hon för att inte höras af gossen, — och värre och värre blir det för hvar dag. Han bara skriker och sparkar och vill inte sluta med att ropa på dig. Och i går var han särskildt omöjlig. Det dröjde öfver en halftimme innan han skrikit sig trött. Och när han då låg där i efterdyningarna och snyftade kom det allra värsta, något, som verkligen skar i min själ. Vet du hvad han sa? Jag vill inte vara här, — sa' han. — Jag vill bo hos farmor.

Farmor såg upp och hennes ansikte strålade. Men hon kunde ingenling säga, ty hennes läppar dartrade af sinnesrörelse.

— Så nu förstår du, lilla mamma, att du måste komma hem till oss som vanligt, — fortsatte Gärda, — för annars går Gippe ifrån oss och hit till dig, och det vore nog litet ledsamt för Karl och mig.

Nu måste farmor skratta. Nu hade sista stolhetsresten i hennes hjärta smält, ty nu hade hon ju fått upprättelse. Gippe hade gifvit henne den genom att visa att han behöfde henne och längtade efter henne, och att hon således inte var en helt och hållet föraktlig varrelse, som saknade all betydelse här i världen. Utan vidare invändning tog hon på sig kappan och hatt för att följa Gippe hem och lägga honom, ty det fanns ju ingen som kunde göra det så bra som hon. Och hon och

Gippe höllo hvarandra i hand och pratade hela vägen. Och Gärda gick tyst bredvid dem och smålog.

Hon tänkte på ett bibelspråk, som plötsligt kommit för henne, när hon suttit vid sin lilla gosses bädd och hört honom gråta efter sin farmor, som kanske i sin enslighet gick och längtade sig sjuk efter honom. Det bibelspråket lydde: — "Den som mycket älskad varder mycket förlåtet". Och de orden hade nog haft sin del i hennes och Gippes vandring för att hämta farmor. De hade bibringat henne öfvertygelsen att man inte fick trampa ner kärleken, ens för att leda in sitt barn på en skyddad stig. Det fick väl skyddas på något annat sätt.

För resten kanske farmor bättrade sig. Men det var hon nu inte så riktigt säker på.

Illustratör: Jenny Nyström.

"Du vet att du inte får äta sötsaker, Gippe."

Men stoltheten reste sig åter i farmors ömtåliga hjärta. Var hon inte god nog för Gippe, så var hon inte heller god nog för hans föräldrar. Och Gärda fick gå med samma svar som gifvits Karl dagen förut. Det var så förfärligt brådtom med strandkoffan. Den måste ovillkorligen bli färdig i tid.

Så förfliöt ånyo en dag, en lång och svår dag. Och ganska lidigt morgonen därpå ringde det återigen på tamburdörren.

Farmor hade en aning. Kunde det åter vara en af de unga, som inte hade ro att lämna henne åt sig själf? Men hon hade knappt öppnat dörren förrän hon omfamrades af ett par små armar, som inte nådde henne längre upp än till midjan, och en älskad liten röst ropade: — Farmor! Farmor! Gippe har kommit för att hämta farmor!

Farmor stod förstummad. Hvad betydde

IDUN 1918.

ETT PAR INLEDANDE ORD.

DÅ REDAKTIONEN NU GÅR ATT ANMÅLA tidningens 31:sta årgång är den väl rustad för att kunna bjuda sin publik ett innehåll af yppersta halt. Vår medarbetarstab har städse utgjorts af goda och bärande namn, men för den kommande årgången har redaktionen ingått aftal om bidrag med så godt som hela

DEN SVENSKA FÖRFATTARVÄRLDENS FRÅMSTA KRAFTER,

hvar en af våra textafdelning otvivelaktigt kommer att tillfredsställa mycket höga anspråk.

Sin genom åren stadgade ställning som

KVINNANS OCH HEMMETS TIDNING

skola vi veta att allt fortfarande häfda, öfvertygade som vi äro, att vår oafslätliga omsorg med hänsyn till ett värdefullt och omväxlande innehåll nu som tillförene skall stödjas af en motsvarande uppmuntran från publikens sida.

Och i denna förhoppning hälsa vi vår trofasta läsekrets med ett: väl mött 1918!

För Tidningen Idun
ERNST HÖGMAN,
Hufvudredaktör.

KÄNDA STOCKHOLMSHEM PÅ 1800-TALET

af

ELISABETH KUYLENSTIERNAWENSTER.

I denna serie af bilder ur kulturellt stockholmslif under förra seklet kommer den för vår publik välbekanta författarinnan att i halft novellistisk form behandla hem sådana som bibliotekarien Gjørwells, lifmedikus af Pontins, kommerserådet Lenngrens, komministern och skalden C. F. Dalgrens, musikern Adolf Fredrik Linblads, författarinnan Emilie Flygare-Carléns m. fl.

IDUNS HJÄLPREDA.

På enträgen uppmaning från läsekretsen har redaktionen beslutat att återupptaga denna afdelning, och kommer densamma att redigeras med särskild hänsyn till den dyrtid och lifsmedelknapphet, som nu äro rådande i vårt land. Vi äro förvissade att de svenska husmödrarna med glädje skola hälsa denna utvidgning af Iduns innehåll, och redaktionen skall å sin sida sträfva att med sakkunnigas bistånd göra Hjälpredans råd och rön så praktiska, att de bli till effektiv nytta för hem och hushåll.

SIGNE HEBBES MEMOARER

På grundvalen af konstnärinnans muntliga berättelser nedskrifna af

HILDUR DIXELIUS-BRETTNER.

Björnstjerne Björnson svarade en gång då någon sade om Signe Hebbe: Hon är en stor konstnärinna. "Ja, det er hun, men hun er ogsaa saa meget andet." — Det är allt detta "andet", som gör Signe Hebbes minnen så mångskiftande. Intet mänskligt har varit henne främmande, för alla dess toner har hon haft ett lika känsligt öra som för musikens och för de äkta af dem lika mycken kärlek. — Den intressanta memoarsamlingen, utformad af Hildur Dixelius-Brettner's liffulla penna, kommer jämväl att illustreras med porträtt och teckningar, de sistnämnda utförda af Signe Hebbe själf.

:-

EN LYSANDE MEDARBETARSTAB I IDUN UNDER 1918.

Axel Ahlman, Fanny Alving, Ode Ballen, Knut Barr, Henning Berger, Bo Bergman, Thore Blanche, Carl-August Bolander, Synnöve Carlbom, Gustaf Collijn, Sigurd Dahlöf, Ernst Didring, Hildur Dixelius-Brettner, Anders Eje, Anna Lenah Elgström, Teresia Eurén, Daniel Fallström, Marie Louise Gagner, Albert Henning, E. Walter Hülphers, Ellen Key, Elisabeth Kuylenstierna-Wenster, Selma Lagerlöf, John Landquist, Carl G. Laurin, David Linde,	Hj. Lundgren, Otto Lundh, Ernst Lundquist, Artur Möller, Johan Nordling, Ludvig Nordström, Erik Norling, Fredrik Nycander, Gunhild Palmær, Maria Rieck-Müller, Algot Ruhe, Sigfrid Siwertz, Ejnar Smith, Marika Stjernstedt, Hedvig Svedenborg, Carl Svenson-Graner, E. N. Söderberg, Hjalmar Söderberg, Mildred Thorburn-Busck, Gustaf Ullman, Anna Wahlenberg, Richard Vallner, Fredrik Vetterlund, Elin Wägner, Hasse Zetterström, Hugo Öberg, m. fl.
--	--

:-

DE ALLMÄNNYTTIGA OCH NÖJESAFDELNINGARNA

såsom *Iduns köksalmanacka*, redigerad af Elisabeth Östman-Sundstrand, *Afdelningen för skönhetsvård*, redigerad af Kerstin Wenström, *Iduns Schackspalt*, redigerad af G. S. Nyberg, *Tidsfördrif* och *Frågor och svar* komma fortfarande att inflyta i spalterna. Detsamma blir förhållandet med *Iduns modeafdelning*, där illustrerade och sakrikt hållna modekäsier, författade af fru Hilda Sachs, skola inflyta.

IDUNS JULNUMMER

utgifves äfven under 1918 och blir som sina föregångare en fin litterär och rikt illustrerad publikation, omfattande idel svensk berättarkonst och lyrik. Med anledning af att i november 1918 femtio år förflutit sedan August Blanchés död skall i julnumret meddelas en längre illustrerad skildring:

August Blanche och hans Malmgård af Thore Blanche,

hvilken teckning ur ett förgånget stockholmslif såväl genom själfva ämnets popularitet som genom den intima behandlingen gifvetvis kommer att än mer öka publikationens värde. Julnumret, hvars pris blir minst 1:50, tillfaller alla prenumeranter på Iduns upplaga A och C, se nedan.

VÅRT RIKE.

Roman af JOHAN BOJER.

Med detta ypperliga skönlitterära arbete af en af Norges ursprungligaste författare, till hvilket vi förvärfvat oss auktorisation, inledes vårt *Romanbibliotek för 1918*. Det är en samhällsroman med motiv ur norskt nutidslif, och teckningen af människor och natur är gjord med en mästares hand.

:-

TIDENS BRÄNNANDE FRÅGOR,

som äga sammanhang med den svenska kvinnans och de svenska hemmens intessen, skola alltfört bli föremål för ledande artiklar af de mest sakkunniga pennor, och hvad

DEN ILLUSTRERADE DAGSKRÖNIKAN

beträffar, ämnar tidningen ägna densamma all uppmärksamhet, dock med uteslutande af sådant, som vi tro faller utom vår publikus intressesfär.

:-

TILL FÖLJD

af de på alla områden oerhört stegrade omkostnaderna för tidningens framställning, särskildt med hänsyn till papperet, tryckningen och klichéerna, äro prisen för Iduns olika upplagor tillsvidare sålunda fixerade:

Idun, uppl. A. med julnummer: Helt år 10:50
1:sta halfåret 5:20, 2:dra halfåret 5:80, ett kvartal 2:60, 4:de kvartalet 3:25.

Idun, uppl. B. utan julnummer:

Helt år 10:— Halft år 5:20 Kvarts år 2:60
Idun, uppl. C. Praktupplagan, med julnummer:
Helt år 14:— Halft år 7:25 Kvarts år 3:75

Lösnummerpris tillsvidare 20 öre.

KRISTALLEN DEN FINA INLEDNING TILL ETT LIFSÄFVENTYR AF TERESIA EURÉN

VINDEN LAG EMOT, OCH SNÖN PRICKADE honom hvass i ansiktet; det var som när mor naggade sina brödkakor, tänkte han och skrattade.

Så de hven! Framåt, framåt öfver slätten... Om det här vore ett haf bara! Och man sutte vid rodet och styrde ut mot äfventyrskusten i stället för att hänga på bakpå medarna — en fattig pojke, som tog reda på hästen åt provinsialläkarn, när han var ute i ämbetsärenden.

Annat hade det varit minsann! Kamrerns Kalle var den som angaf tonen bland den lilla kuststadens fribytarpojkar ännu för ett halft år sen. Inackorderad för skoltiden hos en gammal skeppare, en aflägsen släkting, hade den ursprungliga inlandspojken blifvit en fanatisk sjöman, som slängde omkring sig med termer på rätta stället och ibland med fördel på orätta. Som när han sa åt den nya läraren: "Magistern är visst van att segla med styfva lik!" Eller lofvade en oppkäftig kamrat "en vågdämpare". Han hade läst om buccaniärerna, och han drömde om att finna sin Tortuga, sin lilla frodiga "sköldpaddso", utgångspunkten för sagolika äfventyr och dater till sjöss. Bland jämnåriga snobbar kallades han därför omväxlande "sjörofvaren" och "amiralen".

Kalle var annars som sagdt hemma inåt landet. Fadern arrenderade en liten egendom, "akademijord", som ingaf honom en sådan vördnad att han inte vågade sköta den — sade hans belackare. Hur han förvärfvat kamrerstiteln var obekant. Troligen fick han behålla den såsom betecknande någonting mera lärdt och opraktiskt. För se, Kalles far var ingen jordbrukare. Han hängde mest öfver sina böcker, och kom någon med en fråga rörande dagens omsorger, så såg han dröjande upp med en fjärrskådande blick, och det syntes tydligt hur hans hjärna vändades af att rikta in sig på det närmare liggande.

Hans silhuett i svartkrita på förmaksvägen — typisk för ett visst decennium inemot midten af 1800-talet — gaf intryck af en senfödd sansculotte, och teoretiskt var han kanske nog så hänsynslös, men i levande lifvet stod han inte på sig bättre än att familjen snart nog stod på bar backe och skulle fått svälta, om ej hustrun varit af annan art. Det var en klarfänt, handlingskraftig kvinna. Kärleken till den blide, fördrömde maken och en tidsenlig föreställning om kvinnans plats hade dittills gjort hennes ingripande alltför varsamt, men nu tog hon ekonomin helt om hand, träffade aftal med fordringsägarna, flyttade till universitetsstaden, där hon började ett litet hembageri, förenadt med en enklare servering för studenter, Pannkakianum kallad. De af barnen som voro något så när försigkomna måste

ut på egen hand. Och så hade då Kalle hamnat hos doktorn, som förut lagt märke till den duktiga fjortonåringen vid besök i skepparfamiljen och som hade bruk för en pigg passopp i den åldern, ett slags bättre dräng- eller befjäntpojke.

Kalle var en egendomlig — och ganska lycklig — blandning af far och mor. Till det yttre lik den senare, med hennes kloka grå ögon och energiska drag, kraftig näsa, lindrigt framskjufande underläpp, hade han också hennes företagsamma, verklighetsglada håg. Hvad han lade hand vid, det gick raskt undan och med muntra grepp, som om det var någonling alldeles särskildt roligt. Han var aldrig förströdd utan låg i med allt hvad han gjorde, vaken och intresserad. Men innerst ägde han faderns drömvärld, hos sonen en dold kraftkälla som höll hans känsla frisk och fin, ett skönhetskraft som satte mål för hans sträfvan.

Det behöfdes bara en ton, ett anslag, så kom hela hans väsen i dallring, en kontur, en antydning till färg — så hade han en hel fylig bild lefvande för sig. Den till det yttre grofhuggna lilla drängpojken med sin sjömansslang hade en poets sinne för tillvarons ömtåligaste värden.

I snöstormen kom det till honom en melodi: när de åkt ut ur staden, doktorn och han, då hade solen glimtat till öfver den gnistrande snön med sina tusen kristaller; och nu i halfmörkret började han gnola: "Kristallen den fina som solen månd' skina". Han gnolade visan om och om igen. Den var undermedvetet hans symbol för det fina och sköna, som han inte ville släppa trots all hvinande snö och köldstela, värkande händer. Och småningom kristalliserade sig hans fantasier till en liten skimrande kvinnogestalt: "Flickan i bygden den fina." Hon var ju kristallen!

Hu, så det bet i öronen! Bäst att tänka sig man står om skeppsbord. Då blir det något intresse med att slita en hund! Se, där slicka nersnöade gårdsgårdsstörar upp som masthoppar på förlista skutor, gamla ruggiga enar, afnafsade nedtill, likna ruskprickar; där slår svallsnön mot en häll som en väldig, hvitskummig våg...

Nu började hästen pulsa långsamt framåt, snön blef djupare och djupare, men envist trängde han på med sänkt hufvud och spända muskler. Pojken kom med ett litet skratt i håg ett samtal han hört mellan två sjöbussar. Det gällde olika segelbåtars företräden. Den ene var bohuslänning och prisade sin hemvana kostertyp. Med harmset förakt skildrade han en skuta af annan byggnad, hur hon bröt igenom sjöarna. Det kunde väl varit en ställig syn, tyckte pojken: skummet fräser om bogen, däckets spolat med kraft, den trotsiga lilla skutan går på

ändå... Men se, gubben tänkte på sin älskade koster, hur fint den skulle vakat, och så hade han bara ringaktning för den här andra. Den var enveten, tjurskallig, den trilskadades: "I gönom skulle ho, rätt igönom!"

"Ja, igönom ska jag med, rätt igönom! — Och du också, lilla duktiga Blenda, vänta, fösen min, jag ska hjälpa dej!"... Kalle böjde sig ned. Där bakpå släden satt en redig spade fastspänd med remmar. Och i samma ögonblick hästen stannade och doktorn vände på hufvudet efter snöskofveln, stod pojken redan och skyfflade, så det yrde åt höger och vänster. Och nu fick han gå före och skotta, tills de stela händerna ändå för en gångs skull hotade att släppa taget och armarna tycktes rå med bördan bara därför att de från början kommit i så stark svängning, så den fortsatte af sig själf. Men Kalle var inte den som gaf sig i brådrasket. Han sköt ut underläppen och skottade och skottade.

Och det kom öfver honom en föreställning om att han banade väg till någonting riktigt vackert. Det var julafton, då måste väl någonting hända som var utom det hvardagliga. Han röjde en väg till sin egen lycka, som satt och väntade någonstädes därtorta, en sagoprinsessa med julgransljus i håret och med värme åt en ufrusen staccare, och god julmat! Risgrynsgröt och klenät med sylt... Ty en blandning af saga och solid, mäffande verklighet, det var för honom "lyckan".

Hej, friska tag! Snön yrde till höger och vänster, och med ens tumlade Kalle yrvaken in på plogad väg. Ett par åkarbrasor och så upp bakpå igen, och nu bar det af med sjungande fart.

Framåt, framåt! Det här är ett haf, och skutan bär mig till äfventyrskuster...

Där skimrade ljus: några upplysta fönster, en lykta som svängde hit och dit och slulligen stannade rätt framför mulen på Blenda. En hund gaf skall. Några rop växades mellan doktorn och karlen med lyktan: Hur stod det till? — Jo illa nog, och det nu på självaste julafton! Inte hade man vågat skicka bud en så'n dag, om inte det stått för lifvet. Andnöden var svår den, och ena ögat var redan bruslet. Husbonn hade nog inte långt igen, men man stod inte till svars med å inte skaffa läkarhjälp, uti fall att...

Doktorn gjorde en otålig rörelse. Ett par tunga grindar veko tillbaka; släden svängde om den öfversnöade gräsrundeln midt på gården, och provinsialläkarens pälsklädda gestalt stod plötsligt stampande på yttertrappan.

Kalle tog fömmarna som i drömmen och följde fumligt drängens anvisningar. Sen pojken fått häst och släde omhändertagna.

skulle han själf gå till köket och värma sig med ett mål mat. Händt nog att doktorn dröjde länge.

Alltså stöflade "amiralen" om en stund tillbaka bortåt hufvudbyggnaden för att leta sig till köksdörren, stannade eftertänksamt midt för och tog en öfverblick. Det var den vanliga envåningslängan med frontespis, bred utskjutande trappa med rundade hörn, tunga ytterdörrar, innanför dem glasdörrar; den ena ytterdörren glappade, hade inte blifvit slagen i lås, och en bred ljusstrimma visade välkomnande vägen in. Till höger en rad strålande fönster — salen med julgranen! Och någonstades därinne i det tysta huset låg en människa och plågades, det var därför det var så tyst. En människa som skulle dö: det var slutet för oss alla, dit skulle man komma, men — innan dess, åh innan dess! Äfventyrshågen började röra sig igen, pojkfantasierna åkallade framtiden med allt hvad den kunde ha att bjuda af kraftprof och läskande segrar. Och så kom stämningen från landsvägens kamp tillbaka: han hade kämpat sig hit, här skulle finnas någonling godt och någonling vackert åt honom. Ljusstrimman var ett välkommen, den här vägen skulle han gå in.

I detsamma vidgades springan mellan dörrarna. Den tunga flygeln gick utåt, långsamt, långsamt; det var en liten och svag hand som sköt upp den.

I dörröppningen stod en liten ljus gestalt. Den hvitklädda flickan var mycket mindre än Kalle, och där de nu plötsligt på närmsta håll skärskådade hvarandra, fingo de se hvar och en sin kontrast. Den salta, breda pojken hade den svartaste lugg öfver sina säkra grå ögon och mörk, af kölden rödbiten hy. Flickan var som en skör och skimrande liten snökristall. Hennes hvita klänning var liksom öfversållad med lätta, hvita taggar — spetsigt uddade volanger — och öfver den föll ett hår — som spunnet ljus.

Hon tog ett steg framåt och frågade med en glasklar liten röst om han ville komma in och se julgranen. Så fladdrade hon tillbaka och visade vägen.

Därinne såg han tydligare hennes ögon i det smala, hvita ansiktet med den fina tinningslinjen och den något spetsiga hakan. De voro som bersten, eller som vattnet i en stilla vik, där tången lyser igenom i solskenet som en guldgrund, och när hon vände dem mot honom, tyckte han sig höra hviskande vågor.

Han glömde risgrynsgroten, glömde köld och fröfhet.

"Hvad heter du?" frågade hon, "jag... jag heter Kristin..."

"Kristallen den fina," tänkte han, och han tog med ett stadigt tag hennes utsträckta hand.

Kristin! Det började som kristall, och när hon sade det själf, hade det en liten spröd klang, som när kläpparna i salongskronan därhemma — i gamla hemmet — slagit mot hvarandra. "Jag skall skaffa mor igen den kronan," tänkte han, "och jag skall ha flickan i bygden den final!"

Underläppen sköt ut, de blågrå ögonen blickade beslutsamt rätt fram, och som i en försmak af all lifvets spännande kamp och korta glimtar af fest och saga, gick han in med flickan, in i salen där julen firades — inom samma hus som rymde sjukdomens plågor och väntan på döden.

Illustratör: D. Ljungdahl.

PENNAN LOPTE ÖFVER PAPPERET MED rasande fart, de höga, karaktäristiska staplarna frängdes och gyftrade ihop sig som en tropp infanterister vid ett stormanfall. Sedan fylldes snart, ord fogades till ord, mening till mening. Diktarens syn löste ut den ena snabba bilden efter den andra, hjälfinnans anletsdrag fick blixtnabba skuggor och dagrar, ögonen lyste, läpparnas karmin brann... Det gick lätt att skriva i dag.

Dörrvredet gnisslade svagt, när det trycktes ned — sakta men utan räddhåga.

Mannen som satt vid skrifbordet höjde hastigt hufvudet och vände blicken mot dörren. Arbetets lidelsemättade allvar plånades ut från hans ansikte likt en molniskugga, som glider öfver sjön, munnen drogs till ett ljusst leende och i ögonen ländes två facklor af glad väntan. Han hörde sin unga hustrus röst i tamburen. Det var omöjligt att uppfatta hvad hon sade, men för Rickard Siljes öron klingade det som toner från en sordinerad violin — en berceuse, ett larghetto...

Så gick dörren upp; mot hallens clairobscure skimrade en hvit boa och hattens hermelinsbård.

— Adjö, Rickard.

Silje slängde ifrån sig pennan.

— Hvad är det för sorts adjö. Inga revolutionsmetoder från Ryssland, om jag får be. Har du inte själf sagt att jag är konservativ som en katolsk monseigneur? Kom hit och be om förlåtelse.

Herr Silje lutade sig tillbaka i skrifstolen och försökte se ut som en diktator.

— Du har så ohyggligt varmt härinne. Och jag är redan klädd att gå ut.

Lorette slog motvilligt upp dörren och steg in i rummet. Det veka behaget hos ansiktets ljushyade, poetiska Gainsboroughdrag och hårets blonda bucklor förhöjdes af den bredbrättade hattens ram och boans smeksamma snövåg. Skrifbordslampans ljusdämpande kupa spred en fantastisk skymningsreflex öfver Lorettes ansikte, när hon böjde sig ned och — mycket lätt — tryckte sina läppar mot Rickards.

— Adjö då, min vän.

Under den flyktiga kyssen lyckades Ric-

kard fånga sin hustrus blick en kort sekund. lakttagarens skärpta syn trodde sig varna en glimt, som han icke sett där förut. Och i munnsens veka linjer tyckte han sig plötsligt spåra en skärpa som med ens kom hans pulsar att slå i en mera otrugg takt. En ängslande föreställning om något snart försvinnande — en blomma som vissnar en frostklar våfmorgon — frängde sig på honom.

Han grep sin hustrus behandskade lilla hand:

— Hur är det fatt? Du ser trött ut, har någonting händt?

Lorette ruskade på hufvudet med en skymt af otålighet. Silje fortsatte:

— Du öfveranstänger dig med alla dessa barmhärtighetsverk. Du låter dem lägga på dina axlar mer än du råar med. Seså. Låt nu ändligen vara för idag. Stanna hemma — jag ska spela för dig... eller gå vi på operan —

Hade Silje varit läkare i stället för författare skulle han känt den radiosnabba skälfningsen i sin hustrus hand:

— Ett löfte är ett löfte, Rickard.

— Och du har lofvat...

— Ja.

Silje sköt undan stolen och gick hastigt ett slag öfver mattan. Han var inte nöjd.

— Nå, sade han, det kan väl inte hjälpas då. Hvad är det för slag i dag? Viktoriahemmet?

Lorette vände bort hufvudet, helt litet. — Ja, Viktoriahemmet.

— Så gå då, barn lilla. Men eftersom du är så frikostig med löften — vill du lofva mig en sak? Låt dem inte hålla dig alltför länge därefter. Kom hem igen så fort som möjligt.

Lorette gjorde, mot sin vilja ett litet nervöst försök att slita sin hand ur Rickards grepp.

— Ja, ja, muhlade hon, jag loftar.

— Så adjö då — och tag väl vara på dig.

Lorette gick och dörren slöts tyst efter henne. Silje hade ånyo slagit sig ned vid skrifbordet, men kom sig inte för att gripa pennan. Han lyssnade. Först förnam han tamburdörrens smällande, åtföljdt af den svaga tonande klangen från klockkupan, portens

brutala dån och det förnäma diskreta klickandet när kupédörren gick i lås därnere — till sist häslhofvarnas rifvande slag mot asfalten. Trumhvirfveln växte i ett våldsamt crescendo för att ögonblicket därpå drunkna i ambulansvagnens hetsande klämningar, som ref upp en brottsjö af skumfräsande ljudvägor.

Rickard Silje rätade upp kroppen, grep pennan och satte dess spets som en bajonett i ryggen på manuskriptets framstormande kolonner af staplar, som han nu tänkte jaga framåt i en än mer jagande fart.

Åter böjde han hufvudet in under lampans skarpa ljuscirkel öfver de hopade pappersbladen. Åter reste han in i den nyss lämnade diktvärlden. Den smala hvila handen, som bildade en egendomlig kontrast mot hans bredaxlade storvulna gestalt, darrade. Siljes ljusa hår och skägg togo guldkimrande strålknippen från lampluset, läpparna logo efter den hastiga granskningen af de två sista manuskriptsidornas snabba dialog.

— Ja, sade han lågt för sig själf, det är då ingen konst att författa, när man får skriva om sådant.

Med en impulsiv rörelse strök han öfver några rader, sökte ett ögonblick efter det ord han behöfde för att koncentrera verkan af en bild, pröfvade ordets klang i sammanhanget och lät pennan raskt löpa. På några minuter var en ny sida fylld. Då råkade han plötsligt på nytt i tveksamhet om den stilistiska anrättningen af ett förlätande infall — han doppade pennan nervöst några gånger i bläckhornet, villrådig, vägrande som kapplöpningshästen framför ett hinder, när han till sin egen välgrundade öfverraskning fallit ur det rätta steget. Men då han inte genast fann det mot hans önskan svarande uttrycket, kastade han pennan, steg upp från skrifbordet och gick fram till ugnen, rummets monumentala prydnad, där en jättebrasa flammade. Med mässingstången makade han tillsammans några tjocka sprakande kubbar och slog sig ned på brasplallen med ryggen mot elden.

Tankarna kommo och gingo. Mönstrandet lät han blicken glida öfver det jättelika skrifbordets pappershögar, böcker och glänsande skrifton. Där var arbetet, arbetet, som han älskade med hela sin starka diktarsjäl. Och på väggen, ofvanför bordets flygelkant, hängde porträttet af henne, som gifvit hans arbete det rika och djupa lifvet — Lorette, hans hustru. Det föll honom in att just här borde man sitta för att se bilden så att den lefde. Silje öfverraskade sig med att söka i det älskade ansiktet efter de drag han nyss tyckt sig upptäcka. Så ruskade han på hufvudet. Nej, han kunde inte finna dem.

Porträttet var måladt för sju, åtta månader sedan under deras vistelse i Paris, strax efter bröllopet. Det var knappast annat än en skiss, tycktes skapadt med ett tiotal raska, djärfva penseldrag, men öfverlägset träffadt och lefvande. Artisten hade velat utföra det närmare, men det hade Silje satt sig emot.

— Nej, jag tager det sådant det är, om ni tillåter. Det är en präktig skiss.

— Ni förstår er på sådant, ni, hade artisten leende svarat med tanken på arten af Siljes författarskap.

Det var då hos honom vaknat den tanke, som han just nu höll på med att förverkliga. Att med sin penna — liksom målaren gjort det med ritstift och färger — framställa den älskades bild, ge ett porträtt af denna underbara kvinnomänniska, ren, stark, klok, full af kärlek och medkänsla. Han ville, att det skulle bli det bästa han någonsin skrivit; han arbetade nästan med en känsla af religiositet.

Skildringen af skissens centralperson hade han format kring en episod, som inträffat under deras resa i Frankrike, där Lorettes goda hjärta gifvit vittnesbörd. Han genomgick i minnet händelsens alla detaljer, grupperade dem kring kvinnan, sofrade ut det oväsentliga och pröfvade valören af mer eller mindre träffande uttryck. Skapandets djupa och hemlighetsfulla glädje kom hans hjärta att klappa hastigare.

Han gick några slag öfver golvet, stannade en minut vid ett af fönstren, lutade pannan mot rutans kalla skifva, men var sedan åter i skrifstolen. Boksläfverna flöto ur pennan med ilande fart, stilen blef till sist svår-läslig — orden lämnades halffärdiga under trycket af författarens ifver. Ett blad var snart fullskrivet och kastades snart undan. Nästa sida paginerades och började fyllas, medan en brådskande varm färg steg mot Siljes panna.

Pang!

Hvad var det?

Pennan stannade tvärt i sitt lopp, Silje lutade sig tillbaka i stolen, hastigt vridande hufvudet mot fönstret. Det var därifrån ljudet hörts.

Nu slipade en hvinande vissling sin klinga mot husknuten — stormen kom som ett åskslag. En ny fönsterruta tog samma väg som den förra — den tomma fönsterbågen hamrade mot väggen envist som en uteslängd nattvandrande. Uvertirens dånande jättetrumma skötte husets port, som drämde i läs med sådan kläm, att den nickande mandarinerna på Siljes skrifbord började guppa med skägget.

Så var ovädet färdigt med preludierna. Stormen rasade, det pep i alla knutar.

Rickard Siljes kastade en hjälplös blick ut öfver rummet. Det var slut med att skriva; ovädrets anfall hade sprängt den ömtåliga ballongen, fylld med inspirationens heta luft. Ingenting kunde sätta upp Siljes arbetsförlamande olusikänslor i samma grad som ett stormväder med dess tjulande klagorop genom gator och gränder. Erfarenheten hade visat honom det fåfänga i att bjuda orkanens herrar en offensiv.

— Jag ska besvara Brinkmans bref, sade han sig. Då kan jag ha rättighet att vara vid dåligt lynne. Jag skall säga honom att det blåser ute. Och så går ju tiden...

Silje började leta efter Brinkmans bref, men han fann det icke. Portföljen genomsöktes, lådorna fömdes, böckerna på skrifbordet genombläddrades med ryggarna upp, men brevet kom ej i dagen. Högröd af ansträngning och otålighet, fortsatte författaren sin monolog.

— Det var då förbannadt konstigt, jag brukar ha reda på saker och ting. Hvar tusan kan jag ha lagt brevet?

Han tog fram sin plånbok och letade i den, fastän han var nästan säker, att det ej kunde finnas i den.

— Nej, det var också fåfängt.

Kanske brevet råkat hamna i papperskorgen? Silje tog korgen mellan sina knän och började gräva i den.

— Se där, sade han, nu helt högt — där ligger ju ett alldeles rent sugpapper... Den som vägar, han vinner, och den, som söker han fi — — — hvem kan ha slängt hit det här?

Silje vecklade upp sugpapperet och granskade det med pojkaktig nyfikenhet. Det var något alldeles nytt, detta, att han träffade på spår af någon annan än sig själf vid denna heligförklarade plats.

Ser ut som det vore Lorette. Han tyckte sig i afftrycket känna igen sin hustrus karaktäristiska stil med de höga spetsiga bokslä-

verna, hvilkas form han en gång förklarar vara högaristokratisk. Ett plötsligt infall kom honom att le — nästan ett barns leende.

— Har du några hemligheter, lilla tös, så är kanske just nu en af dem i mitt våld. Silje tog en liten lyxspegel med infattad miniaturtermometer, som stod på skrifbordet, lutade hufvudet skarpt på sned och förde instrumentet nära in på sitt fynd.

Rickard Silje hade blifvit askgrå i ansiktet, innan hans fingrar släppte sitt tag om spegelbiten. Svetten sipprade i en pärlande krans kring hårfästet, men leendet hade knappt hunnit lämna hans mun.

— Erland, rosslade han, Erland... Hvad är Erland? Jag vet ingen Erland...

Författarens arma händer darrade, då han ånyo grep spegeln och undersökte de ord som redan bränt sig in i hans själ. Hvad han såg var så tydligt som evangeliets tryck. Hvad såg han?

Ack — alla otrogna män och kvinnor! — det var helt enkelt kopian af en kärleksbiljett, som hans hustru skrivit till någon, som hon kallade älskade Erland. Ett möte... Några ord saknades ju, men man behöfde inte vara någon Cagliostro för att gissa sammanhanget. Men klockslaget stod tydligen angifvet; sju. Alltså just nu! Just nu...

Silje frös. Men kring ögonen heftade det, under hjässan tyckte han elden var lös. Ett kungarike för en redig tanke. Jaså, tänkte han, jag skall bli vansinnig nu. Skönt! Låt det komma klockan sju!

Då surrade det försiktigt i klockan på skrifbordet — ett klingande mjukt slag föll.

Detta för Silje hvardagliga ljud hejdade hans tankars yra. Det var stoppsignalen i yttersta minuten. Häfstängen hade kastats om, men gudar hvad det gnisslade i maskineriet.

Plötsligt erinrade han sig Lorettes juvelskrin. Det föll honom in att den lilla möbelen var den enda plats, till hvilken han inte på lättförklarliga grunder ägt passersedel.

— Nu skall jag veta allt, for han ut, och sprang in i Lorettes toaletttrum.

Och Rickard Silje fick veta. På tio lifsförtärande minuter var saken klarlagd: hela deras äktenskap hade varit ett bedrägeri från början till slut, det där med Erland var en gammal förbindelse — älskaren var tydligt en fattig usling som Lorette försörjde med sin mans pengar. Giftmälet med den rike författaren hade varit ett enda barmhärtighetsverk af alla de föregifna, som Lorettes intresse omfattat.

Först lät Silje ödelaggelsen gå ut öfver den påbörjade novellen, Lorettes tempel. Det nästan färdigbyggda altaret ref han ned — och dessa stenar som han fogat ihop med så mycken ödmjuk vörndnad... Papperslapparna hvirflade ett ögonblick ångestfullt omkring. Lorettes ögon på taflan — det var något af Dorian Grays perversitet i dem, tyckte Silje — vidgade sig af fasa. Rickard gick öfver golvet mot porträttet... nej, hvad hade duken gjort för ondt; men på väggen fick den inte hänga. Han lyfte ned taflan och sköt in den bakom bokskåpet. Därefter rafsade han brådskande ihop några pappersbuntar, som han stoppade i kavajfickorna, jämte ett par småsaker från skrifbordet. — En sekund stod han stilla, lyssnande. Någon vagn — nej, någon vagn hördes icke. Då gick han fram till fönstret som han ryckte upp.

Inte annat ljud än luftens dån hördes.

— Det är bra, mumlade mannen mellan tänderna.

Vinden svepte in i rummet och anföll lampan, som förskräckt flämtade till ett par gånger i maktlös dödskamp och uppgaf andan.

— Det är bra, uppregade Silje, mörkt skall det vara...

För sista gången slog den gamla porten i lås bakom honom. Han stod där ett ögonblick på trottoaren, tveksam om hvilken väg han skulle gå. Blåsten trängde honom in på lifvet och tvingade honom ned i rännstenen.

På den nästan folkotomma gatan, där mörkret låg som en lurande gam, och snö och vind piskat gångbanorna hala som polerad stål, sträfvade en ensam man leden fram i kamp mot de hvassa is-nälarna, som stormen skickade honom rakt i ansiktet.

Illustratör: Erik Nordström.

Det bästa resultat

uppnår Ni genom att införa Edra ANNONSER i

Göteborgs Aftonblad

Bästa annonstidning
i Västra Sverige :-

Göteborgs

Modernt uppställd.
Innehållsrik.
Intressant.
Tillförlitlig.
Västra Sveriges
nyhetstidning.

Läses öfverallt.

Morgonpost

Modernt uppställd.
Innehållsrik.
Intressant.
Tillförlitlig.
Västra Sveriges
nyhetstidning.

Läses öfverallt.

Göteborgs ledande morgontidning

Största och effektivaste annons-tidning

NORRKRÖPINGS TIDNINGAR

Den mest spridda och lästa tidningen i rikets fjärde stad med omnejd :- :-

En af landets förnämsta 160 årgången

1918

Den mest spridda och lästa tidningen i rikets fjärde stad :- :- med omnejd

En af landets förnämsta 160 årgången

Skånetidningen DAGEN

MALMÖ

är Skånes piggaste, snabbaste och BÄSTA NYHETSTIDNING, omtyckt af alla icke minst på grund af sin MODERNA, VACKRA och ÖFVERSKÄDLIGA UPPSTÄLLNING :- Skånetidningen DAGEN är Sveriges BILIGASTE DAGLIGA MORGONTIDNING. :- Skånetidningen DAGEN vi mer ständigt terräng på såväl land-bygden som i städerna :- Skånetidningen DAGEN har energiskt kämpat för en sundare lifsmedelspolitik och därvid särskildt bevakat lifsmedelsproduktionens berättigade intressen. Därför läses och gynnas Skånetidningen DAGEN af den köpstarkaste publiken i Skåne, hvadan Skånetidningen Dagen också är ett af provinsens OJÄMFÖRLIGT BÄSTA ANNONSORGAN.

H.-P.

(Helsingborgs-Posten)

den vakna, piggt redigerade och innehållsrika dagliga tidningen är ett af

Skånes främsta annonsorgan.

Borås Dagblad

med halfveckoupplagorna
Södra Västergötland och
Bogesund

utgår i

12,000 ex.

Politiskt ledande tidning, läst både af vänster- och högermän.

Utmärkt Nyhets- och Annonsorgan.

En hälsning från "Östersjöns Pärla"

är

Gotlands-Posten

för alla gotlänningar öfver hela Sverige. Utkommer 4 dagar i veckan. Annonserer erinras om att Gotlands-Posten i stor utsträckning har sin speciella läsekrets från Gotlands köpstarkaste socknar.

PRIS Kr. 4:50 för 1918.

OBS! Intressanta riksdagsbref från :- :- en gotländsk riksdagsman. :- :-

HELSINGLANDS ÄLDSTA,

största och mest uppmärksammade tidning är :- :-

Helsingen

i Söderhamn

Den burgna och bildade publikens tidning :- :- :-

UTMÄRKT ANNONSORGAN!

Sörmlänningar!

KOM IHÅG ATT

Södertälje Tidning
Mariefreds Tidning
Nya Malmköpings Tidning
Flens Tidning

ha egna korrespondenter i hvarje ort, som håller dem bättre underrettade om ortshändelserna än någon annan tidning. Med samtliga följer som bilaga

Sörmlands Landtmannatidning,
Sörmlands enda landtbr.-tidn. m. underafd "Fruktodlaren", organ för Sörmlands Fruktodlars Länsförening o. "Biodlaren", org för Sörmlands läns biodlareförbund.
Förlag: Sigfrid Johansson.

I Skåne, Småland, Halland och Blekinge bo 1,607,500 svenskar :-

Koncentrera Eder annonsering för Sydsvrige på dess största tidning

Sydsvenska Dagbladet

SNÄLLPOSTEN
Malmö.

1918

utkommer dess 71:sta årgång.

UPSALA NYA TIDNING

UPSALA STADS o. LÄNS mest spridda tidning har en totalupplaga af cirka

17,000 exemplar :-

och läses inom alla kretsar. Varje köpman eller fabrikent, som önskar uppehålla sina affärsförbindelser i Upsala län eller där knyta nya bör alltså
ANNONSERA I :-

UPSALA NYA TIDNING

Jämtlands-Kuriren

Östersund.

Östersunds, Jämtlands och Härjedalens
ojämförligt mest spridda var-
annandagstidning.

**Frisinnad och helnykterhetsvänlig.
PIGG :- RASK :- INTRÄSSANT!**

Annonspriset är 8 öre pr mm med rabatt
för längre annonsering.

DEN SOM VILL TRÄFFA en stor och köpstark
publik bör icke underlåta att **ANNONSERA I**

Jämtlands-Kuriren

1836 GRUNDLAGD 1836

Den lämpligaste annonstidningen
för *Landskrona* med omnejd. Dag-
lig upplaga 3,000 ex. eller omkring
1,000 ex. mera än någon annan
platstidning. :- :- :- :- :- :- :- :- :-

ANNONSERA I

KORRESPONDENTEN
LANDSKRONA TIDNING

Jönköpings-Posten

daglig länstidning för Jönköpings stad och län,
länets äldsta (grundad 1864), *mest spridda* och
lästa tidning samt *mest anlidade annonsorgan*.

*Halfveckoupplagen Jönköpings läns ny-
hets- och annonsblad* utkommer tisdagar och
fredagar.

Vid annonsering i dessa tidningar samt *Sven-
ska Posten*, spridd öfver hela landet, *Hvetlan-
da Tidning-Säfsjö Nyheter* och *Huskvarna-
Posten* — sammanlagt 30,000 exemplar — alla
utgifna från samma officin, billiga gemensamhets-
priser.

För annonsörer rekommenderas

DAGLIG TIDNING FÖR
BLEKINGE LÄN

ORTENS MEST
SPRIDDA TID-
NING

K

PRENUMERA-
TIONSPRIS:
för helt år kr. 7 å alla
postanstalter.

ANNONSPRIS:

före text 8 öre, efter text 7 öre pr mm.

Annonsörer

som hafva något att meddela
Kristianstads läns burgna befolk-
ning böra som organ använda

Kristianstadsbladet,

länets mest spridda tidning,
som dagl. utkommer i en uppl. af
öfver 9,000 ex.

Prenumerera
på

Annonsera
i

LUNDS DAGBLAD,

den sydsvenska universitets-
stadens största tidning. :-

Nerikes-Tidningen

Upplaga: *Öfver 11,000 ex.*

Örebro läns mest spridda tidning

Utkommer alla hvardagar.

Bästa annonsorgan.

ANNONSPRIS: 8 öre före och 7 öre
efter texten, innersidorna 10 öre, sen-
komna 11 öre, allt pr millimeter.

Dagliga upplagan.

Norrandsposten

GEFLE.

Halfveckoupplagen.

Nya Växjöbladet

V Ä X J Ö

utkommer

4 gånger i veckan.

Utmärkt annonsorgan med **stor spridning**
bland **köpstark publik** inom **Kronobergs** och
Jönköpings län.

Upplaga öfver 10,000 ex.

Oscarshamns-Posten

läses af öfver 20,000 personer i
mellersta och norra Kalmar län,
inräknadt norra Öland, och är där-
för en förmånlig annonstidning.
Det lönar sig att annonsera i

Oscarshamns-Posten

Westmanlands Allehanda
Västmanlands moderata länstidning

Utgifves från Västerås hvarje måndag, onsdag och fredag.
Spridd bland den köpstarka publiken i **VÄSTERÅS**
stad och hela länet samt i de delar af Uppland som ligga
intill Västmanlandsgränsen.

Annonserna till *Westmanlands Allehanda* mottagas på
hvarje tidningsexpedition samt af anonsbyråerna och kunna
äfvén sändas direkt till tidningens kontor i Västerås.

Grundlagd
1887

Grundlagd
1887

VILL NI TRÄFFA
södra, mellersta
och västra Hel-
singlands köp-
starkaste publik

bör Ni annonsera i

VILL NI TRÄFFA
södra, mellersta
och västra Hel-
singlands köp-
starkaste publik

bör Ni annonsera i

Söderhamns-Kuriren

som är frisinnad och nykterhetsvänlig.
Söderhamns-Kuriren läses af alla
och är därför ortens bästa annonsorgan.

Öresunds-Posten

är Helsingborgs och ortens mest spridda
tidning, utgår dagl. i en upplaga af öfver

8,000 ex.

Frisinnad, arbetare- och nykterhetsvänlig.

Påpasslig, väl underrättad nyhetstidning,
innehåller ledande artiklar i dagens frågor.

Den omtyckta **Vära Hem** MEDFÖLJER
bilagan - - - - **GRATIS.**

Bästa annonsorgan. - Spridd inom alla klasser.

Prenumerera!

En stor hjälp vid barnkläders förfärdigande
erhålles af
BARNGARDEROBEN

Illustrerad månadsblad för barnkläders förfärdigande,
som på posten kostar **4 kr pr år.**
Gratismonster medfölja hvarje n:r.
TIDNINGEN erhålles **portofritt** från
Iduns Expedition,
Stockholm.

GÖTEBORGS GYMNASTISKA INSTITUT

Föreläsningssal.

Kurs i

En av övningssalarna.

Massage och sjukgymnastik

Nästa årskurs börjar i januari.

Undervisning meddelas nedanstående lärare:

Anatomi, Fysiologi, Patologi, Hygien:
Med. d.r. **Gösta Göthlin.**
Ortopedi: Med. d.r. **Sven Johansson.**
Klinikinspektör: Med. d.r. **Leo Schrödl.**

Sjukgymnastik och Massage:
Gymnastikdirektör **Karin Uddenberg.**
Fysiologisk kemi: Prof. **Gösta Bodman.**
Föreståndare: Dir. **Erik Börner.**

Patientbehandling.

**Begär
Prospekt!**

Övningar i gymnastiksalen.

GÖTEBORGS ENSKILDA HANDELS-GYMNASIMUM

Bokföreläsningssal.

KUNGSGATAN 46
(VIKTORIEATEATERN)

Skrivmaskinsavdelning.

Tidsenligt och förstklassigt handelsläroverk med utvalt goda lärarekrafter. Strängt begränsat elevantal, fullt individuell undervisning. Ljusa, rymliga och modernt inredda lokaler. **En-årig Gymnasialkurs** för kvinnl. och manl. studerande med högre utbildning. **Fackkurs för studenter**, omfattande även bankteori och bankteknik. **Handelskurs** (ett-års och halfårs) för elever från skolornas mellanklasser. **Bankkurs**. Kostnadsfri platsförmedling.

Ny BANK-KURS samt HANDELSKURS börja i Januari.

Den högre undervisningen omfattar följande ämnen och meddelas av nedanstående lärare:

Handelsrätt, Statskunskap: Gustaf Sundberg, Jur. Kand., E. o. Hovrättsnotarie, Advokat. Ledamot av Sveriges Advokatsamfund.

Varukunskap-kemi-råämneslära: (Oorgan. delar av ämnet) Gösta Bodman, fil. dr, Prof. v. Chalmers tekn. läroanstalt.

Varukunskap-kemi-råämneslära: (Org. delar av ämnet) Johan Wiger, Fil. Mag., Lärare vid Göteborgs Östra Realskola.

Bokföreläsning, Handelslära, Kontorsgöromål: Reinh. Strömer, Köpman, Avgångsexamen fr. Göteborgs Handelsinstitut.

Tyska språket: (Korrespondens, konversation.) Georg Bolke, Tysk språkklärare. Lärare vid Göteborgs Handelsinstitut.

Engelska språket: (Korrespondens, konversation.) Georg Fuhrken, M. A. Ph. D. Lektor vid Göteborgs Högskola.

Handelskorrespond., Handelsräkning: Eskil Westergren, Fil. Mag. Banktjänsteman.

Bankteori, Bankteknik: Rolf Steffenburg, Avgångsexamen från Gbg's Handelsinst. fackkurs för studenter. Tjänsteman i A.-B. Gbg's Bank.

Nationalekonomi: Stellan Mörner, Fil. kand., Löjtn. i Kongl. Fort. Reserv. Tjänsteman i A.-B. Gbg's Bank.

Stenografi, Välskrivning, Maskinskrivning: John Baunge, Kassör. Lärare vid Remington-Institutet och Föreningen för befrämjande av handelskunskaper.

Ekonomisk Geografi, Franska språket: Edvard Malmström, Fil. Kand. Lärare vid Göteborgs Högre Realläroverk.

Begär nytt, utförligt prospekt.

Julklapp!

IDUNS-KOKBOK

6:te upplagan af denna utmärkta och omtyckta Kokbok försäljes i alla boklädor. Pris Kronor 6:-- inbunden. Portofritt från Iduns Exp., Stockholm

Prenumerera före jul

STOCKHOLMS-TIDNINGEN

för år 1918.

Sveriges mest spridda dagblad.

Upplaga ca **165,000** ex. om dagen

Nationell. Demokratisk. Frisinnad. Själfständig.

Nya intressanta följetonger.

**Landets främsta nyhetstidning.
Landets främsta annonstidning.**

MUSIK- INSTRUMENT

Endast prima och väl justerade: Gitarrer, mandoliner, gitarrmandoliner, gitarrlutor, violiner, violonceller, citterror, concertinor, dragspel, flöjter, klarinetter, mässingsinstrument, sextetter av förstklassig svensk och böhmisk tillverkning, trummor, fodral, strängar och övriga tillbehör. Triumfphoner (talapparater) och ljudskivor med frälsningsarmestycken. Orglar från främsta fabriker. Hög rabatt vid extra kontant köp av orglar.

**FRÄLSNINGSAARMENS
HANDELSDEPARTEMENT**
Östermalmg. 24 o. 26, Stockholm 5.
Telefoner Riks 85 81, Allm. 6372.
Filial: Södra Allégatan 9, Göteborg.
Rikstelefon 73 76.

Rikt illustrerad varukatalog, innehållande fullständiga varu- och prisuppgifter, sändes på begäran.

Hvilken tidning

har det klaraste framställningssättet, de läsvärdaste artiklarna, de snabbaste nyheterna, de kvickaste kåserierna och smånotiserna?

Hela den bildade svenska allmänheten svarar:

NYA DAGLIGT ALLEHANDA

Till alla landsändar komma **nyheterna färskast** genom Nya Dagligt Allehandas

Kvällsupplaga,

som ständigt har 12 timmars försprång före kollegerna.

NU vet Ni hvilken tidning Ni skall prenumerera på!